

LUNDS UNIVERSITET
HISTORISKA INSTITUTIONEN
HISK01
SEMINARIELEDARE: ULF ZANDER
HANDLEDARE: KLAS- GÖRAN KARLSSON
20/9 2017 KL. 13.15 LUXB: 152

En studie av svenska tidningars rapportering om Irakkriget 2003

Martin Östberg
2017-08-07

Innehåll

1. Inledning	4
1.1 Syfte och frågeställning	4
1.2 Forskningsläge	4
1.3 Källmaterial, källkritik och avgränsningar	26
1.4 Metod	27
1.5 Teori.....	27
2. Historisk bakgrund.....	29
3. Empiri	30
3.1 Sydsvenskan	30
3.1.1 18/3 2003	30
3.1.2 21/3 2003	32
3.1.3 10/4 2003	34
3.1.4 2/5 2003	37
3.2 Aftonbladet.....	38
3.2.1 18/3 2003	38
3.2.2 21/3 2003	41
3.2.3 10/4 2003	45
3.2.4 2/5 2003	47
3.3 Expressen.....	48
3.3.1 18/3 2003	48
3.3.2 21/3 2003	51
3.3.3 10/4 2003	54
3.3.4 2/5 2003	56
3.4 Svenska Dagbladet	56
3.4.1 18/3 2003	56
3.4.2 21/3 2003	57
3.4.3 10/4 2003	58
3.4.4 2/5 2003	59

4. Analys	61
4.1 Tidningarnas innehåll	61
4.1.1 Sydsvenskan	61
4.1.2 Aftonbladet.....	68
4.1.3 Expressen.....	75
4.1.4 Svenska Dagbladet	83
4.2 Jämförelse av tidningarna	86
4.2.1 Aktörer.....	86
4.2.2 Skuldfrågan.....	91
4.2.3 Konsekvenser.....	91
4.2.4 Motiv	92
4.2.5 Lokal och global kontext.....	99
4.3 Min undersökning och tidigare forskning	99
5. Diskussion och slutsatser.....	117
6. Käll- och litteraturförteckning	120

1. Inledning

När dramatiska och betydelsefulla händelser inträffar brukar detta få stor uppmärksamhet i media. I samband med exempelvis krig är rapporteringen ofta omfattande, särskilt om kriget är kontroversiellt och ger upphov till protester och kritik. Den USA-ledda invasionen av Irak våren 2003, som skedde utan FN-mandat, var ett sådant krig och i den här uppsatsen ska jag undersöka hur olika svenska tidningar rapporterade kring det. Invasionen, som skedde utan FN-mandat, var mycket kontroversiell och kritiken var utbredd. Jag anser att mitt valda ämne är intressant att studera och att en undersökning av mediernas rapportering kring och syn på en viktig och omdiskuterad händelse kan komma till användning inom historieforskning.

1.1 Syfte och frågeställning

Mitt syfte med det här arbetet är att genom en jämförelse av artiklar från ett antal tidningar hitta likheter och skillnader mellan deras rapportering om kriget och deras syn på olika aspekter av det. Till min hjälp har jag följande frågeställningar:

- Hur beskrivs några av Irakkrigets aktörer- George W Bush/Bush-administrationen/USA och Saddam Hussein/den irakiska regeringen/Irak?
- Vem ger tidningarna skulden för kriget- USA eller Irak?
- Vad skriver tidningarna om Irakkrigets konsekvenser?
- Betraktar tidningarna Irakkriget som en enskild, lokal konflikt eller sätter man in det i ett globalt sammanhang?

1.2 Forskningsläge

Det finns gott om forskning kring medias rapportering i samband med krig. Den tidigare forskning som jag har använt mig av i det här arbetet utgörs av sju böcker: *Vietnam: tre svenska tidningars syn på Vietnamfrågan 1963-1968* av Eva Queckfeldt, *Gulfkriget- ett mediedrama i två akter* av Håkan Hvitfelt och Karin Mattsson, *Hopp och fruktan: om prognoser i några svenska medier under Irakkonflikten* av Stig Hadenius och Elisabeth Stur, *Tell me lies: propaganda and media distortion in the attack on Iraq* redigerad av David Miller, *Tio dagar som skakade världen: en studie av mediernas beskrivningar av terrorattackerna i USA och kriget i Afghanistan hösten 2001* av Lars Nord och Jesper Strömbäck, *Från osäker källa: bevakningen av Irakkriget i svenska medier* av Lars Nord,

Adam Shehata och Jesper Strömbäck, *Global war- local views: media images of the Iraq war* av Stig A. Nohrstedt och Rune Ottosen.

Vietnam: tre svenska tidningars syn på Vietnamfrågan 1963-1968 är Eva Queckfeldts avhandling i vilken hon undersöker synen på Vietnamkriget i svenska tidningar. I *Gulfkriget* och *Hopp och fruktan* ges information om medias rapportering kring Kuwaitkriget, något som bör kunna bidra till min egen forskning, då såväl USA som Saddam Husseins Irak är inblandade i båda de konflikter som studeras. *Tio dagar som skakade världen* studerar hur medierna beskrev 11 septemberattackerna och invasionen av Afghanistan. Det sistnämnda är särskilt relevant för mitt arbete eftersom invasionerna av Afghanistan och Irak båda skedde inom samma kontext, kriget mot terrorismen, och med USA som den främsta aktören inom de militära koalitioner. *Från osäker källa, Global war- local views: media images of the Iraq war* och *Tell me lies: propaganda and media distortion in the attack on Iraq* handlar om medias skildring av Irakkriget och berör därför samma ämne som jag forskar om. Därmed bör jag utan några större problem kunna relatera mitt arbete till dessa böcker, även om jag måste ha i åtanke att de två sistnämnda sannolikt inte fokuserar på svenska medier samt att *Tell me lies* av titeln att döma är negativt inställd till och ifrågasätter medierapporteringen kring Irakkriget, vilket möjligen kan ha en inverkan på bokens tillförlitlighet när det gäller tendens. Böckerna och arbetena som jag här har gått igenom kan räknas som presshistorisk forskning, vilket ska hjälpa mig i min egen analys av svenska tidningsartiklar.

Jag är således inte ensam om att göra ett forskningsarbete kring svenska tidningars rapportering om Irakkriget. Å andra sidan har jag i den här studien valt att undersöka andra aspekter av medierapporteringen än ovannämnda forskare. Mitt arbete är inte något nytt, men genom att ställa andra frågor till mitt källmaterial kommer jag att fylla ett tomrum i den tidigare forskningen kring medias rapportering om Irakkriget.

Tio dagar som skakade världen är en studie gjord av Lars Nord och Jesper Strömbäck som analyserar hur svensk media rapporterade kring 11 septemberattackerna och Afghanistankriget under fem dagar efter respektive händelse. De undersöker innehållet i vad de betraktar som framstående svenska medier: de fyra tidningarna Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet, Expressen och Aftonbladet samt nyhetsprogrammen Nyheterna 22.00, Rapport 19.30 och Aktuellt 21.00. Därmed består deras källmaterial av två morgontidningar (DN och

SvD), två kvällstidningar (Expressen och Aftonbladet), ett nyhetsprogram på den kommersiella TV-kanalen TV4 (Nyheterna 22.00) och två nyhetsprogram som sänds på public service- television (Rapport 19.30 och Aktuellt 21.00). Man analyserar artiklar på huvudtidningarnas nyhetsplats och inslagen i TV-nyheternas huvudsändningar. Bland det studerade materialet ingår tidningarnas nyhetsartiklar, krönikor, nyhetsanalyser och reportage samt TV:s nyhetsinslag, reportage och studiokommentarer. Undersökningen av nyhetsmaterial genomförs på samma sätt, oavsett om medierna har framställt det själva eller hämtat det från nyhetsbyråer. Studien analyserar inte debattartiklar, ledare eller insändare, eftersom detta anses vara opinionsmaterial, inte nyhetsjournalistik.¹

I analysen läggs fokus på förekomsten av teman, källor, spekulationer, svenska aspekter samt antiamerikanska och antimuslimska retoriska figurer i källmaterialet.² Man utgår också från ett antal hypoteser:

- Terrorattackerna mot USA fick större medialt utrymme än kriget i Afghanistan.
- Förekomsten av anonyma källor är större i nyhetsrapporteringen om terrorattackerna än om kriget i Afghanistan.
- Elitkällor från USA dominerar mer i nyhetsrapporteringen om kriget i Afghanistan än om terrorattackerna i USA.
- Förekomsten av spekulationer är större i nyhetsrapporteringen om terrorattackerna än om kriget i Afghanistan.
- Förekomsten av spekulationer är mindre i public service- nyheterna och morgonpressen än i TV4 Nyheterna och kvällspressen.
- Antalet källor per artikel eller inslag är större i public service- nyheterna och morgonpressen än i TV4 Nyheterna och kvällspressen.
- Kvällspressen ägnar mer utrymme åt både terrorattackerna i USA och kriget i Afghanistan än morgonpressen.
- Olika former av Sverigevinklingar på terrorattackerna i USA och kriget i Afghanistan är vanligare i kvällspressen och TV4 Nyheterna än i morgonpressen och public service- nyheterna.
- Medierna gav en mer negativ bild av muslimer i allmänhet än av USA och dess allierade.³

¹ Nord, Lars; Strömbäck, Jesper, *Tio dagar som skakade världen*, Styrelsen för psykologiskt försvar 2002, s. 14-15

² Nord, Lars; Strömbäck, Jesper, *Tio dagar som skakade världen*, Styrelsen för psykologiskt försvar 2002, s. 13

Studien kom fram till att den första hypotesen var korrekt och att antalet tidningsartiklar och TV-inslag angående 11 septemberattackerna var nästan dubbelt så stort som materialet om Afghanistankriget.⁴

Även den andra hypotesen stämmer. I ungefär hälften av det material som behandlar 11 septemberattackerna förekom anonyma källor. Denna sorts källor användes i rapporteringen om Afghanistan endast i 28 % av artiklarna och 21 % av nyhetsinslagen i TV.⁵

Den tredje hypotesen är däremot felaktig. Amerikanska elitkällor, exempelvis politiker, militär och experter, besitter större dominans i mediebevakningen av 11 september än Afghanistankriget. Gapet mellan de amerikanska elitkällorna och deras svenska motsvarigheter, som var de näst vanligaste elitkällorna, är också större i rapporteringen kring 11 septemberattackerna än Afghanistan.⁶

Angående den fjärde hypotesen kommer inte författarna fram till någon slutsats om huruvida den stämmer eller inte. Det är inte möjligt att bedöma om förekomsten av spekulationer är större i mediebevakningen av terroristattackerna eller Afghanistankriget och inte heller om de används mest i tidningar eller TV. Det enda som kan konstateras är att det varierar.⁷

Detsamma gäller för den femte hypotesen. Användningen av spekulationer i kvällstidningar, morgontidningar, public service- nyheterna och TV4 Nyheterna är varierande och kan inte anses vara vanligare i ett medium än ett annat. Slutsatsen som studien drar av detta är att spekulationer är ett återkommande inslag i alla dessa sorters medium.⁸

Den sjätte hypotesen visade sig vara felaktig. Kvällspressen hade fler källor än morgonpressen och skillnaden mellan public service-TV och TV4 Nyheterna är liten. Förvisso har hypotesen en något starkare grund i fråga om medias användning av omnämnda

³ Nord, Lars; Strömbäck, Jesper, *Tio dagar som skakade världen*, Styrelsen för psykologiskt försvar 2002, s. 63-65

⁴ Nord, Lars; Strömbäck, Jesper, *Tio dagar som skakade världen*, Styrelsen för psykologiskt försvar 2002, s. 142

⁵ Nord, Lars; Strömbäck, Jesper, *Tio dagar som skakade världen*, Styrelsen för psykologiskt försvar 2002, s. 144-148

⁶ Nord, Lars; Strömbäck, Jesper, *Tio dagar som skakade världen*, Styrelsen för psykologiskt försvar 2002, s. 144-148

⁷ Nord, Lars; Strömbäck, Jesper, *Tio dagar som skakade världen*, Styrelsen för psykologiskt försvar 2002, s. 148-150

⁸ Nord, Lars; Strömbäck, Jesper, *Tio dagar som skakade världen*, Styrelsen för psykologiskt försvar 2002, s. 148-150

och namngivna källor i sin rapportering av Afghanistankriget, men detta räcker inte för att den ska kunna betraktas som korrekt.⁹

Rapporteringen om terroristattacker och Afghanistankriget var mer omfattande i kvällstidningar och public service-TV och därmed stämmer den sjunde hypotesen.¹⁰

Den åttonde hypotesen motsägs av att Sverigevinklingar i rapporteringen om 11 septemberattacker är ungefär lika vanligt förekommande i Svenska Dagbladet och Aktuellt, en morgontidning respektive public service-TV, som i kvällstidningen Expressen och TV4 Nyheterna. Förekomsten av Sverigevinklingar i rapporteringen om kriget i Afghanistan är inte särskilt stor och några betydelsefulla skillnader råder inte mellan medierna på den här punkten. Således dras slutsatsen att hypotesen inte stöds av det undersökta materialet.¹¹

Berättelser om anti-amerikanska händelser förekom förvisso i en högre grad än om anti-muslimska händelser i rapporteringen kring 11 september, men denna skillnad var relativt obetydlig. En något större skillnad mellan förekomsten av dessa båda företeelser i medierapporteringen existerade i DN, Expressen och TV4 Nyheterna. Anti-muslimska retoriska figurer är vanligare än anti-amerikanska. Bland de anti-muslimska retoriska figurerna är ”muslimer som fanatiker” särskilt vanlig, men studien bedömer att detta inte räcker för att slå fast att medierna skildrar muslimer på ett negativt sätt, då journalister vid många tillfällen har kritiserat denna bild av muslimer. I rapporteringen om kriget i Afghanistan användes retoriska figurer i mindre utsträckning. Det fanns ingen betydande skillnad mellan förekomsten av anti-muslimska och anti-amerikanska retoriska figurer. När det gäller anti-amerikanska händelser så rapporterades det om ett antal incidenter, medan det däremot inte producerades något nyhetsmaterial som handlade om anti-muslimska händelser. Utifrån sin analys bedömer författarna att den nionde hypotesen inte håller och att medierapporteringen rörande muslimer inte är övervägande negativ.¹²

Vilka teman som var mest förekommande i rapporteringen om 11 septemberattacker varierade mellan tidningsartiklar och TV-inslag. Gemensamt för de båda typerna av medier var dock att deras vanligaste tema handlade om vilka förövarna var och sökandet efter dem.

⁹ Nord, Lars; Strömbäck, Jesper, *Tio dagar som skakade världen*, Styrelsen för psykologiskt försvar 2002, s. 144-148

¹⁰ Nord, Lars; Strömbäck, Jesper, *Tio dagar som skakade världen*, Styrelsen för psykologiskt försvar 2002, s. 142-144

¹¹ Nord, Lars; Strömbäck, Jesper, *Tio dagar som skakade världen*, Styrelsen för psykologiskt försvar 2002, s. 150

¹² Nord, Lars; Strömbäck, Jesper, *Tio dagar som skakade världen*, Styrelsen för psykologiskt försvar 2002, s. 150-151

För TV-nyheterna följde därefter teman om terrorattackernas ekonomiska följder och de internationella reaktionerna. Tidningarna hade internationella reaktioner som andra vanligaste tema och det tredje bestod av en Sverigevinkling och behandlade frågan om vad terrorattackerna kunde innebära för Sverige.¹³

I rapporteringen om terrorattackerna är amerikanska elitkällor de mest använda. Inom denna kategori är amerikanska politikernas dominans i det studerade materialet överväldigande och deras förekomst är betydligt större än amerikanska militärer och experter. Efter ”namngivna amerikanska politiker” följde källor inom Bush-administrationen och därefter svenska experter. Således skilde sig inte TV-inslagen och tidningsartiklarna angående vilka källor som man huvudsakligen använde sig av. Andra ganska vanligt förekommande källor är drabbade amerikaner, vilket inkluderar personer som påverkats av terrorattackerna i stor eller liten utsträckning. Detta bidrog till att göra rapporteringen mer känslös. EU och FN förekommer dock i mycket liten grad som källor.¹⁴

Spekulationer om vilka förövarna var, om dödssiffror och om USA:s framtida agerande var de tre sorters spekulationer som kom till uttryck i media i någon nämnvärd omfattning. När det gällde framförandet av spekulationer om förövarna så var skillnaden mellan TV och tidningar relativt liten och dessa förekom i 25 respektive 28 % av det studerade materialet. I frågan om spekulationer kring dödsoffer och den amerikanska reaktionen var skillnaden mellan typerna av media mer betydande. TV-inslagen gav större utrymme åt båda dessa spekulationer, 20 respektive 24 %, mot tidningsartiklarnas 14 respektive 16 %. Spekulationerna kring gärningsmännen och USA:s agerande fick allt större omfattning ju fler dagar som förflöt sedan terrorattackerna. Det motsatta gällde för spekulationer om dödssiffror.¹⁵

Att Sverigevinklingar görs i rapporteringen beror på att en nyhets värde ökar ju större närhet som råder mellan den och mediekonsumenterna, d.v.s. ju mer läsare och tittare kan relatera till nyheten. Dessa Sverigevinklingar kan ta sig uttryck i rapportering om hur 11 septemberattackerna påverkar Sverige, risken för terrordåd på svensk mark, svenska politikernas uttalanden och svenskar som på något sätt drabbats av attackerna. Svenska aspekter var dock

¹³ Nord, Lars; Strömbäck, Jesper, *Tio dagar som skakade världen*, Styrelsen för psykologiskt försvar 2002, s. 82-84

¹⁴ Nord, Lars; Strömbäck, Jesper, *Tio dagar som skakade världen*, Styrelsen för psykologiskt försvar 2002, s. 84-93

¹⁵ Nord, Lars; Strömbäck, Jesper, *Tio dagar som skakade världen*, Styrelsen för psykologiskt försvar 2002, s. 93-100

inte alltför vanliga i rapporteringen kring 11 september och förekom i mindre än 20 % av artiklarna och inslagen.¹⁶

Den vanligaste retoriska figuren som kommer till uttryck i rapporteringen är ”muslimer som fanatiker” och därefter följer ”USA som världspolis”. En anti-muslimsk retorisk figur är således mer förekommande än en anti-amerikansk. Att anti-muslimska retoriska figurer är vanligare än anti-amerikanska ska det dock inte fästas alltför mycket vikt vid. I de flesta artiklar och inslag där anti-muslimska retoriska figurer förekommer brukar dessa snarare motsägas än förespråkas. Media kan därmed inte sägas skildra muslimer på ett ofördelaktigt sätt.¹⁷

I TV:s och tidningars bevakning av kriget i Afghanistan är endast 20 respektive 33 % av källorna anonyma. Författarna ser detta som förvånande med tanke på att media vanligtvis brukar använda anonyma källor i stor utsträckning i rapporteringen av krig.¹⁸

Elitkällor är den mest förekommande sortens källor i såväl tidningars som TV:s rapportering om Afghanistankriget. Främst bland dessa är amerikanska elitkällor och därefter deras svenska motsvarigheter. Inom dessa två kategorier är, i likhet med rapporteringen om 11 september, amerikanska politiker respektive svenska experter klart dominerande. Afghanska elitkällor är den tredje vanligaste källan, men förekommer ungefär hälften så ofta som de amerikanska. Liksom vid 11 septemberattackerna används EU och FN mycket sällan som källor i rapporteringen. Detsamma gäller afghaner som drabbats av kriget.¹⁹

I rapporteringen om Afghanistankriget är förekomsten av spekulationer relativt begränsad. Den vanligaste spekulationen handlar om hur kriget kommer utveckla sig och kan främst återfinnas i TV-inslagen, däribland i TV4 Nyheterna (47 %), Rapport (32 %) och Aktuellt (24 %). De två andra spekulationerna om krigets dödssiffror och huruvida invasionen av Afghanistan kommer resultera i nya terroråd mot Väst förekommer till största delen i

¹⁶ Nord, Lars; Strömbäck, Jesper, *Tio dagar som skakade världen*, Styrelsen för psykologiskt försvar 2002, s. 103-106

¹⁷ Nord, Lars; Strömbäck, Jesper, *Tio dagar som skakade världen*, Styrelsen för psykologiskt försvar 2002, s. 112-115

¹⁸ Nord, Lars; Strömbäck, Jesper, *Tio dagar som skakade världen*, Styrelsen för psykologiskt försvar 2002, s. 122-127

¹⁹ Nord, Lars; Strömbäck, Jesper, *Tio dagar som skakade världen*, Styrelsen för psykologiskt försvar 2002, s. 122-127

Rapport (21 %) och TV4 Nyheterna (20 %) respektive Aftonbladet (27 %) och Expressen (25 %).²⁰

I *Från osäker källa* undersöks svensk medias rapportering om Irakkriget och studien lägger bl.a. vikt vid vilka källor, tematiska perspektiv och aktörer som förekommer. Dessutom tittar man på förhållandet mellan fakta och spekulationer. Författarna har också valt att lägga fokus på Irakrapporteringens omfattning och förekomsten av teman, källor, spekulationer samt anti-muslimska och anti-amerikanska retoriska figurer. Två av författarna bakom denna studie, Lars Nord och Jesper Strömbäck, har även publicerat *Tio dagar som skakade världen* och de avser att jämföra medierapporteringen kring Irakkriget, Afghanistankriget och 11 septemberattackerna. Den studerade tidsperioden har avgränsats till tio dagar: invasionens fem första och fem sista dagar, d.v.s. 20-24 mars och 6-10 april, perioder som innefattar krigets inledning den 20 mars och intagningen av Bagdad den 9 april. Det källmaterial som man har valt att undersöka utgörs av artiklar från huvuddelarna av tidningarna Dagens Nyheter, Expressen, Svenska Dagbladet och Aftonbladet, samt huvudsändningar från nyhetsprogrammen Rapport 19.30, Aktuellt 21.00 och TV4 Nyheterna 18.30. Undersökningen omfattar nyhetsartiklar, krönikor, nyhetsreportage och nyhetsanalyser i tidningarna och nyhetsinslag, studiokommentarer, reportage, nyhetstelegram och samtal med fältarbetande reportrar i TV-sändningarna. I studiet av tidningarna faller debattartiklar, insändare och ledare bort, då detta inte är nyhetsjournalistik. Undersökningen av nyhetsmaterial genomförs på samma sätt, oavsett om medierna har framställt det själva eller hämtat det från nyhetsbyråer.²¹

Därmed består deras källmaterial av två morgontidningar (DN och SvD), två kvällstidningar (Expressen och Aftonbladet), ett nyhetsprogram på den kommersiella TV-kanalen TV4 (Nyheterna 22.00) och två nyhetsprogram som sänds på public service- television (Rapport 19.30 och Aktuellt 21.00).²²

Det klart mest förekommande temat i tidningarnas rapportering om Irakkriget utgjordes av beskrivningar av krigsförloppet, vilket kunde återfinnas i ungefär 20 % av artiklarna. Därefter följde teman som handlade om situationen för civila irakier och sökandet efter Saddam

²⁰ Nord, Lars; Strömbäck, Jesper, *Tio dagar som skakade världen*, Styrelsen för psykologiskt försvar 2002, s. 127-132

²¹ Nord, Lars; Strömbäck, Jesper; Shehata, Adam, *Från osäker källa*, Krisberedskapsmyndigheten 2003, s. 11, 36-37

²² Nord, Lars; Strömbäck, Jesper; Shehata, Adam, *Från osäker källa*, Krisberedskapsmyndigheten 2003, s. 36

Hussein. Det fjärde vanligaste temat berörde protesterna mot kriget. Förekomsten av krigs- och Saddamtemat var inte konstant under den studerade tidsperioden, utan båda blev allt mer framträdande vid tiden för Bagdads fall.²³

Även i TV var temat som behandlade krigsförloppet överlägset vanligast och återfanns i 32 % av inslagen. Till skillnad från tidningarna så förblev förekomsten av detta tema i regel konstant under de undersökta tidsperioderna. Det näst vanligaste temat fokuserade på vad som skulle hända med Irak när kriget var över. Antalet TV-inslag som berörde detta ökade markant i krigets slutskede. Det tredje mest förekommande temat var amerikanska reaktioner och det fjärde handlade om protester mot kriget. Protesttemats förekomst i inslagen var störst i början av kriget och genomgick därefter en betydande nedgång.²⁴

Studien har undersökt huruvida förekomsten av källor skilde sig åt mellan tidsperioderna. I tidningarna ökade de citerade källornas antal mellan den första och den andra perioden medan de minskade i TV. När det gäller förekomsten av namngivna och omnämnda källor så såg mönstret likadant ut i såväl tidningar som TV- i båda medietyper sjönk deras antal. Författarna finner detta överraskande, eftersom journalisters möjligheter att arbeta i Irak och att hitta källor ökade under krigets gång.²⁵

Av samma skäl var det oväntat att förekomsten av anonyma källor i tidningsartiklar och TV-inslag ökade mellan den första och andra tidsperioden. Skillnaden var dock inte särskilt stor. Anonyma källor användes i över hälften av artiklarna och inslagen.²⁶

Amerikanska officiella källor var de klart mest förekommande i medierapporteringen om Irakkriget. Näst vanligast var irakiska officiella källor och därefter deras brittiska motsvarigheter. Mellan den första och den andra studerade perioden sjönk antalet amerikanska källor medan de brittiska ökade, åtminstone i TV. De irakiska källornas förekomst i tidningsartiklar förblev mer eller mindre konstant under krigets gång, medan de i TV-inslagen genomgick en betydande nedgång. När det gäller de politiska ledarna så var det tydligt att George W Bush förekommer mer frekvent än Saddam Hussein och Tony Blair. Mellan den första och den andra perioden halverades Bushs förekomst i tidningarna medan den till en viss del ökade i TV. Närvaron av Blair i tidningsartiklar förblev konstant och höjdes i TV-inslagen. Nedgången av Saddams förekomst i tidningarna var knapp medan den i TV var

²³ Nord, Lars; Strömbäck, Jesper; Shehata, Adam, *Från osäker källa*, Krisberedskapsmyndigheten 2003, s. 55-57

²⁴ Nord, Lars; Strömbäck, Jesper; Shehata, Adam, *Från osäker källa*, Krisberedskapsmyndigheten 2003, s. 57-58

²⁵ Nord, Lars; Strömbäck, Jesper; Shehata, Adam, *Från osäker källa*, Krisberedskapsmyndigheten 2003, s. 59-61

²⁶ Nord, Lars; Strömbäck, Jesper; Shehata, Adam, *Från osäker källa*, Krisberedskapsmyndigheten 2003, s. 62-64

betydande. Således var amerikanska elitkällor de mest använda källorna i medias rapportering. Inom denna kategori var amerikanska politiker vanligare än amerikansk militär när det gällde namngivna källor, medan det var tvärtom i fråga om anonyma källor.²⁷

En annan förvånande slutsats är att liksom vid 11 septemberattackerna och Afghanistankriget så förekom EU och FN i mycket liten utsträckning som källor i medierapporteringen kring Irakkriget.²⁸

Irakiska medborgare förekommer mer än dubbelt så ofta som källor i krigets slutskede än under dess inledning.²⁹

Att svenskar förekom som källor beror på att en nyhet får högre värde ju större dess närhet är till läsarna och tittarna. Den främsta svenska källan var experter följt av medborgare. Dessa var mest framträdande i rapporteringen under den första tidsperioden.³⁰

Den mest förekommande spekulationen var hur kriget skulle utveckla sig. Denna spekulaton kom till uttryck i 30 % av artiklarna och nästan 40 % av inslagen. I alla de undersökta medierna förekom den i över 25 % av materialet, i Aktuellt så mycket som 42 %. Under krigets gång blev den mindre framträdande i artiklar och inslag, men nedgången var mer markant i tidningarna medan den var obetydlig i TV. I motsats till detta blev den näst mest förekommande spekulatonen, om hur saker och ting skulle bli i Irak när kriget var över, allt vanligare under den andra studerade tidsperioden. I 10 % av artiklarna och inslagen spekuleras det kring omfattningen av dödsoffren som USA:s krigföring har orsakat. Förekomsten av denna spekulaton i medierapporteringen mer än dubblerades i tidningsartiklarna under krigets gång, medan den förblev konstant i TV-inslagen. Att spekulatoner om Saddam Hussein uttrycktes i så få artiklar (6 %) och inslag (3 %) betraktar författarna som förvånande.³¹

Den mest förekommande retoriska figuren i medierapporteringen kring Irakkriget framställer USA som en förkämpe för demokrati och frihet. Detta kommer till uttryck i 13 % av tidningsartiklarna och 15 % av TV-inslagen. Dess förekomst ökar betydligt mellan de två tidsperioderna i såväl tidningar som TV. I inslagen är dess närvaro i rapporteringen nästan 6 gånger så stor under den andra perioden som under den första. Den näst vanligaste retoriska

²⁷ Nord, Lars; Strömbäck, Jesper; Shehata, Adam, *Från osäker källa*, Krisberedskapsmyndigheten 2003, s. 64-69

²⁸ Nord, Lars; Strömbäck, Jesper; Shehata, Adam, *Från osäker källa*, Krisberedskapsmyndigheten 2003, s. 69-72

²⁹ Nord, Lars; Strömbäck, Jesper; Shehata, Adam, *Från osäker källa*, Krisberedskapsmyndigheten 2003, s. 72-74

³⁰ Nord, Lars; Strömbäck, Jesper; Shehata, Adam, *Från osäker källa*, Krisberedskapsmyndigheten 2003, s. 74-76

³¹ Nord, Lars; Strömbäck, Jesper; Shehata, Adam, *Från osäker källa*, Krisberedskapsmyndigheten 2003, s. 81-86

figuren är ”USA som världspolis”, vilken förekommer i 7 % av tidningsartiklarna och 9 % av TV-inslagen. Mest framträdande är denna retoriska figur under den första tidsperioden, d.v.s. i krigets början. Vid den andra perioden hade dess förekomst halverats i tidningarna, men endast minskat i liten grad i TV. Anti-muslimska retoriska figurer förekom i ganska liten utsträckning. Den främsta av dem, ”muslimer som fanatiker”, kom enbart till uttryck i 5 % av tidningsartiklarna och 2 % av TV-inslagen.³²

Gulfkriget- Ett mediedrama i två akter är en analys gjord av Håkan Hvitfelt och Karin Mattson som undersöker hur svensk media rapporterade om Gulfkriget och operation Ökenstorm. Studien har avgränsats till tre tidsperioder: de fem inledande dagarna av operation Ökenstorm, flygkriget då den USA-ledda alliansen bombade irakiska mål och slutligen markkriget, under vilket de allierade skickade in marktrupper i Kuwait. Studiens författare har som källmaterial valt tidningarna Dagens Nyheter, Aftonbladet och Expressen, nyhetsprogrammen Aktuellt's huvudsändning 21.00 och Rapport 1 och 2 samt radioprogrammet Ekots sändningar vid klockan 7.00 och 18.00. Valet av källmaterial motiveras med att dessa är de svenska medier som har flest konsumenter.³³

Utifrån sin analys drar Hvitfelt och Mattson flera slutsatser. Den första är att medias rapportering om Kuwaitkriget inte överensstämde med verkligheten. Detta kan förklaras med olika faktorer. Mycket hände under kriget och media kunde omöjligtvis täcka in allt. Rapporteringen kan därför anses bestå av ”skärvor av verkligheten”. Media ger inte hela bilden av kriget, endast delar av den. En bidragande orsak var den kontroll som utövades över medierna under Kuwaitkriget. Den allierade krigsledningen ålade media med en rad restriktioner. Endast ett visst antal journalister, däribland ett fåtal svenska, tilläts rapportera i området. Dessa ingick i s.k. journalistpooler som eskorterades av militären och besökte vissa platser som valts ut på förhand. Censur tillämpades på det material som journalisterna producerade. Dessa restriktioner ledde till att medias rapportering om Kuwaitkriget led brist på information och därmed började man fylla ut tomrummet med spekulationer. Således

³² Nord, Lars; Strömbäck, Jesper; Shehata, Adam, *Från osäker källa*, Krisberedskapsmyndigheten 2003, s. 86-96

³³ Hvitfelt, Håkan; Mattson, Karin, *Gulfkriget- ett mediedrama i två akter*, Styrelsen för psykologiskt försvar 1992, s. 12, 15-17, 19-20

styrde den allierade militärledningen genom de regler som man uppställde för journalisterna deras rapportering.³⁴

Endast en liten del av svensk medias rapportering kring Kuwaitkriget handlade om striderna, medan mer uppmärksamhet ägnades åt omvärldens kommentarer och reaktioner. Under flygkriget fick Sverigevinklingar en framträdande plats i mediebevakningen, vilket bl.a. tog sig uttryck i att vanliga svenskar gavs möjlighet att komma till tals och kommentera, samt i diskussioner om de konsekvenser som kriget kunde medföra för Sverige, däribland ökad risk för terroristattacker. Överraskande nog lades stor fokus på Israel i medierapporteringen, åtminstone under flygkriget. Detta gällde särskilt för tidningarna, som tillägnade Israel mer utrymme än USA. Det spekulerades om huruvida Israel skulle gå med i kriget. Under markkriget avtog medias fokus på såväl Israel som Sverige. Vid den här tidpunkten var kriget i princip avgjort och det framstod som föga troligt att israelerna skulle ansluta sig till striderna eller att Sverige skulle drabbas av konsekvenser som exempelvis terrorism. Under flygkriget lades störst fokus på Irak. Detta avtog något när markkriget inleddes och allt mer uppmärksamhet tillägnades Kuwait. Stor fokus lades också på USA och amerikanernas kommentarer angående kriget, särskilt i TV. USA var trots allt en ledande part i den internationella koalition vars syfte var att driva bort de irakiska trupperna från Kuwait. Media använde sig i stor utsträckning av amerikanska källor och i den internationella informationsförmedlingen och nyhetsrapporteringen finns betydande influenser från USA.³⁵

Att de aktörer som i rapporteringen om kriget gavs huvudroller var få kan förklaras med att media brukar ge en förenklad bild av verkligheten. Detta innebär att de personer som har fått en huvudroll inte nödvändigtvis var krigets främsta aktörer. Många andra kan också ha haft stor betydelse i händelseförloppet, men dessa har i mediebevakningen hamnat i skymundan. Saddam Hussein var utan tvivel den mest framträdande aktören i medias rapportering om Kuwaitkriget. I den personifierade journalistiken som bedrevs spelade han rollen som fienden och beskrevs på ett mycket negativt sätt, som en maktlysten galning som drevs av sin ondska. De tal som Saddam Hussein höll bidrog till denna bild. Detta berodde bl.a. på kulturella skillnader mellan arabvärlden och väst. Västerlänningar förstod inte Saddams språkbruk, eftersom det var influerat av hans främmande kulturella kontext. George Bush var i medierapporteringen den näst mest framträdande aktören och därefter kom den amerikanske

³⁴ Hvitfelt, Håkan; Mattson, Karin, *Gulfkriget- ett mediedrama i två akter*, Styrelsen för psykologiskt försvar 1992, s. 173-174

³⁵ Hvitfelt, Håkan; Mattson, Karin, *Gulfkriget- ett mediedrama i två akter*, Styrelsen för psykologiskt försvar 1992, s. 175-176

generalen Norman Schwarzkopf. Till skillnad från Saddam framställdes Schwarzkopf i ett sympatiskt, positivt ljus och fick rollen som ”den gode”. Även CNN-korrespondenter som var på plats i Irak, d.v.s. ”bakom fiendens linjer”, tilldelades en betydelsefull roll i medierapporteringen och blev för sina insatser beskrivna som en sorts hjältar. Detta kan förvisso delvis bero på avsaknaden av hjältar som utmärkt sig under kriget.³⁶

Något som fick stor uppmärksamhet i medierapporteringen om Kuwaitkriget var Iraks användning av scudmissiler. Författarna betraktar detta som mediedramatik och propaganda och menar att dessa vapen inte hade tillnärmelsevis så stor betydelse som rapporteringens omfattning ger sken av. Den allierade militärledningen var för media en viktig källa och detta kunde den använda till sin fördel för att påverka medierapporteringen i önskvärd riktning. Ett exempel på detta är hur media förmedlade militärledningens påståenden att kriget utgjordes av kliniska precisionsbombningar som träffade militära mål och i mycket liten grad drabbade civilbefolkningen. Ett framträdande inslag i medias rapportering var att man lät svenska militärer kommentera nyheter från kriget. Otillräcklig information var ett återkommande problem under Kuwaitkriget. Svensk media fick därför ibland bedriva s.k. utfyllnadsjournalistik, vilket man bl.a. gjorde genom att uppmärksamma just denna brist på information. Det faktum att många av kvällstidningarnas rubriker inte överensstämde med de tillhörande artiklarna ses som en konsekvens av kvällstidningars vana att dramatisera nyheter.³⁷

De mest framträdande källorna som svensk media använde sig av i sin rapportering om Kuwaitkriget var elitkällor, d.v.s. militärer, politiker och experter. Att en överväldigande majoritet av källorna tillhörde den allierade sidan innebär med största sannolikhet att den bild som media har gett av kriget är vinklad. Samtidigt fanns det goda skäl att föredra de allierade källorna. Irak var en hård diktatur utan yttrandefrihet och den ”information” som irakiska källor förmedlade var oerhört repetitiv och bestod till en övervägande del av propaganda. De allierade källorna gav trots allt en relativt rättvisande bild av kriget. Dessutom är det mycket svårt att hitta källor som kan betraktas som fullständigt opartiska. Under flygkriget, då det spekulerades om vilka eventuella konsekvenser som Kuwaitkriget kunde få för Sverige, förekom svenskar, däribland ”mannen på gatan”, ofta som källor. Dessa fick ge uttryck för sin syn på kriget och deras uttalanden bidrog till att göra medierapporteringen mer dramatisk.

³⁶ Hvitfelt, Håkan; Mattson, Karin, *Gulfkriget- ett mediedrama i två akter*, Styrelsen för psykologiskt försvar 1992, s. 176-177

³⁷ Hvitfelt, Håkan; Mattson, Karin, *Gulfkriget- ett mediedrama i två akter*, Styrelsen för psykologiskt försvar 1992, s. 177-178

Under markkriget avtog användningen av vanliga svenskar som källor drastiskt, eftersom händelserna i Gulfen inte längre ansågs kunna påverka Sverige. Mestadels använde sig svensk media av utländska källor. Bland dessa var de amerikanska källorna under hela krigsförloppet de främsta. Israeliska, irakiska och kuwaitiska källor förekom också i stor utsträckning, men var mest framträdande under vissa delar av kriget.³⁸

Hvitfelt och Mattson menar att svensk medias rapportering om Kuwaitkriget utgör ett bra exempel på den klassiska sagan om prinsen och draken. Prinsen representeras av general Norman Schwarzkopf som leder ”de goda”, de allierade styrkorna, till seger över den ondskefulla draken Saddam Hussein som håller prinsessan, Kuwait, fången. Medias sagopräglade narrativ, inom vilket krigets slut innebar slutet på konflikten med Irak, överensstämde dock inte med verkligheten. Den irakiske draken besegrades förvisso, men inte permanent. Saddam Hussein satt kvar vid makten i Irak och slog blodigt ner de uppror som utbrutit i landet under kriget. Den irakiska krigsmakten var försvagad, inte krossad, och risken för att den en dag skulle införskaffa kärnvapen kvarstod. Således dras slutsatsen att media inte skildrar verkligheten, endast de delar av den som passar in i en dramatisk mall. Det är utifrån denna mall, kampen mellan gott och ont, som rapporteringen sker.³⁹

Hopp och fruktan av Stig Hadenius och Elisabeth Stur undersöker vilka prognoser som svenska medier gjorde under Kuwaitkriget. Detta ger en bild av hur pass kritiska medierna var i sin rapportering och huruvida förutsägelseerna var realistiska. Författarna avser att undersöka hur medias prognoser såg ut, deras val av källor, experters roll i framställningen av förutsägelser, huruvida prognoserna var realistiska, hur förekommande hopp/fruktan- temat var samt hur media ställde sig till militären och dess prognoser.⁴⁰

Fruktan framträdde vid flera olika tillfällen. Exempel på detta är Saddam Husseins uttalanden om att hans fiender kommer få betala ett högt pris om de ingriper mot Irak, förutsägelseerna om att markkriget kan bli utdraget och blodigt och leda till stora förluster för de allierade, spekulationer om den irakiska krigsmaktens styrka och Iraks potentiella användning av biologiska och kemiska vapen. Andra instanser där temat fruktan förekommer är när oro

³⁸ Hvitfelt, Håkan; Mattson, Karin, *Gulfkriget- ett mediedrama i två akter*, Styrelsen för psykologiskt försvar 1992, s. 179-180

³⁹ Hvitfelt, Håkan; Mattson, Karin, *Gulfkriget- ett mediedrama i två akter*, Styrelsen för psykologiskt försvar 1992, s. 181

⁴⁰ Hadenius, Stig; Stur, Elisabeth, *Hopp och fruktan*, Styrelsen för psykologiskt försvar 1992, s. 20-23

uttrycks för att Irak kan skaffa kärnvapen, eventuella terroråd mot väst och konsekvenserna som Kuwaits brinnande oljekällor kan få för miljön. De förutsägelser som gjordes i medierna ingav till en övervägande del fruktan. Temat hopp förekom dock i en viss utsträckning. Detta tog sig uttryck i spekulationer kring möjligheter att lösa konflikten på fredlig väg, amerikanernas försäkringar att kriget skulle bli kort samt en rubrik i Expressen som ger intrycket av att irakierna är beredda att kapitulera. De prognoser som ingav hopp var alltför ofta naiva och saknade verklighetsförankring.⁴¹

De flesta av medias förutsägelser påtalade att ett framgångsrikt krig mot den irakiska ockupationen av Kuwait med största sannolikhet inte skulle lösa Mellanösternkonflikten. Vid flera tillfällen ifrågasattes kriget och dess nödvändighet. Expressens Ulf Nilsson var mer optimistisk och satte sitt hopp till USA.⁴²

I flera medier fick svenska militärer en roll som expertkommentatorer under Kuwaitkriget. Problemet var att media inte informerade sin publik om att dessa kommentatorer inte representerade svensk militär och inte var tillräckligt välinformerade, eftersom de inte fick ta del av hemligstämplad information. De militära kommentatorerna överdrev bl.a. risken för terroråd och användning av kemiska vapen och överskattade Iraks militära styrka och den tid som markkriget skulle ta. På andra punkter var dessa militärers förutsägelser mer korrekta, exempelvis att kriget skulle få en annan utformning än Iran-Irakkrieget och att de irakiska scudmissilerna inte hade någon större militär betydelse. De militära kommentatorerna fick kritik för sin inställning till kriget, vilken uppfattades som likgiltig eller positiv. Dessutom påstods det att de var självsäkra och alltför ofta uttalade sig om saker som de inte hade tillräcklig kunskap om. Hadenius och Stur håller inte med om detta. De menar att de militära kommentatorerna snarare var mycket försiktiga när de uttalade sig och att de var essentiella för att media skulle kunna göra någorlunda godtagbara förutsägelser.⁴³

Media använde sig i sin rapportering om Kuwaitkriget ofta av experter. Deras förutsägelser slog dock vid flera tillfällen fel. Detta berodde bl.a. på att medias granskning av dem var undermålig och att de tillfrågades om saker som de saknade tillräcklig kunskap om. Ofta lät man ”experter” spekulera om möjliga scenarier istället för att redogöra för hur den faktiska verkligheten såg ut. Dessutom gav man ibland utrymme åt personer som förutspådde ett visst framtidsscenario framför riktiga experter som besatt faktisk kunskap. Hadenius och Stur anser

⁴¹ Hadenius, Stig; Stur, Elisabeth, *Hopp och fruktan*, Styrelsen för psykologiskt försvar 1992, s. 148-151

⁴² Hadenius, Stig; Stur, Elisabeth, *Hopp och fruktan*, Styrelsen för psykologiskt försvar 1992, s. 150-151

⁴³ Hadenius, Stig; Stur, Elisabeth, *Hopp och fruktan*, Styrelsen för psykologiskt försvar 1992, s. 151-152

att media inte höll måttet i fråga om valet av experter och kritisk granskning av förutsägelser och kunskapsinnehav. Istället fokuserade man på förutsägelser och uttalanden som stärkte dramatiken och fruktan.⁴⁴

Författarna gör en bedömning av medias prognoser om Kuwaitkriget. Ibland gjorde journalisterna väl underbyggda förutsägelser som var relativt korrekta. Dock brast medierna när det gällde kritisk granskning vid flera tillfällen. Många förutsägelser präglades av temat fruktan, exempelvis att de allierade skulle drabbas av svåra förluster, att ett irakiskt nederlag bara skulle leda till ytterligare spänningar i regionen, att kemiska vapen, kärnvapen och terrorism skulle användas samt att protesterna mot kriget skulle växa i omfattning. Ett annat exempel på dåligt underbyggda prognoser är att det inom media nästan rådde konsensus om att Saddam Hussein omöjligtvis skulle kunna sitta kvar vid makten i Irak efter kriget. Således menar Hadenius och Stur att mängden förutsägelser i media har blivit för stor samtidigt som de baseras på otillräcklig kunskap.⁴⁵

Som källor använde sig svensk media främst av utrikeskorrespondenter, amerikanska och israeliska källor, den amerikanska regeringen och CNN. Förutom USA:s regering lade utrikeskorrespondenterna också fokus på de amerikanska krigsmotståndarna och man förutspådde att opinionen i landet allt mer skulle vända sig mot kriget ju fler amerikanska soldater som dödades.⁴⁶

Hadenius och Stur avslutar sin studie med att konstatera att media under Kuwaitkriget användes av båda sidorna för att få ut den bild av kriget som ansågs önskvärd och att såväl den amerikanska som den irakiska regeringen fick förhålla sig till mediernas närvaro. I sina prognoser var mediernas kritiska granskning otillräcklig och man gick istället till överdrifter i sin rapportering och i spridningen av hopp och fruktan.⁴⁷

Eva Queckfeldt undersöker i sin avhandling *Vietnam de tre svenska tidningarna DN:s, Svenska Dagbladets och Aftonbladets inställning till Vietnamkonflikten*. Studien fokuserar på tidningarnas åsikter och debatten som förts om Vietnam och därför avgränsas det undersökta källmaterialet till ledarartiklar. Vidare ska Queckfeldt jämföra tidningarnas respektive syn på

⁴⁴ Hadenius, Stig; Stur, Elisabeth, *Hopp och fruktan*, Styrelsen för psykologiskt försvar 1992, s. 152-153

⁴⁵ Hadenius, Stig; Stur, Elisabeth, *Hopp och fruktan*, Styrelsen för psykologiskt försvar 1992, s. 153-154

⁴⁶ Hadenius, Stig; Stur, Elisabeth, *Hopp och fruktan*, Styrelsen för psykologiskt försvar 1992, s. 155

⁴⁷ Hadenius, Stig; Stur, Elisabeth, *Hopp och fruktan*, Styrelsen för psykologiskt försvar 1992, s. 155-157

Vietnamkriget och avgöra huruvida de ändrar åsikt över tid. Valet av just dessa tre tidningar som källmaterial förklarar Queckfeldt med att hon vill ha ett så brett spektrum av politiska åsikter som möjligt.⁴⁸

Protesterna mot Vietnamkriget var ganska likartade i såväl Sverige som USA och detsamma gäller den kritik som framfördes av amerikanska krigsmotståndare och en del svenska politiker. Den inställning till kriget som uttrycktes i tidningarnas ledarartiklar liknade till stor del de kritiska amerikanernas. Det visade sig att tidningarnas åsikter angående Vietnamkriget genomgick förändringar mellan 1963 och 1968. Detta berodde bl.a. på att medierna påverkades av den politiska debatt som fördes i Sverige om Vietnamkonflikten. Ju mer kontrovers Vietnamfrågan skapade inom svensk politik, desto skarpare blev skiljelinjerna mellan de undersökta tidningarna och desto hårdare och intensivare blev debatten på ledarsidorna.⁴⁹

Att tidningarna ibland uttryckte kritik mot USA:s agerande i Vietnam innebär inte att de frigjorde sig från den västliga kontext som man verkade i och influerades av. Aktören som de svenska tidningarna lägger störst fokus på är USA. Tidningarnas inställning till Vietnamkonflikten är betydligt mer lik den amerikanska än den nordvietnamesiska och detsamma gäller för den retorik som användes om kriget. De amerikanska influenserna i de svenska tidningarnas skrivelser om Vietnamfrågan kan förklaras med att Sverige ligger närmare USA i fråga om kultur, ekonomi, språk och politik.⁵⁰

Boken *Global war- local views* består av ett flertal kapitel skrivna av olika författare. I kapitlen undersöks olika länders media och dess rapportering om Irakkriget. Frågorna som skribenterna ställer till sitt valda källmaterial och resultaten som de får fram skiljer sig således åt mellan kapitlen.

I kapitlet *Europe can say "no" to America* analyseras fyra framstående tidningar, två turkiska och två tyska, i syfte att avgöra hur pass lika deras rapportering om Irakkriget är och hur deras argumentering ser ut. Kapitelförfattarna har valt att fokusera på flera olika tidsperioder då betydelsefulla händelser med kopplingar till kriget inträffade. Dessa är Colin Powells förevisning i FN:s säkerhetsråd 5-7 februari, ett NATO-sammanträde som uppvisade

⁴⁸ Queckfeldt, Eva, *Vietnam*, CWK Gleerup 1981, s. 4-6

⁴⁹ Queckfeldt, Eva, *Vietnam*, CWK Gleerup 1981, s. 89-91

⁵⁰ Queckfeldt, Eva, *Vietnam*, CWK Gleerup 1981, s. 90-91

splittringar mellan medlemsländerna 10-11 februari, två tillfällen (14-16 februari, 7-8 mars) då Hans Blix lämnar rapporter till säkerhetsrådet angående vapeninspektörernas arbete, ett möte hålls på Azorerna och Saddam Hussein ges ett ultimatum 16, 17 och 19 mars, kriget inleds 20-22 mars, Bagdad intas 8-10 april samt Bushs tal på krigsfartyget USS Lincoln då han officiellt förklarar striderna i Irak som avslutade 2-4 maj. Saker som man lägger särskilt fokus på i tidningsartiklarna är vilka aktörer som är framträdande, vem som ges skulden för kriget, hur tidningarna ställer sig till kriget och vilken sida man sympatiserar med.⁵¹

Utifrån sin studie drar författarna ett flertal slutsatser. De tyska och turkiska tidningarna föll inte för den amerikanska propagandan om Irak. Besluten om vad deras rapportering skulle fokusera på fattades självständigt och de valde att uppmärksamma inrikesfrågor. De tyska tidningarna skrev om den transatlantiska alliansen och de turkiska om den kurdiska befolkningsgruppen. Ett annat resultat som författarna har kommit fram till är att de tyska tidningarna är anti-amerikanska. En tredje slutsats av den undersökta rapporteringen kring Irakkriget är att de tyska tidningarnas inställning till Irak har förändrats sedan Kuwaitkriget. Vid den tiden såg man Irak som fienden och Saddam Hussein som ondskefull. I tidningarnas skrivelser under våren 2003 framgår det att den bilden av Irak och Saddam har försvagats eftersom USA, p.g.a. anti-amerikanismen, har förlorat sin tidigare säkra position som Tysklands vän. Som fjärde slutsats kan det konstateras att de tyska tidningarna som på den politiska skalan återfinns i mitten lägger fokus vid ”krig”, medan tidningar som lutar åt vänster skriver om ”flykt” och ”motstånd”. Tidningarna ägnar inte någon större uppmärksamhet åt protester mot kriget, vilket författarna betraktar som ”strukturellt nedtystande” av fredsförespråkande journalistik. Den femte slutsatsen är att det finns fler likheter än skillnader mellan de tyska och turkiska tidningarnas rapportering om Irakkriget. En faktor som kan förklara tidningarnas rapportering är att media i utrikesfrågor ofta följer sin regerings linje. Således hade de turkiska tidningarna ungefär samma syn på Irakkriget som den turkiska regeringen.⁵²

I *Images of the Iraq war in Ugandan newspapers* undersöks de ugandiska tidningarna *The New Visions* och *The Monitors* rapportering om Irakkriget. De tidningarna var till en övervägande del kritiskt inställda till Irakkriget. Den största delen av deras information hämtades dock från pro-amerikanska källor. För att motverka amerikansk propaganda fyllde man sina opinionsartiklar med kritik mot kriget. Fokus lades på det civila lidande som kriget

⁵¹ Nohrstedt, Stig A; Ottosen, Rune, *Global war- local views*, Nordicom 2005, s. 49

⁵² Nohrstedt, Stig A; Ottosen, Rune, *Global war- local views*, Nordicom 2005, s. 64-68

orsakade, men även här användes pro-amerikanska källor. Således var de ugandiska tidningarna kritiska mot Irakkriget, samtidigt som de genom sitt beroende av västerländska källor förmedlade nyheter som var pro-amerikanska.⁵³

I *Framing coverage of Iraq war in Pan- Arab press* analyseras den arabiska tidningen *al-Hayats* rapportering om Irakkriget. De tidsperioder som studien fokuserar på är desamma som i *Europe can say "no" to America*. Utöver att titta på hur tidningsartiklarna ställde sig till påståendena att Irak hade massförstörelsevapen samt hur de såg på George W Bush, Tony Blair, Saddam Hussein och Jacques Chirac, undersökte kapitlet även hur pass förekommande olika "ramar" var. Dessa "ramar" utgjordes av FN:s roll, olja, amerikansk-europeiska relationer, terrorism (11 september tragedi), hegemoni, palestinsk-israeliska fredsprocessen, Mellanösternkartan samt imperialism. FN:s roll- ramen innefattar att FN har underminerats p.g.a. att USA och dess allierade har startat krig utan ett mandat från säkerhetsrådet. Enligt olje- ramen motiverades kriget av Iraks oljetillgångar. Amerikansk-europeiska relations-ramen framhåller att Irakkriget skadar relationerna mellan USA och Europa. Terrorism (11 september tragedi)- ramen menar att USA gör Irak till måltavla för sin vrede över 11 septemberattackerna och att kriget endast kommer leda till fler terrordåd. Hegemoni- ramen postulerar att USA strävar efter en världsordning präglad av amerikansk dominans. Den palestinsk-israeliska fredsprocess- ramen innebär att Irakkriget kommer göra det svårare att uppnå en lösning på Palestinakonflikten. Enligt Mellanösternkartan- ramen vill USA rita om regionens karta, dela upp Irak och ta kontrollen över irakiska resurser, vilket kommer gynna amerikanska intressen. Imperialism- ramen menar att USA:s utrikespolitik är imperialistisk, att Bush-administrationen har en rasistisk syn på araber och att George W Bush vill slutföra det som hans far påbörjade under Kuwaitkriget.⁵⁴

Kapitlet kunde utifrån sin analys av artiklarna dra ett antal slutsatser. *al-Hayats* inställning till George W Bush, Tony Blair och Saddam Hussein var övervägande negativ, medan den däremot hade en positiv syn på Jacques Chirac. Endast 4 % av artiklarna trodde på anklagelserna om att Irak var i besittning av massförstörelsevapen, medan över hälften ifrågasatte dessa påståenden och 41 % inte tog ställning till dem. De mest förekommande ramarna i rapporteringen var Mellanösternkartan (20 %) och amerikansk-europeiska relationer (17 %). Därefter följde hegemoni, FN:s roll och palestinsk-israeliska fredsprocessen med 14,

⁵³ Nohrstedt, Stig A; Ottosen, Rune, *Global war- local views*, Nordicom 2005, s. 74, 86-87

⁵⁴ Nohrstedt, Stig A; Ottosen, Rune, *Global war- local views*, Nordicom 2005, s. 103, 107-111

13 respektive 11 procent. De minst vanliga ramarna var olja, terrorism (11 september tragedi) och imperialism, vilkas förekomst begränsades till 9, 8 respektive 7 procent.⁵⁵

Kapitlet *Even the toilet brush is gilded* undersöker de österrikiska tidningarna *Neue Kronen Zeitung* och *Der Standard* och fokuserar på deras beskrivning av Irakkrigets aktörer, skribenters eventuella ställningstaganden och huruvida personifiering av kriget förekommer i rapporteringen.⁵⁶

Slutsatserna som dras är att *Der Standard* är neutral i Irakfrågan och betraktar kriget utifrån både amerikanernas och irakiernas perspektiv. *Neue Kronen Zeitung* lägger fokus på vad kriget innebär för Österrike och försöker ge sken av att vara neutral, men tidningen och dess skribenter intar i själva verket en anti-amerikansk position. Den är dock inte nödvändigtvis pro-irakisk, utan argument som verkar ge det intrycket används främst för att kritisera USA.⁵⁷

I kapitlet *Vox populi, vox dei* studeras grekiska tidningars rapportering om viktiga händelser kring Irakkriget, exempelvis Colin Powells förevisning i FN:s säkerhetsråd, mötet på Azorerna och inledningen av kriget. Man undersöker hur tidningarna ställde sig till påståendena om Iraks massförstörelsevapen och Saddam Husseins samverkan med terrorister. Eftersom Grekland vid tiden för Irakkriget var ordförandeland i EU så tittar man också på hur grekisk media rapporterade kring EU:s roll. Ett tredje mål är att analysera debatten som fördes i media om Irakfrågan.⁵⁸

I de grekiska tidningarna var man till en övervägande del kritisk till Irakkriget. Tidningarna hade i sin hållning till Irakfrågan mer gemensamt med varandra än de haft under tidigare krig. Stor uppmärksamhet ägnades Greklands roll i frågan och det ansvar man hade som ordförande i EU. Den grekiska regeringen kritiseras för vad media betraktar som dess underlåtenhet att ta ställning. Rapporteringen kring kriget var omfattande och man använde sig av många olika källor. Media var visserligen till största delen negativ till kriget, men samtidigt uppmärksammade man också krigsförespråkares argument. Mycket av rapporteringen i grekisk media fokuserade på vad Irakkriget skulle innebära för Grekland, EU och det internationella samfundet. Man var positivt inställd till internationella organisationer som FN och EU. Debatten kring kriget var omfattande och öppen och många olika personer fick komma till tals, däribland vanliga medborgare.⁵⁹

Irish media, Iraq and the charge of anti-americanism undersöker vilken bild som irländsk media ger av Irakkriget och dispyten om det, dess inställning till kriget och USA samt på vilka grunder som den kan anklagas för anti-americanism. Författaren Sean Phelan har valt att analysera rapporteringen i det nationella TV- och radionätverket *RTE* samt tidningarna *The*

⁵⁵ Nohrstedt, Stig A; Ottosen, Rune, *Global war- local views*, Nordicom 2005, s. 110-111

⁵⁶ Nohrstedt, Stig A; Ottosen, Rune, *Global war- local views*, Nordicom 2005, s. 128-131

⁵⁷ Nohrstedt, Stig A; Ottosen, Rune, *Global war- local views*, Nordicom 2005, s. 141-142

⁵⁸ Nohrstedt, Stig A; Ottosen, Rune, *Global war- local views*, Nordicom 2005, s. 145-146, 148, 162

⁵⁹ Nohrstedt, Stig A; Ottosen, Rune, *Global war- local views*, Nordicom 2005, s. 162-166

Irish Times och *Sunday Independent*. Han lägger fram hypotesen att *RTE* och *The Irish Times* är kritiska mot USA medan *Sunday Independent* stödjer amerikanerna.⁶⁰ Studien avgränsas till medierapporteringen kring 5 viktiga händelser: Colin Powells förevisning i säkerhetsrådet, Hans Blix redogörelse av vapeninspektörernas arbete inför säkerhetsrådet, krigets inledning, intagningen av Bagdad samt Bushs tal då han tillkännager att striderna i Irak är avslutade.

Sean Phelan drar slutsatsen att *RTE* och *The Irish Times* kan anklagas för anti-amerikanism på grundval av deras stöd för FN och demonstrationerna mot kriget, framhållandet av att majoriteten av Irlands befolkning är negativt inställd till ett anfall mot Irak samt tvivlet mot att en demokratisering av landet kommer gå smidigt. Den främsta anledningen till att de har blivit anklagade för anti-amerikanism är att deras rapportering om Irakkriget är objektiv istället för att vara till USA:s fördel. *RTE* och *The Irish Times* uttrycker skepsis mot USA:s politik gentemot Irak medan *Sunday Independent* stödjer USA och Irakkriget. Phelan anser inte att *RTE* och *The Irish Times* är anti-amerikanska. Han menar att dessa anklagelser kommer från personer som ser sig själva som motståndare till vad de betraktar som den anti-amerikanism som det irländska samhället genomsyras av. Enligt Phelan blir medier som *RTE* och *The Irish Times* stämplade som anti-amerikanska eftersom de kritiserar och ifrågasätter USA:s regering och Irakkriget. Han konstaterar att dessa medier inte är anti-amerikanska, utan snarare tillämpar sig av kritiskt tänkande och inte sväljer allt krigsförespråkarna säger om hur en invasion av Irak kommer att utveckla sig.⁶¹

I *Good-doers or bad-doers?* analyserar Rune Ottosen de två norska tidningarna *VG* och *Aftenposten* och deras rapportering om Irakkriget, den norska militärens deltagande och huruvida detta var lagligt eller inte. Studien avgränsas till Colin Powells förevisning inför säkerhetsrådet 5-7 februari, ett NATO-sammanträde som uppvisade splittringar mellan medlemsländerna 10-11 februari, Hans Blix redogörelse för vapeninspektörernas arbete inför säkerhetsrådet 14-16 februari, krigets inledning 18-22 mars, erövringen av Bagdad 8-10 april samt Bushs tillkännagivande att striderna i Irak är över 2-4 maj. Ottosen ställer upp en hypotes som går ut på att *Aftenposten* är mer negativt inställd till Irakkriget än *VG*. En annan hypotes är att tidningarna kommer att skildra den norska militärens verksamhet i Irak på ett positivt sätt, att man gör goda gärningar och hjälper människor.⁶²

Den första hypotesen visade sig vara korrekt och *Aftenposten* kritiserade i större utsträckning än *VG* USA:s politik och Irakkriget. *VG* var således mer positivt inställd till invasionen. När det gällde den norska militärens arbete i Irak så lade tidningarna större fokus på de risker som existerade för soldaterna än huruvida det var lagligt eller inte. Även hypotesen om att media förmedlade bilden av norska soldater som "good-doers" stämde i princip, eftersom tidningarna aldrig ifrågasatte denna uppfattning. En annan slutsats som kunde dras är att media ofta föredrar att inte ifrågasätta regeringens utrikes- och säkerhetspolitik.⁶³

⁶⁰ Nohrstedt, Stig A; Ottosen, Rune, *Global war- local views*, Nordicom 2005, s. 171-173

⁶¹ Nohrstedt, Stig A; Ottosen, Rune, *Global war- local views*, Nordicom 2005, s. 181-183

⁶² Nohrstedt, Stig A; Ottosen, Rune, *Global war- local views*, Nordicom 2005, s. 187, 189-194, 196

⁶³ Nohrstedt, Stig A; Ottosen, Rune, *Global war- local views*, Nordicom 2005, s. 205-206

Karmen Erjavec analyserar i *The Iraq war in the Slovenian media* hur rapporteringen kring Irakkriget såg ut i slovensk media. Som källmaterial har han valt tidningen Delo och TV-stationerna TV SLO och POP TV. Han undersöker hur dessa ställer sig till kriget och tittar på vilka ord de använder sig av i rapporteringen och vilka källor de hämtar information från.⁶⁴ Fokus läggs på samma datum som Sean Phelan studerade i *Irish media, Iraq and the charge of anti-americanism*.

Slutsatsen som författaren kommer fram till att *Delo* och *TV SLO* var relativt objektiva i sin rapportering om Irakkriget. *POP TV* var däremot mycket pro-amerikansk och ställde sig bakom kriget och dess rapportering var således vinklad.⁶⁵

I *Media reflexivity in the War on terror* undersöker Stig Nohrstedt huruvida de svenska tidningarna Aftonbladet, Expressen och Dagens Nyheter visade prov på mer självkritik angående sin rapportering om Irakkriget än sina amerikanska motsvarigheter samt om man ställde sig mer kritisk till Bush-administrationens påståenden om varför en invasion av Irak var nödvändig.⁶⁶

Det visade sig att de svenska tidningarna i en större utsträckning än de amerikanska ställde sig skeptiska till och ifrågasatte krigsförespråkarnas anklagelser om Iraks innehav av massförstörelsevapen och kopplingar till terrorism. Tidningarna framhöll experters och journalisters kritik mot dessa påståenden och den irakiska regeringens nekande. Aftonbladet och Expressen är också aningen mer självreflexiva i fråga om sin rapportering, då dessa tidningar lyfter fram förekomsten av propaganda från de stridande parterna. Dagens Nyheter redogör däremot för de åtgärder som tidningen vidtar för att sälla bort otillförlitlig information och därigenom framställer DN sin rapportering om Irakkriget som sanningsenlig och balanserad, vilket innebär att man är mindre självkritisk än Aftonbladet och Expressen. Stig Nohrstedt menar att det är svårt för media att undgå att påverkas av propaganda när den kommer från mäktiga nationer som USA. Detta kan ta sig uttryck i att tidningar, vare sig man tror på anklagelserna om att Irak besitter massförstörelsevapen eller inte, oavsiktligt bidrar till att stärka dessas trovärdighet genom att rapportera på ett visst sätt. Att media ibland uppvisar brister när det gäller självkritik angående den egna rapporteringen förklaras av Nohrstedt bl.a. med de krav som marknaden ställer. En tidning som har en alltför reflexiv inställning till det egna innehållet riskerar att förlora sin trovärdighet och därmed läsare och inkomster.⁶⁷

Boken *Tell me lies* består av ett antal texter författade av flera olika skribenter. I boken kritiserar det som man betraktar som den amerikanska och brittiska regeringens propaganda kring Irakkriget och medias okritiska rapportering. Man anser att krigsförespråkarna inom regering och militär har spridit lögnen och desinformation och att media, istället för att kritiskt granska och ifrågasätta påståendena, har vidarebefordrat dem och gett allmänheten en felaktig och vinklad bild av Irakkriget och omständigheterna kring det. Saker som boken lägger fokus

⁶⁴ Nohrstedt, Stig A; Ottosen, Rune, *Global war- local views*, Nordicom 2005, s. 209-211

⁶⁵ Nohrstedt, Stig A; Ottosen, Rune, *Global war- local views*, Nordicom 2005, s. 221

⁶⁶ Nohrstedt, Stig A; Ottosen, Rune, *Global war- local views*, Nordicom 2005, s. 224-229

⁶⁷ Nohrstedt, Stig A; Ottosen, Rune, *Global war- local views*, Nordicom 2005, s. 229, 240-242

på är bl.a. militärens försök att styra medierapporteringen, den vinklade rapporteringen i media, propagandan om Iraks massförstörelsevapen och samverkan med terroristgrupper, oljans betydelse för Irakkriget samt hur journalister och Iraks civilbefolkning har drabbats av den amerikanska krigföringen. *Tell me lies* kan inte klassas som presshistorisk forskning om medierapportering. Boken är skriven ur ett vänsterperspektiv och är mycket kritisk mot Irakkriget. Redan från början klargörs det att dess syfte är att visa på hur medias rapportering om Irakkriget är vinklad och präglas av propaganda.⁶⁸

1.3 Källmaterial, källkritik och avgränsningar

Mitt källmaterial för den här studien utgörs av nyhetsartiklar, ledarartiklar och krönikor som publicerats i tidningarna Sydsvenskan, Aftonbladet, Expressen och Svenska Dagbladet. Att jag har valt just dessa tidningar beror på att de skiljer sig åt i fråga om politisk inriktning och därmed bör de kunna tillhandahålla varierande synsätt och ställningstaganden angående Irakkriget. Aftonbladet är en socialdemokratisk tidning som driver en vänsterpolitisk linje. Svenska Dagbladet har en borgerlig inriktning och lutar politiskt sett åt höger. Sydsvenskan och Expressen är liberala tidningar som befinner sig någonstans i mitten av det politiska spektrumet. Att använda tidningar med olika politisk inriktning kommer att göra min forskning bredare och mer intressant. För att mitt källmaterial inte ska bli för omfattande ska jag avgränsa min analys till tidningsartiklar från fyra datum under våren 2003: 18 mars, 21 mars, 10 april och 2 maj. Jag har valt att fokusera på dessa datum eftersom det föregående dag inträffade viktiga händelser med kopplingar till invasionen av Irak. Den 17 mars höll USA:s president George W Bush ett tal i vilket han gav den irakiske ledaren Saddam Hussein ett ultimatum som innebar att amerikanerna och deras allierade skulle gå till militärt angrepp mot Irak om Saddam inte lämnade landet inom 48 timmar. Irakkriget inleddes den 20 mars då Bagdad utsattes för flygattacker och missilangrepp. Bagdad intogs den 9 april och Saddam Husseins regim var besegrad. Den 1 maj höll George W Bush ett tal på ett amerikanskt krigsfartyg och tillkännagav att de huvudsakliga striderna i Irak var avslutade.

Personligen har jag svårt att se hur källkritikens olika kriterier är tillämpbara för mina källor. De uppfyller äkthetskriteriet, då det inte råder någon tvekan om att de artiklar som jag undersökt är publicerade i Sydsvenskan, Aftonbladet, Expressen och Svenska Dagbladet under våren 2003. Detta kan bl.a. bekräftas genom att titta på vem som har skrivit artiklarna. Flera av Sydsvenskans och Aftonbladets artiklar är skrivna av Olle Lönnaues respektive Wolfgang Hansson, två journalister som har arbetat länge på sina tidningar. Enligt tidskriteriet är tidningsartiklarna tillförlitliga källor, då de publicerats en mycket kort tid efter att händelserna som de berättar om inträffade. När det gäller beroende- och tendenskriteriet så

⁶⁸ Miller, David, *Tell me lies*, Pluto Press 2004, s. 2-10

har jag svårt att se på vilket sätt dessa har någon betydelse för en kritisk granskning av mitt källmaterial. Att många av tidningsartiklarna har hämtat sin information från andra källor och att artikelförfattarna sällan är opartiska är irrelevant för den här uppsatsen, då jag undersöker hur tidningarna har rapporterat om något, inte sanningshalten i det de skriver.

1.4 Metod

I den här uppsatsen ska jag analysera och jämföra hur fyra svenska tidningar såg på och rapporterade kring invasionen av Irak våren 2003. Jag ska läsa igenom de artiklar om Irakkriget som publicerades i mina utvalda tidningar vid fyra specifika datum under det året. Eftersom min studie begränsas till endast fyra datum kommer jag huvudsakligen använda mig av en kvalitativ metod. Ett undantag kommer dock att göras när jag tittar på huruvida tidningarna sätter in Irakkriget i ett lokalt eller ett globalt sammanhang. Här undersöker jag hur ofta tidningarna skriver om kriget utifrån en lokal respektive en global kontext och således använder jag mig av en kvantitativ metod. I genomgången av mitt källmaterial fokuserar jag på innehåll som är relevant för mina frågeställningar. Detta innebär att jag kommer plocka fram och analysera de delar av tidningsartiklarna som handlar om krigets aktörer, konsekvenser och motiv och som skildrar konflikten utifrån antingen en lokal eller en global kontext. Efter att jag utifrån mina frågeställningar har analyserat tidningarnas innehåll så ska jag göra en jämförelse mellan Sydsvenskans, Aftonbladets, Expressens och Svenska Dagbladets rapportering. Jag kommer därefter återkoppla de resultat som jag får fram till min teori. Mina resultat ska även jämföras med tidigare forskares. Detta kan bli svårt, då de forskare vars arbeten jag använt mig av i den här uppsatsen ofta fokuserar på helt andra aspekter av medierapporteringen kring krig än jag själv. Jag kommer dock göra mitt bästa för att så långt det går jämföra mina resultat med deras.

1.5 Teori

Teorin som jag använder mig av i den här uppsatsen är att tidningarnas rapportering påverkas av deras politiska färg. Därför har jag valt att analysera Sydsvenskan, Aftonbladet, Expressen och Svenska Dagbladet, då dessa tidningar sträcker sig över det politiska spektrumet. Mitt antagande är att eftersom Aftonbladet politiskt står till vänster så kommer dess rapportering om Irakkriget och syn på Bush-administrationen och USA att vara mer negativt laddad än Svenska Dagbladets, en borgerlig tidning som bör vara mer positivt inställd till kriget och pro-amerikansk. Expressen och Sydsvenskan skulle jag kategorisera som liberala tidningar som står någonstans i mitten på den politiska skalan. Jag gör därför antagandet att dessa två förvisso inte kommer att vara opartiska, men ha en högre grad av neutralitet jämfört med

Aftonbladet och Svenska Dagbladet. Således går min teori ut på att tidningarnas inställning till Irakkriget, Bush-administrationen och USA skiljer sig åt beroende på var de står inom det politiska spektrumet.

Jag valde att använda just denna teori eftersom jag finner det intressant och vetenskapligt relevant att undersöka hur tidningars politiska ståndpunkter influerar vad de skriver. Skulle teorin visa sig stämma så innebär detta att man bör ha en kritisk inställning när man läser tidningen och inte förutsätta att allt som skrivs är definitiv sanning och ren fakta.

2. Historisk bakgrund

Den USA-ledda invasionen av Irak våren 2003 var oerhört kontroversiell. President George W Bush och hans regering ansträngde sig hårt för att övertyga det internationella samfundet om att ett krig var nödvändigt för att störta den irakiske diktatorn Saddam Hussein, som man anklagade för att besitta massförstörelsevapen och ha kopplingar till terrorism. Den debatt som fördes inom FN kring legitimiteten hos militära aktioner mot Irak var mycket polariserad och försämrade relationerna mellan USA och en del europeiska stater. Bland dessa länder återfanns bl.a. två av USA:s traditionella allierade, Tyskland och Frankrike, varav den sistnämnda i sin roll som en av de permanenta medlemmarna i FN:s säkerhetsråd lade in sitt veto när amerikanerna försökte genomdriva en FN-resolution som skulle legitimera kriget. Efter att ha misslyckats med att få FN:s godkännande för ett anfall mot Irak bestämde sig USA och dess allierade för att ta saken i egna händer och genomföra en invasion oavsett FN-mandat. Att amerikanerna startade krig mot Irak utan säkerhetsrådets godkännande orsakade utbredda protester inom det internationella samfundet och många världsledare fördömde den militära aktionen. I ett flertal länder, däribland i Sverige, hölls stora demonstrationer mot kriget. Invasionen av Irak var till en början framgångsrik. Det irakiska försvaret föll snabbt samman och bjöd knappt på något motstånd. Efter endast tre veckor intog de amerikanska trupperna Bagdad och den avsatte Saddam Hussein flydde. Även om många såg positivt på den brutale diktatorns fall var kritiken mot kriget fortfarande utbredd. Svensk medias rapportering om detta kontroversiella krig var omfattande och ett flertal åsikter och spekulationer uttrycktes kring det. I den här studien ska jag undersöka och jämföra fyra svenska tidningars rapportering om Irakkriget och deras syn på ett antal aspekter av konflikten.

3. Empiri

3.1 Sydsvenskan

3.1.1 18/3 2003

George W Bush benämns som USA:s president och Saddam Hussein som Iraks ledare och diktator.⁶⁹

En del av Sydsvenskans artiklar lägger ett betydande fokus på den brittiske premiärministern Tony Blair. Tidningen skriver om hur han tar en stor risk genom att delta i en invasion av Irak, då detta är mycket impopulärt inom hans parti Labour och bland det brittiska folket. Han har visserligen lyckats övertyga en del briter, men majoriteten är fortfarande emot kriget, även om siffran har minskat. Blair har arbetat hårt för att få igenom en FN-resolution som legitimerar militära aktioner mot Irak, men misslyckats. Han har gjort större ansträngningar för att lösa Irakfrågan på ett diplomatiskt sätt än Bush-administrationen, vilken hela tiden har varit villig att genomföra en invasion med eller utan FN-mandat. Blair lägger mindre fokus än USA på vad Sydsvenskan kallar de ”påstådda kopplingarna” mellan den irakiska regeringen och militanta islamister. Hans främsta argument för ett anfall mot Irak är att tiden har kommit för att tvinga landet att följa de FN-resolutioner som kräver att det förstör sina massförstörelsevapen. Blair hävdar att Irak besitter dessa sorters vapen och hänvisar till hemliga underrättelserapporter. Han offentliggör inte innehållet i det hemligstämplade materialet och uppmanar den brittiska befolkningen att sätta sin tillit till honom.⁷⁰

Sydsvenskan rapporterar att Irakfrågan har orsakat konflikter och splittring inom EU och FN. Frankrike och Ryssland motsätter sig en invasion och både den franska utrikesministern och EU-kommissionens ordförande beklagar misslyckandet att få till stånd en diplomatisk lösning på Irakfrågan och varnar för att ett krig kan leda till mycket negativa konsekvenser.⁷¹

Sydsvenskan rapporterar om hur George W Bush inte har kunnat få igenom en resolution i FN:s säkerhetsråd som godkänner en invasion av Irak. Han ger därför upp försöken att lösa Irakfrågan på diplomatisk väg och ställer ett ultimatum inom vilket Saddam Hussein får välja mellan exil eller krig. Tidningen förutspår att Saddam kommer vägra lämna Irak och att ett krig är nära förestående. Att Bush inte har fått ett FN-mandat beskrivs som ett misslyckande

⁶⁹ Pehrson, Lennart; Engberg, Ulla; Söderberg, Karen; Samuelsson, Henrik (18 mars 2003). *Irakkrisen: Saddam fick chans att gå i exil. Sydsvenskan. TT*; (18 mars 2003). *Vid vägs ände. Sydsvenskan.*

⁷⁰ Engberg, Ulla (18 mars 2003). *Blair liknas vid desperat hasard-spelare. Sydsvenskan.*

⁷¹ (18 mars 2003). *Frankrike och EU beklagar. Sydsvenskan. TT/AFP*; (18 mars 2003). *EU-toppmöte i krigets skugga. Sydsvenskan. TT/AFP.*

från hans sida, i jämförelse med hans far som hade FN:s och världssamfundets stöd vid Kuwaitkriget i början av 90-talet. Tidningen skriver om hur den amerikanske utrikesministern Colin Powell hävdar att ett krig mot Irak inte bryter mot internationell rätt och stödjer sig på FN-resolutioner som ålägger Irak att redogöra för och förstöra sina massförstörelsevapen eller drabbas av ”allvarliga konsekvenser”. Den brittiske kronjuristen Lord Goldsmith är inne på samma linje, men att dessa resolutioner skulle rättfärdiga en invasion av Irak ifrågasätts, bl.a. av den ryske utrikesministern och en grupp advokater. Sydsvenskan skriver att USA och dess allierade valde att inte försöka få igenom en ny resolution angående Irak eftersom man inte ville riskera att bli nedröstad. I så fall skulle de resolutioner som FN utfärdat mot Irak ha förlorat en del av sin kraft som verktyg för att legitimera en militär attack.⁷²

Inför ett troligt krigsutbrott uppmanas utlänningar, som journalister, hjälparbetare och FN-personal, att lämna Irak och ett flertal ambassader har evakuerats. FN tänker dock inte avsluta sitt humanitära arbete i landet.⁷³

Sydsvenskan rapporterar om att en stor mängd irakiska flyktingar väntas bli ett resultat av kriget. FN-organet UNHCR har otillräckliga resurser för att hantera detta och en talesman uttrycker kritik över hur mer pengar har använts till krigsförberedelser än humanitärt bistånd. Migrationsverket tror dock inte att någon dramatisk tillväxt av antalet irakiska flyktingar som söker sig till Sverige kommer att ske.⁷⁴

I en artikel skriver tidningen om att man i Israel oroar sig för att Irak i händelse av att krig utbryter kommer att angripa landet med biologiska och kemiska vapen. Man minns fortfarande de irakiska missilattackerna under Kuwaitkriget, även om dessa missiler inte innehöll biologiska eller kemiska stridsmedel.⁷⁵

Artikeln *Vid vägs ände* rapporterar om hur säkerhetsrådet ges en sista chans att fatta beslut om en resolution angående Irak, men att en del ser detta som ett sätt för ”de villigas koalition” att se till att FN får skulden för dödläget. Bush har gett upp hoppet om att en diplomatisk lösning kan uppnås och många andra tror också att splittringarna inom säkerhetsrådet är

⁷² Pehrson, Lennart; Engberg, Ulla; Söderberg, Karen; Samuelsson, Henrik (18 mars 2003). *Irakkrisen: Saddam fick chans att gå i exil. Sydsvenskan. TT*; Engberg, Ulla (18 mars 2003). *Kriget lagligt enligt brittiske kronjuristen. Sydsvenskan.*

⁷³ Pehrson, Lennart; Engberg, Ulla; Söderberg, Karen; Samuelsson, Henrik (18 mars 2003). *Irakkrisen: Saddam fick chans att gå i exil. Sydsvenskan. TT.*

⁷⁴ (18 mars 2003). *Hjälpförberedelser i motvind. Sydsvenskan. TT*; Magnusson, Erik (18 mars 2003). *Inga irakier avvisas till Irak. Sydsvenskan.*

⁷⁵ Samuelsson, Henrik (18 mars 2003). *Israeler kvävda i igentejpat sovrum. Sydsvenskan. TT.*

oöverkomliga. Artikeln menar att Frankrike bär det främsta ansvaret för låsningen och har underlättat för Saddam Hussein att skapa motsättningar inom FN. Samtidigt kritiserar också USA och Bush för att ha drivit en ”hård linje”. George W Bushs färdigheter när det gäller diplomati beskrivs som ”föga imponerande” och han anses använda sig av en ”uppblåst” och ”oförsonlig” retorik som har alienerat andra länder. Artikeln beklagar att Irakfrågan inte kunde lösas på ett fredligt sätt. Texten avslutas med att förutspå att det troligen kommer bli krig och med konstaterandet att dödläget inom FN:s säkerhetsråd visserligen var en seger för Saddam, men att USA och dess allierade med största sannolikhet kommer få honom på fall.⁷⁶

3.1.2 21/3 2003

George W Bush får den neutrala beteckningen ”USA:s president”, medan Saddam Hussein benämns dels som Iraks president, dels som diktator.⁷⁷

Flera artiklar skriver om de stora demonstrationerna mot kriget som ägt rum på många olika håll i världen, däribland i Sverige. Demonstranter intervjuas och ger ofta uttryck för negativa synpunkter på kriget och George W Bush. Man rapporterar också om protester från flera stater, bl.a. Ryssland, Frankrike och Kina, tre permanenta medlemmar i FN:s säkerhetsråd. Tidningen placerar Irakkriget i ett globalt sammanhang och skriver om hur det har orsakat stora splittringar inom EU och FN. Angående frågan om krigets legitimitet lägger artiklarna fram det faktum att den militära operationen saknar ett mandat från FN:s säkerhetsråd, men reflekterar samtidigt över de FN-resolutioner som USA och dess allierade har hänvisat till för att rättfärdiga invasionen. Dessa resolutioner är från tiden efter Kuwaitkriget och krigsförespråkare anser att de legitimerar militära operationer mot Irak för att ”återställa internationell fred och säkerhet”.⁷⁸

I flera artiklar rapporteras det om hur Irak avfyra missiler mot Kuwait som ett svar på amerikanernas inledande attacker. Man skriver om den rädsla som finns i Kuwait för att irakiska missiler ska innehålla biologiska eller kemiska stridsmedel.⁷⁹ Genom att rapportera detta, utan att ge irakiska företrädare en möjlighet att uttala sig om saken, skänker tidningen

⁷⁶ (18 mars 2003). *Vid vägs ände. Sydsvenskan.*

⁷⁷ Lönnæus, Olle; Thorsson, Håkan (21 mars 2003). *Irakkriget: Bomber mot Bagdad. Sydsvenskan.*

⁷⁸ Söderberg, Karen (21 mars 2003). *Protester mot kriget och regeringen. Sydsvenskan*; Bjerre, Lisa (21 mars 2003). *Skoldemonstration spårade ur. Sydsvenskan*; Lönnæus, Olle; Thorsson, Håkan (21 mars 2003). *Irakkriget: Bomber mot Bagdad. Sydsvenskan*; Granath, Claus (21 mars 2003). *Tusen demonstrerade i Malmö. Sydsvenskan*; (21 mars 2003). *Kriget har börjat. Sydsvenskan.*

⁷⁹ Lönnæus, Olle; Thorsson, Håkan (21 mars 2003). *Irakkriget: Bomber mot Bagdad. Sydsvenskan.*

en viss trovärdighet till USA:s påståenden om att Saddam Hussein besitter massförstörelsevapen.

En artikel belyser risken för att ett krig i Irak kan resultera i skador på landets många kulturskatter. Man nämner dock att den amerikanska militären har fått order om att försöka undvika att förlägga strider i närheten av fornlämningar. Sydsvenskan skriver också att amerikanerna vill undvika irakiska civila dödsoffer så långt det är möjligt. Bilden som tidningen ger av Irak är till en övervägande del negativ. Landet beskrivs som en diktatur med en förtryckt befolkning. Medan Bush beskrivs på ett neutralt sätt är bilden som artikeln ger av Saddam mer negativ. Man skriver om hur Saddam i sina TV-tal har uppmanat till jihad, en term som efter 11 septemberattackerna ett och ett halvt år före artikelns publicering bör vara associerad med något negativt i de flesta svenska tidningsläsares föreställningsvärld. Det berättas om hur Saddam Hussein, enligt en kurdisk ledare, har gett order om att alla irakier som flyr eller kapitulerar ska dödas. Tidningen skriver dock att detta är något som den kurdiska källan påstår, vilket innebär att man ställer sig avvaktande till dessa uppgifter. Detsamma gör man med uppgifter från Pentagon om att irakiska oljekällor har antänts, vilka man betecknar som ”obekräftade”. Rapporteringen om Saddam Husseins tal om jihad och hans son Udays uppmaning till irakiska soldater att bli martyrer, i kombination med en artikel som berättar om hur människor i New York fruktar att Saddam ska ingå en allians med Usama bin Laden, ger läsaren intrycket av att det kan finnas en viss grund för USA:s anklagelser om den irakiska regeringens kopplingar till al-Qaida.⁸⁰

Sydsvenskan låter både s.k. eliter och ”människor på gatan” komma till tals. Artiklarna innehåller uttalanden från bl.a. George W Bush, Saddam Hussein, Vladimir Putin och Göran Persson, men även ”vanligt folk”, särskilt personer som demonstrerar mot kriget, ges möjlighet att uttrycka sina tankar och åsikter. Tidningen använder sig främst av s.k. elitkällor, däribland Pentagon och den irakiske informationsministern Muhammed Said al-Sahaf. Vid sidan av elitkällor hämtar Sydsvenskan dels information från andra medier som CNN och Washington Post, dels från nyhetsbyråer som Reuters, AFP och TT.

⁸⁰ Lönnaeus, Olle (21 mars 2003). *Saddams TV-tal: Saddam manade till heligt krig*. Sydsvenskan; Lönnaeus, Olle; Thorsson, Håkan (21 mars 2003). *Irakkriget: Bomber mot Bagdad*. Sydsvenskan; Pålsson, Fredrik (21 mars 2003). *Kritiken har tystnat. Nu sluter New York-borna upp bakom sin president*. Sydsvenskan; (21 mars 2003). *Kriget hotar kulturskatter*. Sydsvenskan. TT; (21 mars 2003). *Kriget har börjat*. Sydsvenskan.

3.1.3 10/4 2003

Sydsvenskan benämner George W Bush som USA:s president och man förutspår att den militära framgången i Irak kommer att resultera i att hans opinionssiffror stiger. Det nämns också att olika medier har ändrat sin inställning till Bush och nu beskriver honom i mer positiva ordalag. Tidningens beskrivning av Saddam Hussein är betydligt mer negativ. Utöver att benämnas som Iraks ledare kallas han också diktator och tyrann och hans styre stämplas som ”ett bestialiskt förtryck”. Sydsvenskan betraktar Saddams fall som något positivt och använder sig bl.a. av uttrycket ”äntligen” i en artikel om händelsen. Tidningen rapporterar om hur jublande irakier firar sin ”befrielse” och välkomnar de amerikanska soldaterna. Ett av de områden i Bagdad där amerikanerna fick ett varmt välkomnande var den shiadominerade stadsdelen Saddam City. Det svaga irakiska motstånd som koalitionsstyrkorna mött under invasionen förklaras med att irakierna inte vill strida för Saddam Hussein.⁸¹

Sydsvenskan beskriver koalitionsstyrkornas störtande av Saddam Hussein som ”en stor insats”, men påpekar också att en viktig orsak till att kriget blev en sådan framgång var det svaga och dåligt organiserade irakiska försvaret. Dessutom kan inte segern sägas vara vunnen förrän amerikanerna hittar eller dödar Saddam Hussein. Tidningen tror dock inte att särskilt många irakier är villiga att beskydda honom. Tvärtom förutspår man att det irakiska folket kommer hjälpa amerikanerna att hitta honom.⁸²

Sydsvenskan skriver att kriget har orsakat civila dödsoffer, men att erövringen av Bagdad inte var särskilt blodig. Antalet dödade amerikanska soldater är också mycket mindre än under Kuwaitkriget. Den irakiska regimen har försvunnit, men det finns fortfarande en del motståndsfickor. Enligt tidningen återstår mycket arbete i Irak. Landet måste återuppbyggas och humanitärt bistånd distribueras. Man rapporterar om hur anarki och plundring har utbrutit på olika platser i Irak och betonar att ordningen måste återställas, samtidigt som man nämner hur amerikanska soldater har stått och tittat på medan plundringen pågick utan att försöka ingripa. Tidningen tror att arbetet för att bygga upp ett stabilt Irak kommer bli svårt, men att det är genomförbart. Man spekulerar kring vilken FN:s roll kommer att bli i

⁸¹ (10 april 2003). *Befrielsen*. Sydsvenskan; Pehrson, Lennart (10 april 2003). *USA varnar Iran, Syrien och Nordkorea*. Sydsvenskan; (10 april 2003). *Jubel i Bagdad när regimen kollapsade*. Sydsvenskan. TT/Reuters.

⁸² (10 april 2003). *Befrielsen*. Sydsvenskan; Lönnaeus, Olle (10 april 2003). *Irakkriget dag 22: Rymdteknik spårar Saddam*. Sydsvenskan.

återuppbyggnaden. Bush-administrationen avser att USA ska ta på sig huvudansvaret för detta arbete, medan FN ska befinna sig i bakgrunden och ägna sig åt humanitär hjälp.⁸³

Tidningen skriver att Irak tillfälligt ska administreras av amerikansk militär, vilken sedan ska lämna över ansvaret för landets styre till irakierna. Detta kan dock bli problematiskt när det gäller frågan om vilka irakier som ska besitta olika maktpositioner. Sydsvenskan framhåller den risk som finns för maktmissbruk och tar staden Najaf som exempel, där en lokal ledare tillsatt av amerikanerna visar diktatoriska tendenser samtidigt som irakiska miliser allierade med USA plundrar lokalbefolkningen. Viss tveksamhet råder också om den exilirakiske ledaren för Iraq National Congress, Ahmed Chalabi, som misstänks för ekonomisk brottslighet.⁸⁴

Mycket skrivs om rivningen av Saddamstatyn vid Paradistorget och hur de närvarande irakierna jublade. Olle Lönnaeus lägger dock fokus på hur en amerikansk soldat placerade sitt lands flagga över statyns huvud. Flaggan avlägsnades snabbt, men Lönnaeus menar att incidenter som denna riskerar att göra den amerikanska militären till en ockupationsstyrka i irakiernas ögon, vilkas acceptans USA behöver för att lyckas i Irak. Han ifrågasätter också om de jublande irakierna på Paradistorget kan betraktas som representativa för det irakiska folket. Lönnaeus framhåller att andra irakier vid tiden för statyns fall ägnade sig åt plundring, medan ytterligare andra inte vågade lämna sina hem p.g.a. rädsla. Han spekulerar om att Iraks framtid kan komma att präglas av våldsaktioner från Saddam Husseins återstående anhängare, tidigare förtryckta irakiernas hämnd mot personer som uppfattas som kollaboratörer till den avsatta regimen, samt fortsatt plundring och anarki. Med tanke på landets etniska splittring kan det uppstå svårigheter när man ska lösa frågan om vem som ska styra Irak.⁸⁵

Koalitionsstyrkorna har störtat Saddam Hussein, men tidningen betonar att kriget inte är över och rapporterar om fortsatta skottlossningar och explosioner. Den riskfyllda situationen har fått Internationella rödakorskommittén att avbryta sitt humanitära arbete.⁸⁶

Sydsvenskan spekulerar även kring hur Bush-doktrinen med dess förespråkande av ”preemptive strikes” kommer att påverkas av den snabba segern över Saddam Hussein och

⁸³ (10 april 2003). *Befrielsen*. Sydsvenskan; Magnusson, Erik (10 april 2003). *Irakkriget dag 22: Lokal ledare har infört skräckvälde*. Sydsvenskan; Pehrson, Lennart (10 april 2003). *USA varnar Iran, Syrien och Nordkorea*. Sydsvenskan; (10 april 2003). *Jubel i Bagdad när regimen kollapsade*. Sydsvenskan. TT/Reuters; (10 april 2003). *Förlusterna lägre än 1991*. Sydsvenskan. TT.

⁸⁴ Magnusson, Erik (10 april 2003). *Irakkriget dag 22: Lokal ledare har infört skräckvälde*. Sydsvenskan.

⁸⁵ Lönnaeus, Olle (10 april 2003). *Irak - ockuperat land?* Sydsvenskan.

⁸⁶ (10 april 2003). *Jubel i Bagdad när regimen kollapsade*. Sydsvenskan.

huruvida den kommer att tillämpas mot andra länder som utpekats som "ondskans axelmakter". I anknytning till detta berättar en artikel om hur USA:s biträdande utrikesminister John Bolton, som benämns som en "hök", varnar andra "ondskans axelmakter" att de bör ta lärdom av den irakiska regimens fall. Bolton säger sig samtidigt helst vilja använda ett fredligt tillvägagångssätt gentemot dessa länder.⁸⁷

Bo Södersten, professor i internationell ekonomi, skriver i en artikel att han visserligen inte stödjer Irakkriget, men samtidigt är han kritisk till FN och dess försvarare. Han menar att FN vid flera tillfällen har varit oförmöget att ingripa mot kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Som exempel tar han upp Jugoslavien, där NATO ingrep utan FN-mandat för att stoppa serbernas etniska rensning, och folkmordet i Rwanda som skedde medan FN tittade på. Södersten kritiserar de som har demonstrerat mot Irakkriget och argumenterar för att vissa krig kan både vara nödvändiga och ha positiva effekter, exempelvis Afghanistankriget som gjorde slut på talibanernas hårda styre och andra världskriget, vilket ledde till en demokratisering av Tyskland och Japan. Han medger visserligen att det bästa tillvägagångssättet i Irakfrågan kanske hade varit att sätta sin tillit till FN:s vapeninspektioner, men samtidigt tror han inte att man skulle ha kunnat uppnå något på det här sättet. Södersten avslutar sin artikel med konstaterandet att krig var det enda sättet att avsätta Saddam Hussein och införa demokrati i Irak.⁸⁸

I en artikel skriven av Erik Magnusson diskuteras vilket ansvar som FN ska ta för Iraks återuppbyggnad. Bushs ståndpunkt, att USA ska ta beslut om utformningen av en irakisk övergångsregering medan FN ska hålla sig i bakgrunden och dess Irakkommissionär endast fungera som en rådgivare, riskerar enligt Magnusson att förvärpa de internationella splittringar som kriget har orsakat. Artikeln nämner hur Bush måste förhålla sig till inställningen inom olika institutioner, däribland det amerikanska utrikesdepartementet som är positivt till FN:s medverkan och Pentagon som motsätter sig detta. Erik Magnusson avvisar Bushs argument om att USA p.g.a. sina höga krigsutgifter har rätt att på egen hand fatta beslut angående Irak och påpekar att amerikanerna inte klarar av kostnaderna för återuppbyggnaden på egen hand. Han menar att USA behöver FN, inte bara för att täcka utgifterna, utan också för att FN är bättre lämpat för en rad uppgifter som ingår i Irakfrågan, exempelvis rättsskipning, värnande av Iraks historiska artefakter och monument, samt återuppbyggnad av viktiga samhällsliga institutioner. Dessutom besitter FN mer tålamod och kommer att fortsätta arbetet i Irak i den

⁸⁷ Pehrson, Lennart (10 april 2003). *USA varnar Iran, Syrien och Nordkorea. Sydsvenskan.*

⁸⁸ Södersten, Bo (10 april 2003). *När FN inte förmår. Sydsvenskan.*

händelse att amerikansk militär skulle skifta fokus till andra länder som utpekats som ”ondskans axelmakter”.⁸⁹

3.1.4 2/5 2003

Saddam Hussein kallas för diktator och despot och hans tid vid makten i Irak beskrivs som ett skräckvälde. En artikel rapporterar om att en massgrav med shiamuslimer som dödats av Saddams regim har hittats. I en annan artikel lägger man fokus på en annan sida av Saddam Husseins styre: han var en diktator, men samtidigt moderniserade han Irak med hjälp av oljeinkomsterna och skapade en sorts välfärdsstat med fungerande infrastruktur och institutioner, även om han också drog på landet skulder.⁹⁰

Sydsvenskan rapporterar om den oroliga situation som råder i staden Falluja, där amerikanska soldater har utsatts för attentat. Invånarna i den huvudsakligen sunnimuslimska staden ogillar USA:s militära närvaro och missnöjet har ökat efter att amerikanska soldater skjutit irakiska demonstranter till döds. Befolkningen är förvisso tacksam för Saddam Husseins fall, men samtidigt vill man att amerikanerna ska ge sig av och överlämna styret av staden till irakierna. Sydsvenskan skriver om hur USA:s president George W Bush, trots det fortsatta våldet i Irak och attentaten i Falluja, höll ett tal i vilket han annonserade slutet på stridigheterna.⁹¹

I tidningen skrivs det om att ett fungerande styre och viktiga samhällsliga institutioner måste återuppbyggas i Irak. I efterdyningarna av kriget har en stor mängd värdefulla kulturskatter blivit stulna och smugglats ut ur landet. Återuppbyggnaden av Irak riskerar dessvärre att ta fokus från Afghanistan, ett oroligt land med sämre förutsättningar.⁹²

Sydsvenskan rapporterar om hur USA tilldelar Polen ansvaret för ett av de områden i Irak som tidningen kallar ”ockupationszoner”. Artikeln poängterar att Polen får denna uppgift p.g.a. landets stöd för USA i Irakfrågan, inte för att man är bäst lämpad.⁹³

⁸⁹ Magnusson, Erik (10 april 2003). *FN:s roll i Irak: Bush har inte råd att snäsa av FN i längden*. Sydsvenskan.

⁹⁰ (2 maj 2003). *Massgrav från 90-talet funnen i Irak*. Sydsvenskan. TT/DPA; (2 maj 2003). *Internationell solidaritet*. Sydsvenskan; Thorsson, Håkan (2 maj 2003). *Samma läge men helt skilda förutsättningar*. Sydsvenskan.

⁹¹ (2 maj 2003). *Amerikaner skadade i attack. Stämningen är spänd i staden al-Falluja där amerikanska soldater dödat femton demonstranter*. Sydsvenskan. TT/Reuters.

⁹² (2 maj 2003). *Unesco vill skicka experter*. Sydsvenskan. TT; Thorsson, Håkan (2 maj 2003). *Samma läge men helt skilda förutsättningar*. Sydsvenskan; Thorsson, Håkan (2 maj 2003). *Afghanistan har hamnat i skuggan av Irak*. Sydsvenskan.

⁹³ (2 maj 2003). *Polacker får administrera Irak*. Sydsvenskan. TT.

En av Sydsvenskans artiklar handlar om den svenska utrikesministern Anna Lindhs tal den 1 maj i vilken hon bl.a. ger uttryck för sina synpunkter i Irakfrågan. Lindh talar om de civila offer som kriget har krävt och framhåller att FN och EU måste ges ansvaret för Iraks återuppbyggnad. Artikeln kommenterar detta och påminner om att dessa organisationer inte gjorde någonting åt Saddam Hussein, som fortfarande skulle ha suttit kvar vid makten i Irak om det inte hade varit för den amerikanska invasionen.⁹⁴

3.2 Aftonbladet

3.2.1 18/3 2003

I Aftonbladet används den neutrala beteckningen USA:s president om George W Bush, men i en artikel påpekas att han tar en stor risk genom att kringgå FN.⁹⁵

Bush-administrationen beskrivs som en nykonservativ och högerkristen regering som anser att USA:s intressen omfattar hela världen och att amerikanerna ska garantera ordningen med hjälp av vapenmakt.⁹⁶

Aftonbladet skriver om hur George W Bush har ställt ett ultimatum som innebär att USA kommer anfalla Irak om Saddam Hussein inte lämnar landet inom en viss tidsgräns. Bushs förhoppning är att detta antingen ska få Saddam att gå i exil eller utlösa en militärkupp mot honom. Artikelförfattaren menar att om ultimatumet skulle leda till något av dessa resultat så skulle Irakkrisen lösas ”billigare” och ”mer human” än om det blir krig. Han har dock inga större förhoppningar om detta. Saddam Hussein kommer förmodligen vägra lämna Irak, samtidigt som han ser till att behålla livhanken. Ultimatumet ger visserligen Saddams generaler ett incitament att genomföra en kupp mot honom för att rädda sina egna liv, men ett sådant scenario är han troligen förberedd på.⁹⁷

Bush och Blair har stängt dörren till ett diplomatiskt tillvägagångssätt i Irakfrågan.

Artikelförfattaren anser att Frankrike har bidragit till det diplomatiska misslyckandet genom att inta en ”hård” position och ställa sig avvisande till att ge Saddam Hussein ett ultimatum.⁹⁸

⁹⁴ (2 maj 2003). *Internationell solidaritet. Sydsvenskan.*

⁹⁵ Hansson, Wolfgang (18 mars 2003). *Tiden är ute för Saddam. Aftonbladet.*

⁹⁶ (18 mars 2003). *Krigsherren George W Bush. Aftonbladet.*

⁹⁷ Hansson, Wolfgang (18 mars 2003). *Tiden är ute för Saddam. Aftonbladet.*

⁹⁸ Hansson, Wolfgang (18 mars 2003). *Tiden är ute för Saddam. Aftonbladet.*

Således tänker Bush och Blair gå ut i krig trots avsaknaden av ett FN-mandat. De struntar i att FN kommer betrakta detta som ett brott mot folkrätten och legitimerar ett krig mot Irak genom att hänvisa till tidigare FN-resolutioner. Artikelförfattaren menar att fundamentet i Bushs och Blairs krigsretorik är ”might makes right” och skriver att de har ”med religiös hängivenhet drivit på för våldsanvändning.” Han framhåller att största delen av världssamfundet motsätter sig krig, men saknar möjlighet att stoppa det. Endast George W Bush och Saddam Hussein kan förhindra att ett krig utbryter. I slutet av artikeln uttrycks en förhoppning om att Saddam blir avsatt i en militärkupp innan tidsfristen är till ända eller, om detta inte inträffar, att det resulterande kriget blir kort och inte kräver alltför många civila dödsoffer.⁹⁹

Tidningen rapporterar om hur Bush i sitt tal kräver att Saddam går i exil innan tidsfristen på två dygn går ut. Han talar också till det irakiska folket och poängterar att det är Saddam som är USA:s fiende, inte dem, och lovar att göra Irak till ett bättre land. Irakiska soldater uppmanas att kapitulera. Bush spekulerar om att en möjlig konsekvens av ett anfall mot Irak blir nya terrordåd.¹⁰⁰

Artikeln *Krigsherren George W Bush* är mycket kritiskt inställd till Bush och Irakkriget. Den påstår att kriget handlar om att Bush vill slutföra sin fars verk genom att besegra Saddam Hussein och upprätta en ny världsordning. Bushs framförande av sitt ultimatum beskrivs som ”krigiskt” och ”teatraliskt”. Artikeln menar att innebörden av George W Bushs tal till irakierna är att demokratisering ska ske genom bombande, vilket den kallar cyniskt. USA tar på sig rollen som ”sheriff” och ”missionär” och utpekar Saddam Hussein som representant för ondskan. Bushs anklagelser om att den irakiska regeringen har samröre med al-Qaida kommenteras med att det inte finns några bevis för detta och att det var ett försök att dramatisera talet. Vidare menar artikeln att Bushs kritik mot att FN inte har agerat mot Irak snarare handlar om att organisationen inte har gjort som USA vill. Enligt artikeln har FN genom de åtgärder som vidtagits mot Irak, exempelvis vapeninspektörer, åstadkommit resultat. Det fanns därmed ingen anledning att byta tillvägagångssätt. Man hänvisar till den brittiske utrikesministern Robin Cooks uttalande om att Irak inte har någon möjlighet att genomföra angrepp med massförstörelsevapen och således inte utgör något betydande hot. Artikeln menar att frågan om avväpningen av Irak skulle ha kunnat lösas på fredlig väg genom att FN:s säkerhetsråd tog beslut om att sätta hårdare press på landet. Bushs påstående

⁹⁹ Hansson, Wolfgang (18 mars 2003). *Tiden är ute för Saddam*. *Aftonbladet*.

¹⁰⁰ Virtanen, Fredrik (18 mars 2003). *48 timmar till anfallet - USA:s hot mot Saddam Hussein*. *Aftonbladet*.

att Frankrike avsåg att lägga in sitt veto oavsett omständigheterna motsägs och det påpekas att fransmännen i själva verket motsatte sig att en ny FN-resolution angående Irak utfärdades inom en snar framtid, eftersom man ansåg att de tidigare resolutionerna var tillräckliga. Större delen av säkerhetsrådet instämde i detta och därför lät inte ”de villigas koalition” eller, som artikeln kallar dem, ”USA och dess vasaller” FN bedöma huruvida ett krig mot Irak stod i enlighet med internationell lag. Enligt artikeln innebär Bushs tal förutom en krigsförklaring också slutet för internationell rätt. I enlighet med Bush-administrationens avsikt har FN nu underminerats, vilket dock kommer innebära att kampen mot terrorismen, som Bush använde för att rättfärdiga kriget, blir svårare. En annan innebörd av Bushs tal är att USA hädanefter dominerar beslutsfattandet i internationella frågor och att en ny världsordning har upprättats, vilken artikeln beskriver som ”skrämmande” och ”hotfull”.¹⁰¹

Aftonbladet skriver om hur man i olika länder har reagerat på beskedet om att ett krig mot Irak är nära förestående. Det rapporteras att motståndet mot kriget är stort bland befolkningen i Japan, Spanien och Storbritannien, varav 80 % motsätter sig det i de två förstnämnda länderna.¹⁰²

Några artiklar rapporterar om hur rädslan inför kriget och utbredd bland civila irakier, av vilka de flesta inte kan lämna landet. En del människor flyr Bagdad. I huvudstaden oroar sig invånarna över att kriget kan leda till brist på mat och medicin. Man samlar därför på sig dessa varor, vars priser har höjts dramatiskt. Även eventuell vattenbrist ger upphov till oro. Invånarna har fått höra att amerikanerna tänker förgifta vattnet, ett påstående som artikelförfattaren antar kommer från den irakiska regimen. Några civila irakier uttalar sig i artikeln. En del talar om sin rädsla inför kriget, medan andra uttrycker motståndsvilja mot den amerikanska invasionen.¹⁰³

Aftonbladet förutspår att de kommande bombningarna av Irak kommer att resultera i omfattande förstörelse i landet. Risken finns att viktig infrastruktur som sjukhus och skolor bombas eftersom en del av dessa antas användas för militära syften. Tidningen konstaterar att det är omöjligt att uppskatta hur stort antalet civila dödsoffer kommer att bli.¹⁰⁴

¹⁰¹ (18 mars 2003). *Krigsherren George W Bush*. Aftonbladet.

¹⁰² Falkehed, Magnus; Svarstad, Asbjörn; Malm, Åke; Österlind, Robert; Gunnarsson, Bo; Kasvi, Leif (18 mars 2003). *Bestörtning över att FN kördes över*. Aftonbladet. TT.

¹⁰³ Hamid, Urban (18 mars 2003). *Fruktan växer i Bagdad. Rapport inifrån Bagdad- De som kan lämna stan- de andra gör sig beredda på krig*. Aftonbladet.

¹⁰⁴ Kasvi, Leif (18 mars 2003). *Så ska USA anfalla- Bombmatta under två dygn är bara början*. Aftonbladet.

Tidningen rapporterar om hur Saddam Hussein vägrar lämna Irak och förnekar innehav av massförstörelsevapen. I Israel råder det dock oro för potentiella attacker med biologiska eller kemiska vapen.¹⁰⁵

3.2.2 21/3 2003

I Aftonbladet benämns George W Bush som USA:s president och Saddam Hussein omväxlande som Iraks president, diktator och ledare. En del av artiklarna beskriver dock Bush och hans administration på ett betydligt mer negativt sätt än Sydsvenskan. I *Världspolisen går till attack* och *NEJ till imperiet* beskrivs Bush-administrationen som konservativ, högerkristen och krigisk och påstås eftersträva amerikansk världsdominans. USA visar genom sin invasion av Irak att man struntar i FN-mandat och internationell lag. Den amerikanska regeringen spenderar mycket pengar på vapen, men är inte intresserad av att försöka motverka den utbredda fattigdomen i världen. Som motvikt till Bush-administrationens retorik om att man vill störta den irakiska regimen och införa demokrati framhålls USA:s stöd till andra diktatorer i arabvärlden och att amerikanerna länge har hållit Israel om ryggen, en stat som ockuperar palestinska områden och dessutom innehar massförstörelsevapen.¹⁰⁶ Artikeln försöker genom detta visa på Bush-administrationens hyckleri i dess förespråkande av demokratisering och avväpning av Irak.

I en del av Aftonbladets artiklar skriver man mer ingående om USA. En av artiklarna fokuserar på, förutom vad man kallar "USA:s totala diplomatiska misslyckande", USA som "en nation besatt av säkerhet". Många amerikaner fruktar att en konsekvens av kriget mot Irak kommer bli att landet drabbas av fler terrorattacker. Artikeln menar att Bush-administrationen har utnyttjat rädslan som råder i USA efter 11 september och det spekuleras om andra länder utöver Irak ska gå igenom vad han kallar "den neokonservativa köttkvarnen". Författaren anser att Bush-administrationen kanske kan klara av att invadera Irak på egen hand, men situationen kommer bli annorlunda när arbetet för att återuppbygga landet inleds. För att klara detta måste amerikanerna samarbeta med exempelvis Tyskland och Frankrike.¹⁰⁷

En annan artikel rapporterar om hur det i USA råder delade meningar om Irakkriget. I New York, en stad som artikelförfattaren anser inte kan betraktas som representativ för USA,

¹⁰⁵ Lundell, Mattias (18 mars 2003). *Saddam Hussein: Krigshetsaren Bush borde avgå*. Aftonbladet. AP; (18 mars 2003). *Krisen timme för timme*. Aftonbladet.

¹⁰⁶ (21 mars 2003). *Världspolisen går till attack*. Aftonbladet; (21 mars 2003). *NEJ till imperiet*. Aftonbladet.

¹⁰⁷ Bengtsson, Jesper (21 mars 2003). *En nation som är besatt av säkerhet*. Aftonbladet.

eftersom dess invånare är bättre utbildade och mer liberala än på andra håll i landet, finns ett starkt motstånd mot kriget och stora demonstrationer planeras. Många New York-bor oroar sig för att kriget ska resultera i höga kostnader och fler terroristattacker på amerikansk mark. New York Times, som artikelförfattaren kallar ”världens antagligen mest inflytelserika tidning”, motsätter sig kriget och kritiserar Bush-administrationen, bl.a. för de höga kostnader som detta sannolikt kommer att innebära. Artikeln berättar att majoriteten av amerikanerna tror att den irakiska regimen var inblandad i 11 septemberattackerna. Detta beror enligt artikelförfattaren inte på att amerikaner skulle vara idioter, utan kan förklaras med att de flesta amerikaner inte har tid att dra skiljelinjer mellan Saddam Hussein och Usama bin Laden och att de sätter sin tillit till Bush.¹⁰⁸

En av artiklarna menar att det är nödvändigt för USA och dess allierade att kriget blir kort. Om bilder föreställande ”befriade” irakier som firar Saddams fall kan kablas ut så vore det ett klart plus. Ett utdraget krig med en stor mängd civila dödsoffer kommer däremot gynna Saddam och skada opinionen på hemmaplan och i omvärlden. Detta skulle innebära att kriget blir en politisk katastrof även om man uppnår sina målsättningar och avsätter Saddam Hussein. Artikelförfattaren ställer sig tveksam till att kriget blir kort i enlighet med den USA-ledda alliansens önskemål.¹⁰⁹

Den irakiska regeringen hoppas att USA inte kommer våga sätta amerikanska soldaters liv på spel genom att skicka in marktrupper. Sedan kriget mot ”terrorismen” inleddes har den amerikanska inställningen till att riskera de egna soldaternas liv förändrats. 11 septemberattackerna krävde många civila amerikanska dödsoffer och som en följd har eventuella militära förluster blivit mer acceptabla. Oavsett om USA vinner en snabb seger eller inte så kommer man bli tvungen att stanna i Irak och återuppbygga landet, något som medför höga kostnader.¹¹⁰

En artikel förutspår att kriget kan komma att bli mycket blodigt. Saddam beskrivs som en brutal diktator som gjort sig skyldig till massmord på kurder och shiamuslimer, tortyr och avrättningar av regimkritiker. Artikelförfattaren befarar att en maktkamp kan utbryta i Irak ifall Saddam Hussein faller och att förekomsten av olja och den etniska splittring som råder i

¹⁰⁸ Virtanen, Fredrik (21 mars 2003). *USA splittrat efter anfallet- New York laddar för jättedemonstration mot Irakkriget. Aftonbladet.*

¹⁰⁹ Zettermark, Hans (21 mars 2003). *Krig har för vana att bli längre än man tror. Aftonbladet.*

¹¹⁰ Zettermark, Hans (21 mars 2003). *Krig har för vana att bli längre än man tror. Aftonbladet.*

landet kan bidra till intressekonflikter. Han anser att diplomatin har misslyckats när det gäller Irakfrågan.¹¹¹

Aftonbladet spekulerar om möjliga konsekvenser av kriget. Bland dessa framhålls det stora antalet irakiska flyktingar som det kan ge upphov till och de flyktingläger som måste etableras. Humanitära problem kan uppstå och kostnader för återuppbyggnaden av Irak kommer förmodligen bli höga. Dessutom kommer ett långt engagemang krävas i Irak för att se till att utvecklingen går i rätt riktning.¹¹²

En av Aftonbladets artiklar spekulerar om att ifall Saddam störtas så kan det bli svårt att hitta honom efteråt. Artikelförfattaren befarar att bombningarna av Irak kan resultera i en stor mängd flyktingar och civila dödsoffer. Hon medger att Bushs ultimatum som ger Saddam valet mellan exil eller krig kan framstå som rimligt med tanke på brotten mot mänskliga rättigheter som den irakiske presidenten har gjort sig skyldig till. Samtidigt har USA enligt internationell lag ingen rätt att genomföra ett regimskifte i en suverän stat. Artikeln lyfter fram att kriget bland experter på internationell lag i övervägande utsträckning betraktas som illegalt eftersom det inte omfattas av ett FN-mandat. Irak kommer ställas under ockupation oavsett om irakierna gör motstånd eller kapitulerar. Artikeln nämner att amerikanerna inte tillåter turkiska trupper att invadera den kurdiska delen av Irak. Författaren ifrågasätter vilka lagar man kommer hänvisa till om detta skulle ske, då amerikanerna själva bryter mot dessa lagar genom sin invasion. Det förutspås att Irakkriget kommer att leda till en stor mängd flyktingar, något som världssamfundet inte har förberett sig tillräckligt för att kunna hantera, eftersom det inte har satsats tillräckligt med pengar på detta och förekomsten av såväl flyktingläger som vatten är bristfällig.¹¹³

Tidningen rapporterar om stora demonstrationer mot kriget i Stockholm. En del demonstranter intervjuas och de ger uttryck för sin kritiska syn på Irakkriget. Artikeln nämner att det förekom ett visst mått av våld vid demonstrationerna. Några demonstranter kastade flaskor mot polisen och stoppade trafiken. Man nämner att en överväldigande majoritet av svenska folket motsätter sig kriget.¹¹⁴

¹¹¹ Lundh, Jonas (21 mars 2003). *De raka nyheterna om kriget kom i kläm. Aftonbladet.*

¹¹² Laanatza, Marianne (21 mars 2003). *Då ville USA också få bort en obekvämlig regim. Aftonbladet; Zettermark, Hans (21 mars 2003). Krig har för vana att bli längre än man tror. Aftonbladet.*

¹¹³ Laanatza, Marianne (21 mars 2003). *Då ville USA också få bort en obekvämlig regim. Aftonbladet.*

¹¹⁴ Ovander, Petter (21 mars 2003). *Polisspärren stoppade protesttåg- Demonstrationer samlade 15 000. Aftonbladet; (21 mars 2003). Sju av tio: Fel att anfälla Irak. Aftonbladet.*

En av artiklarna beskriver läget i Jordanien och hur saker och ting har förändrats sedan Kuwaitkriget i början av 90-talet. Då var Saddam Hussein en hjälte bland jordanierna, men när man intervjuar människor nu så uttrycker de ogillande mot såväl Saddam, USA och Irakkriget. Artikelförfattaren nämner också att demonstrationer mot kriget har slagits ner i en del arabländer och menar att detta tyder på att andra arabiska diktatorer fruktar att de ska gå samma öde till mötes som Saddam.¹¹⁵

Liksom Sydsvenskan sätter Aftonbladet in Irakkriget i ett globalt sammanhang genom att skriva om hur man ställer sig till det i olika länder.¹¹⁶

Aftonbladet rapporterar från en amerikansk militärbas i Kuwait om att irakiska scudmissiler har avfyrats mot landet. De amerikanska soldaterna tror att de är säkra eftersom de har patriotrobotar. Reportern är inte lika säker och spekulerar om vad som skulle ske om en scudmissil innehållandes kemiska stridsmedel trots allt träffar platsen. Journalisten intervjuar en amerikansk underofficer. Denne beskrivs som ambitiös och pojkaktig och artikeln nämner hur han står ut bland sina vapenbröder genom att han inte glädjer sig inför kriget.

Aftonbladets reporter ber honom kommentera hur han tror att situationen är för Bagdads invånare jämfört med hur de amerikanska soldaterna i Kuwait har det. Tidningen rapporterar också om den rädsla som råder i Kuwait för eventuella irakiska attacker med kemiska vapen.¹¹⁷

I sina beskrivningar av invasionen rapporterar Aftonbladet om vad man kallar de allierades s.k. precisionsbombningar och hur deras strategi går ut på ”shock and awe”. Man nämner att många irakiska soldater enligt obekräftade uppgifter kapitulerar, att Pentagon hävdar att ett antal irakiska oljekällor brinner och att irakiska scudmissiler har avfyrats mot Kuwait.¹¹⁸

Aftonbladet kallar den riktade amerikanska attacken mot Saddam Hussein för ett mordförsök som misslyckades. Man berättar om hur Saddam höll tal i irakisk TV-sändning, men spekulerar kring om det kan vara en av hans dubbelgångare. Denna teori baseras på att Saddam brukar hålla sina tal på ett sätt som ger sken av att han inte använder manus och att

¹¹⁵ Hansson, Wolfgang (21 mars 2003). *Här bränns inga flaggor- ännu. 1991 hyllade jordanierna Saddam- nu råder tystnad. Aftonbladet.*

¹¹⁶ Gunnarsson, Bo; Norström, Camilla; Carlsson, Mattias, von Sydow, Emily (21 mars 2003). *Världens reaktioner på kriget mot Irak. Aftonbladet.*

¹¹⁷ Kadhammar, Peter (21 mars 2003). *Gaslarmet går- i öknen- Aftonbladets reporter överraskad av anfall-kilometrar från skydd. Aftonbladet; Carlsson, Mattias (21 mars 2003). Scud-robotarna har tömt stan. Aftonbladet.*

¹¹⁸ Virtanen, Fredrik (21 mars 2003). *USA- trupp på väg mot Basra. Aftonbladet; Virtanen, Fredrik (21 mars 2003). "Det ska bli ännu värre"- USA:s försvarsminister hotar Bagdad med chockbombning. Aftonbladet.*

han inte brukar bära glasögon, trots att han har dålig syn. Artikelförfattaren menar att USA:s attack skulle ha betraktats som en oerhörd framgång om den hade träffat sitt mål. Slutsatsen som han drar från det riktade angreppet mot Saddam Hussein är att invasionens viktigaste syfte är att göra slut på honom och därmed kan retoriken om massförstörelsevapen betraktas som en ursäkt.¹¹⁹

3.2.3 10/4 2003

Om George W Bush använder sig Aftonbladet av den neutrala benämningen ”USA:s president”, medan Saddam Hussein kallas för en diktator och tyrann som har förtryckt det irakiska folket. Man nämner dock också hur Saddam har gynnat sin hemstad Tikrits utveckling och gjort den välmående. Han anses också vara säkerhetsmedveten, eftersom han inte närvarar på de stora offentliga firandena av hans födelsedag i Tikrit.¹²⁰

Aftonbladet ser positivt på Saddam Husseins fall och menar att det är en befrielse av Iraks befolkning, vars jublande och firande man beskriver. Man kallar det ”en stor seger” för Bush, däribland över de som protesterat mot kriget. Samtidigt betonas dock att kriget inte är över och att det finns flera problem som kan försvåra byggandet av ett stabilt Irak.¹²¹

Tidningen rapporterar om en del av krigets konsekvenser. En svår humanitär situation råder i Irak med vattenbrist, överfulla sjukhus och civila krigsoffer. En omfattande plundring har utbrutit medan koalitionsoldater har stått och tittat på. Den förändrade situationen kan få grannlandet Iran att känna sig hotat och i Irak finns shiitiska ayatollor vars politiska ambitioner kan leda till spänningar. Konflikten mellan Turkiet och kurderna riskerar också att blossa upp igen. Aftonbladet frågar sig om man nu kommer få se en amerikansk ockupation av Irak och man skriver att USA eftersträvar kontroll av den irakiska oljan.¹²²

För tillfället ses koalitionsstyrkorna som befriare, men detta kan komma att ändras till att deras närvaro istället betraktas som en ockupation. Om man vill minska risken för detta så måste man så snart som möjligt ge irakierna ansvaret för att styra sitt eget land. På flera håll i

¹¹⁹ Hansson, Wolfgang (21 mars 2003). *Är det den äkta Saddam? Det skiljer bara två dagar mellan dessa TV-bilder.* Aftonbladet.

¹²⁰ Virtanen, Fredrik (10 april 2003). *Jakten på diktatorn- USA bombar Saddam Husseins hemstad Tikrit.* Aftonbladet; Hamid, Urban (10 april 2003). *Här faller Saddam- folkmassorna förstör statyer av sin diktator.* Aftonbladet.

¹²¹ Hansson, Wolfgang (10 april 2003). *Striden- om freden i Irak. Brist på vatten- risk för gerillakrig.* Aftonbladet; Hamid, Urban (10 april 2003). *Här faller Saddam- folkmassorna förstör statyer av sin diktator.* Aftonbladet.

¹²² Laanatza, Marianne (10 april 2003). *Det som händer väcker förvåning.* Aftonbladet; Hamid, Urban (10 april 2003). *Här faller Saddam- folkmassorna förstör statyer av sin diktator.* Aftonbladet.

Irak har kaos och plundring utbrutit. Artikelförfattaren anser att detta beteende är förståeligt och ser det som en symbolisk, folklig hämnd för det förtryck som man länge levt under, men hoppas samtidigt att det snart lugnar ner sig. P.g.a. den riskfyllda situationen i landet avhåller sig FN från att bedriva humanitärt arbete. Detta är problematiskt, då förhållandena i Irak är allvarliga, med brist på vatten, mat och medicin. Koalitionsstyrkorna måste upprätthålla ordningen, men detta lär bli svårt. Risken finns att de återstående anhängarna till Baath-partiet kommer bedriva gerillakrig och den etniska splittringen kan leda till att Irak drabbas av kaos och våld, vilket i sin tur kan orsaka krig i Mellanöstern. Dessutom har man inte kunnat hitta några massförstörelsevapen, vars förekomst var det främsta argumentet för kriget. Artikeln konstaterar att de flesta nu verkar strunta i detta, men att avsaknaden av massförstörelsevapen kan resultera i att USA:s trovärdighet blir ifrågasatt.¹²³

En artikel skriver om hur USA har ”bombat sönder” Irak och att den amerikanske f.d. militären Jay Garner nu ska ges ansvaret för återuppbyggnad och humanitärt arbete i Irak, samt att gripa medlemmar av Saddamregimen. Texten nämner hur Garner betraktades som en hjälte av kurdiska flyktingar efter Kuwaitkriget p.g.a. sitt arbete med att skydda kurder mot attacker från den irakiska regeringen. Artikeln rapporterar att det inom Bush-administrationen råder delade meningar om vem som ska stå för det huvudsakliga engagemanget i Irak. Colin Powell vill tilldela FN ansvaret, medan Donald Rumsfeld förespråkar en fortsatt amerikansk närvaro i Irak för att säkerställa att utvecklingen går åt ”rätt” håll.¹²⁴

Aftonbladet spekulerar kring att striderna kan bli hårda när koalitionsstyrkorna försöker inta Saddam Husseins hemstad Tikrit. Man skriver att Iraks ”påstådda massförstörelsevapen” kan vara gömda i Tikrit och hänvisar till uttalanden från experter, vars namn inte uppges i texten. Artikeln påminner också om att förekomsten av massförstörelsevapen i Irak var USA:s huvudargument för att rättfärdiga kriget.¹²⁵

I en artikel berättar en journalist som besökt ett av Saddam Husseins palats i Bagdad om sin upplevelse. Inredningen i det som hon kallar ”ondskans boning” beskrivs som trist och sjaskig

¹²³ Hansson, Wolfgang (10 april 2003). *Striden- om freden i Irak. Brist på vatten- risk för gerillakrig. Aftonbladet;* (10 april 2003). *Inbördeskrig- Bagdads fall. Aftonbladet.*

¹²⁴ Virtanen, Fredrik (10 april 2003). *Pensionären som ska bygga upp landet igen. Aftonbladet.*

¹²⁵ Virtanen, Fredrik (10 april 2003). *Jakten på diktatorn- USA bombar Saddam Husseins hemstad Tikrit. Aftonbladet.*

och det konstateras att det inte kan kvalificeras som lyx. Hon anser också att amerikanska soldater har uppvisat ett arrogant beteende på bilderna som tagits av dem i Saddams palats.¹²⁶

Aftonbladet skriver om de arabiska mediernas syn på Irakkriget i syfte att kontrastera detta mot rapporteringen i västerländsk media. Man intervjuar också människor i Iraks grannland Syrien. Inom såväl arabisk media som bland syrierna betraktar man till en övervägande del kriget som något negativt. Även svensk-irakier intervjuas. Dessa gläds över Saddams fall och svarar nej på tidningens fråga om huruvida de ser någon risk för att en amerikansk lydstat kommer upprättas i Irak.¹²⁷

3.2.4 2/5 2003

Aftonbladet skriver kort om hur George W Bush, som benämns som USA:s president, höll tal på fartyget USS Abraham Lincoln i vilket han tillkännagav slutet på de huvudsakliga striderna i Irak. Om Saddam Hussein skrivs det knappt något, förutom att han besegrades snabbt.¹²⁸

I artikeln *Krig och journalistik-sanning och lögn-den andra bilden av kriget* skriver Anna Roosvall, doktorand på JMK, om journalistik i en krigssituation präglad av propaganda och tvivelaktiga uppgifter. Hon diskuterar hur medierapportering kring Irakkriget har sett ut och menar att den innehåller många stereotyper. En av dessa är skrivelserna om fritagningen av Jessica Lynch, vilket enligt Roosvall är en historia om ”en vit ung kvinna som räddas ur orientalernas klor” och tillägger att det råder vissa tveksamheter angående fallet. Expressens varningar om propagandakriget kommenterar hon genom att framhålla att segern över Saddam Hussein innebär att koalitionen också har segrat i propagandakriget, eftersom man nu inte längre har någon motståndare. Roosvall konstaterar därför att Expressen istället borde varna för att ”extrem konsensus råder”. Svenska Dagbladets artiklar om ”USA:s svåraste dag i kriget” ifrågasätts av Anna Roosvall, som undrar vems situation som egentligen är svårast. Hon verkar dock vara positivt inställd till att Svenska Dagbladets inte endast rapporterar utifrån en västerländsk synvinkel, utan också lägger fokus på arabiska medier och låter en islamolog uttala sig om Saddam Hussein. Samtidigt ifrågasätter hon varför tidningen inte undersöker amerikanska medier eller låter en kristendomsforskare kommentera George W

¹²⁶ Weigl, Kerstin (10 april 2003). *Saddams palats är trist och vardagligt*. Aftonbladet.

¹²⁷ Lindham, Elisabeth (10 april 2003). *Familjen Alsaati firar- i Sverige*. Aftonbladet; Touqan, Nael (10 april 2003). *Kriget i arabiska medier*. Aftonbladet; Heimerson, Staffan (10 april 2003). *”Nej, det är inte sant”- Grannländer skräms av Iraks fall*. Aftonbladet.

¹²⁸ Virtanen, Fredrik (2 maj 2003). *Bush satte kurs mot Lincoln*. Aftonbladet; Bjurman, Per (2 maj 2003). *Halvdan fredsskiva- diverse artister*. Aftonbladet.

Bush. I anknytning till frågan om huruvida man kan betrakta medias rapportering om Irakkriget som tillförlitlig konstaterar Roosvall att historien skrivs av segrarna och i fallet Irak skrevs den innan segern var uppnådd, mycket tack vare det som hon kallar "USA:s informationsmaskineri". Hon nämner också de protester som utbröt mot kriget innan det inleddes.¹²⁹

3.3 Expressen

3.3.1 18/3 2003

Expressen benämner Saddam Hussein som en diktator som styr Irak med järnhand och förtrycker sitt folk. I en artikel skriven av Knut Göran Källberg hävdas att inget land, utom möjligen Nordkorea, är villigt att ge honom en fristad. Trots att Saddam länge har eftersträvat att bli en framstående ledare inom den arabiska gemenskapen vill ingen av arabstaterna ha med honom att göra. Artikelförfattaren anser att ingen kommer vinna på ett krig mot Irak. Kriget saknar godkännande från FN och kommer underminera såväl denna organisation som NATO. FN:s generalsekreterare Kofi Annan kritiseras för att inte ha gjort tillräckligt starkt motstånd mot Bush, trots att kriget sannolikt strider mot internationell rätt och det råder tvivel om huruvida tidigare FN-resolutioner mot Irak utgör tillräcklig grund för militära aktioner. Artikeln nämner hur Frankrikes president Jacques Chirac, som starkt motsatt sig kriget, har hyllats för sitt agerande i Irakfrågan. De två främsta förespråkarna för krig, George W Bush och Tony Blair, riskerar mycket genom sitt beslut. Blairs stöd för ett krig mot Irak har mött starkt motstånd inom hans parti Labour och utrikesministern har avgått i protest. Hans opinionssiffror är också låga och i England har stora demonstrationer hållits mot kriget. Bush har däremot till en viss del tjänat på Irakfrågan och har den amerikanska opinionens stöd. Detta kan dock komma att ändras ifall ett stort antal amerikanska soldater och civila irakier dödas i kriget och kan kosta Bush presidentvalet 2004. Källberg menar att Bush i Irakfrågan har kört över andra statschefer och att den amerikanske presidenten eftersträvar en ny världsordning. Han förutspår att USA kommer avsätta Saddam Hussein och därefter försöka demokratisera Irak, samtidigt som man ser till att ta kontrollen över landets olja.¹³⁰

I en ledare i Expressen konstateras att ett krig mot Irak är nära förestående, att större delen av världen motsätter sig ett militärt angrepp och att George W Bush har misslyckats med att

¹²⁹ Roosvall, Anna (2 maj 2003). *Krig och journalistik- sanning och lögn- den andra bilden av kriget*. Aftonbladet.

¹³⁰ Källberg, Knut- Göran (18 mars 2003). *Saddam Hussein kommer dö i Irak*. Expressen; Alselind, Magnus (18 mars 2003). *Regeringsprotester mot Tony Blairs krig*. Expressen.

argumentera för sin sak. Ledarartikeln anser dock att en invasion av Irak är legitim och argumenterar för denna ståndpunkt. Först framhålls det att det bara är positivt om Saddam Hussein, vars styre kallas för "en ovanligt brutal terrorregim" och "det irakiska folkets värsta fiende", blir avsatt. Artikeln hänvisar till Saddams kemiska attacker mot kurder, massmord på shiamuslimer och den stora mängden fångsländer, avrättningar och "försvinnanden" som förekommer i landet. Man tar också upp hur Saddams regering är orsaken till de omfattande flyktingströmmarna från Irak och att den spionerar på irakier även utanför landets gränser. Det andra argumentet som läggs fram för att rättfärdiga ett krig mot Irak är Saddams historia av militär aggression i Mellanöstern, vilket har skapat instabilitet i regionen. Han har attackerat Iran, Kuwait, Saudiarabien och Israel och stödjer även palestinska terrorister. Som tredje punkt lyfter ledarartikeln fram att Saddam länge har trotsat FN och vägrat rätta sig efter de resolutioner som ålägger Irak att redogöra för och förstöra sina massförstörelsevapen. Utifrån dessa tre punkter skulle ett krig kunna leda till en positiv utveckling.¹³¹

Ledarartikeln går dock vidare med att räkna upp de problem som existerar. Ett är att Bush-administrationen i ganska liten utsträckning har använt förtrycket av det irakiska folket som argument för en invasion. Istället har man talat om Saddams innehav av massförstörelsevapen och hans trots mot FN-resolutioner angående detta samt hans samverkan med terroristgrupper. Artikeln menar att USA:s planering för hur man ska hantera situationen i Irak efter Saddams fall kan ifrågasättas utifrån amerikanernas bristande engagemang i Afghanistan efter invasionen 2001 och varnar för att detta kan leda till skepsis mot att USA verkligen bryr sig om irakierna. Bush borde också parallellt med Irakkriget göra större ansträngningar att uppnå en lösning på Palestinakonflikten, vilket skulle kunna förbättra situationen i Mellanöstern och förändra attityderna till USA bland regionens befolkning i en positiv riktning. Om han underlåter att göra detta så kommer USA att framstå som hycklare i samband med Irakfrågan. Artikeln bedömer att Bushs retorik kring en eventuell palestinsk stat och kritik mot den israeliska bosättningspolitiken är för lite och för sent, eftersom han samtidigt fortsätter hålla den israeliska regeringen om ryggen. Under förutsättning att USA sätter mer press på Israel och arbetar hårdare med fredsprocessen så kan ett regimskifte i Irak få positiva resultat och förbättra möjligheterna att upprätta en palestinsk stat och få till stånd en fred mellan Israel och palestinierna. Om USA underlåter att göra detta så kommer en invasion av Irak bara att leda till att situationen i Mellanöstern förvärras. Ledarartikeln menar att USA kunde ha handskats

¹³¹ (18 mars 2003). *Rätt sak men fel krig*. *Expressen*.

med Irak inom ramen för FN om man efter 11 septemberattackerna 2001 hade tagit chansen att bygga upp starka allianser. Istället har man lyckats alienera en stor del av världssamfundet genom sitt odiplomatiska beteende på den internationella arenan där man har tagit till förolämpningar och hotelser när andra länder inte har böjt sig för dess vilja. Detta har skapat en låst situation inom FN och försvårat bildandet av allianser som skulle ha gynnat USA:s sak. Artikeln ger också Tyskland och Frankrike skulden för detta och menar att dessa länder har prioriterat sina egna intressen högre än att försöka uppnå en överenskommelse angående Irak.¹³²

Genom att gå i krig utan vare sig FN:s stöd eller bred internationell uppbackning tar USA en stor risk. Kriget skulle kunna betraktas som lyckat och ges retroaktiv legitimitet under förutsättning att det blir kort, endast drabbar civila i begränsad utsträckning och bidrar till en förbättrad situation i Irak och Mellanöstern. Om det däremot blir ett utdraget krig som orsakar höga dödsiffror bland Iraks civilbefolkning och leder till att läget i regionen förvärras kommer det för amerikanernas del att innebära en återupprepning av Vietnamkriget. Huruvida amerikanerna är redo för uppgiften som de kommer att ställas inför kan ifrågasättas och artikeln hävdar att det hade varit bättre om de avvaktat med att anfälla Irak, vilket skulle ha gett dem en större chans att lyckas. Det förutspås att USA inte lär ha några problem att besegra Saddam Hussein, men att detta blir betydligt lättare än att hantera det som följer. Ett samarbete med internationella organisationer är nödvändigt för att nå framgång i Irak, men som USA väljer att agera nu så undermineras dessa. Artikeln avslutas med konstaterandet att USA:s framträdande roll på den internationella arenan är nödvändig, men att denna inte endast kan grundas på landets ställning som världens främsta militärmakt utan också kräver legitimitet. I Irakfrågan har Bush-administrationen struntat i legitimitet och tillämpat principen om ”might makes right”, vilket kan få långtgående konsekvenser för världen. Mot bakgrund av allt detta ställer sig ledarartikeln tveksam till det kommande kriget.¹³³

Expressen rapporterar om hur en spänd George W Bush höll ett tal i vilket han utlovade krig om Saddam Hussein inte lämnade Irak inom två dygn. Bush anklagade Saddam för innehav av massförstörelsevapen och kopplingar till al-Qaida. Den amerikanske presidenten framhöll att det är hans plikt att försvara USA och uttryckte besvikelse över att FN inte har fungerat. Bush talade till det irakiska folket och poängterade att USA enbart betraktade Saddam som sin fiende. Han lovade att befria Irak och göra det till ett bättre land. Artikeln avslutas med att

¹³² (18 mars 2003). *Rätt sak men fel krig*. Expressen.

¹³³ (18 mars 2003). *Rätt sak men fel krig*. Expressen.

nämna att Bush försöker få till stånd en nödbudget eftersom kriget kommer medföra höga kostnader.¹³⁴

Tidningen förutspår att krig sannolikt kommer att utbryta och rapporterar om rädslan som råder i Israel. Befolkningen införskaffar gasmasker eftersom man fruktar att Irak ska angripa landet med kemiska vapen.¹³⁵

En del artiklar rapporterar om läget i Irak. FN-personal lämnar landet för att vara ur vägen för den kommande amerikanska attacken. Irakierna känner rädsla inför kriget och oroar sig bl.a. över att kemiska vapen ska användas och att plundring ska utbryta. Man införskaffar olika sorters förnödenheter till avsevärt höjda priser. Expressen skriver att Saddamregimen håller på att förlora kontrollen och att de irakier som intervjuas uttrycker kritik mot det politiska styret, något som man inte skulle ha vågat tidigare p.g.a. risken att bli avrättad för det. Irakierna ogillar Saddam Hussein, men kritiserar samtidigt USA.¹³⁶

I en artikel skrivs det om hur amerikanska trupper har slagit sig ner i närheten av en demilitariserad zon på gränsen mellan Kuwait och Irak i väntan på det nära förestående kriget. Amerikanerna har visserligen hållit sig utanför zonen, men snart kommer de att kränka den.¹³⁷

3.3.2 21/3 2003

Expressens artiklar betecknar George W Bush som USA:s president, men han kallas också vid ett tillfälle för ”cowboyn i Vita huset”, en benämning med en negativ klang. En annan artikel vars rapportering skulle kunna uppfattas ge en negativ bild av Bush, då den beskriver hur den amerikanske presidenten satt och åt middag medan de första attackerna mot Irak förbereddes och hur bombningarna som var avsedda att eliminera Saddam misslyckades eftersom Bush väntade för länge innan han gav order om dem. Saddam Hussein beskrivs som Iraks ledare och diktator och stämplas som en ”tyrann” och ”plågoande”.¹³⁸

¹³⁴ Lundh, Olof (18 mars 2003). –*Ge upp eller dö. Saddam fick 48 timmars ultimatum. Expressen.*

¹³⁵ Lapidus, Arne (18 mars 2003). *Israelerna hämtar gasmasker- men många planerar flykt. Expressen.*

¹³⁶ Bergsaker, Tore (18 mars 2003). *På flykt för livet. ”Jag kan inget göra, annat än att hoppas att Gud är med oss”. Expressen*; Larsson, Mats (18 mars 2003). *Svenske FN- kaptenen tvingas lämna gränsen. Expressen*; Larsson, Mats (18 mars 2003). *Fast vid fronten. Deras chef tvingar dem att stanna och vänta på anfallet. Expressen.*

¹³⁷ Larsson, Mats (18 mars 2003). *Svenske FN- kaptenen tvingas lämna gränsen. Expressen.*

¹³⁸ Holmen, Christian (21 mars 2003). *Dagen då Bush såg chansen till en snabb lösning. Expressen*; (21 mars 2003). *Bomba med förnuft. Expressen*; Källberg, Knut- Göran (21 mars 2003). *Enda chansen: alliansen måste vinna- snabbt. Expressen*; Källberg, Knut- Göran (21 mars 2003). *Saddam kan vara död- men USA måste veta säkert. Expressen.*

Bush-administrationen beskrivs som arrogant och likgiltig inför andra staters önskemål och genom denna attityd har man lyckats göra sig till ovän med stora delar av världen. Särskilt i den muslimska världen är misstron mot USA utbredd och amerikanerna betraktas som korsfarare och kolonialister. Tidningen bedömer att USA:s arbete för att motverka denna uppfattning har varit otillräckligt. Amerikanerna måste göra större ansträngningar om man vill förbättra sin image i Mellanöstern.¹³⁹

Den amerikanska regeringens beredskap inför Irakkriget anses vara otillräcklig och tidningen ifrågasätter huruvida man har förmågan att lyckas med det man gett sig in på. Om koalitionen befriar Irak utanför alltför många civila dödsoffer, skulle kriget kunna betraktas som en framgång, eftersom man då har gjort sig av med Saddam Hussein.¹⁴⁰

Expressen skriver om hur kriget inom det internationella samfundet anses sakna legitimitet, eftersom det inte har föregåtts av något FN-mandat. Artiklarna spekulerar kring vilka konsekvenser som kriget kan få. Man tror att ett långt krig i Irak kan gynna militanta islamister, medan däremot ett snabbt krig missgynnar dem. Kriget kommer resultera i ett stort antal irakiska flyktingar, humanitära problem och stora kostnader för landets återuppbyggnad. Att skapa ett stabilt, demokratiskt Irak efter Saddam Husseins fall förväntas bli svårt med tanke på det spända förhållande som råder mellan landets etniska grupper. Möjligheten finns också att nya väpnade konflikter kommer utbryta mellan kurderna i Iraks norra del och grannlandet Turkiet.¹⁴¹

Vissa artiklar bidrar till uppfattningen att Irak besitter massförstörelsevapen. Det skrivs om hur man i Israel fruktar irakisk beskjutning med missiler innehållandes biologiska och kemiska stridsmedel. Liksom Sydsvenskan och Aftonbladet rapporterar Expressen om hur Irak har avfyrat scudmissiler mot Kuwait och nämner också att irakierna tidigare påstått att man inte har tillgång till dessa sorters vapen.¹⁴² Detta kan ge läsaren intryck av att Irak har fler dolda vapen som man förnekar att man besitter, exempelvis de typerna av massförstörelsevapen som USA anfört som skäl till att invadera landet. I en krönika med rubriken *Enda chansen: alliansen måste vinna- snabbt*, skriver Knut- Göran Källberg att det

¹³⁹ (21 mars 2003). *Bomba med förnuft*. Expressen.

¹⁴⁰ (21 mars 2003). *Bomba med förnuft*. Expressen.

¹⁴¹ (21 mars 2003). *Bomba med förnuft*. Expressen; Rislund, Niclas; Garne, Cecilia (21 mars 2003). *Röda korset rustar för miljoner på flykt*. Expressen; Johansson, Gunnar (21 mars 2003). *Räddad ur helvetet. Nu kommer krigets första flyktingar till tärtlägren i öknen*. Expressen; Wendel, Per (21 mars 2003). *Mjölkkvoter viktigare än kriget. EU-ledarna kunde inte ens beklaga anfallet*. Expressen.

¹⁴² Larsson, Mats (21 mars 2003). *Gasalarm i Kuwait*. Expressens Mats Larsson på plats i skyddsrummet. Expressen; Lapidus, Arne (21 mars 2003). *Så ska USA krossa scudhotet mot Israel*. Expressen.

främsta målet med kriget är att neutralisera Iraks massförstörelsevapen. Källberg tror uppenbarligen att Saddam Hussein besitter dessa sorters vapen och håller de väl dolda för världssamfundet. Han menar att skälet till att FN:s vapeninspektörer inte har hittat några massförstörelsevapen är att de är lätta att gömma.¹⁴³

I sin krönika framhåller Källberg att de första amerikanska attackerna mot Bagdad var ”riktade” och ”begränsade” och avsedda att träffa mål med koppling till den irakiska regeringen och militären. En av Expressens artiklar berättar dock om hur bombningarna har drabbat civila irakier. Expressen kallar, i likhet med Aftonbladet, de amerikanska attackerna avsedda att eliminera Saddam Hussein för mordförsök.¹⁴⁴

I en artikel hävdas det att Saddam Hussein tvingar irakier att agera självmordspiloter och krascha flygplan mot amerikanska militärbaser genom att ta deras familjer som gisslan.¹⁴⁵ Förutom att visa på Saddams grymhet bidrar artikeln till att stärka de amerikanska påståendena om hans kopplingar till al-Qaida och 11 septemberattackerna, vilka utfördes av självmordspiloter.

Liksom Sydsvenskan och Aftonbladet sätter Expressen in Irakkriget i ett globalt sammanhang och skriver om hur frågan har resulterat i splittringar inom FN och EU. Man framför också kritik mot EU för att ha underlåtit att i tillräckligt stor utsträckning föra en kritisk diskussion om kriget. Expressen rapporterar om demonstrationer mot kriget på många platser i världen.¹⁴⁶

Expressen använder sig av många olika källor. Dels har man hämtat information från annan media som Washington Post, CNN, USA Today, Sky News och The Guardian, dels har man använt sig av nyhetsbyråer som AP, AFP och Reuters.

¹⁴³ Källberg, Knut- Göran (21 mars 2003). *Enda chansen: alliansen måste vinna- snabbt*. Expressen.

¹⁴⁴ Källberg, Knut- Göran (21 mars 2003). *Enda chansen: alliansen måste vinna- snabbt*. Expressen; Alselind, Magnus; Pettersson, Erik (21 mars 2003). *Irak visar upp offer. 6 personer i samma familj skadades*. Expressen; Holmen, Christian (21 mars 2003). *Dagen då Bush såg chansen till en snabb lösning*. Expressen.

¹⁴⁵ Alselind, Magnus (21 mars 2003). *”Irak använder kamikazepiloter”*. Expressen.

¹⁴⁶ Källberg, Knut- Göran (21 mars 2003). *Saddam kan vara död- men USA måste veta säkert*. Expressen; Wendel, Per (21 mars 2003). *Mjölkkvoter viktigare än kriget. EU-ledarna kunde inte ens beklaga anfallet*. Expressen.

3.3.3 10/4 2003

En ledare i Expressen beskriver Saddam Husseins fall som ”en glädjens dag”, eftersom irakierna nu har befriats från en diktator med hundratusentals liv på sitt samvete. Saddams regering kallas för en förtryckarregim och det betonas hur den har stuckit ut bland världens diktaturer som särskilt blodbesudlad och våldsam. Ledarartikeln räknar upp Saddamregimens brott, däribland hårt politiskt förtryck, tortyr, avrättningar, det stora antalet personer som ”försvunnit” och massmorden på shiiter och kurder. Vidare lyfter man fram den aggressiva roll som Irak under Saddam Husseins styre har spelat i Mellanöstern, med dess krig mot Iran och Kuwait och det stöd som givits till palestinska självmordsbombare. Man tar också upp hur Saddam har vägrat att rätta sig efter FN-resolutionerna som utfärdades mot Irak efter Kuwaitkriget, i vilka landet ålades att redovisa för sina massförstörelsevapen. Utifrån detta anser man att Irakkriget har förändrat situationen till det bättre. En diktator med mycket blod på sina händer har avsatts och han kan inte längre använda massförstörelsevapen eller destabilisera Mellanöstern genom militär aggression. Ledarartikeln ser dock också en hel del problem och svårigheter nu när målet att störta Saddam Hussein är uppnått. Plundring och laglöshet breder ut sig i olika delar av Irak och man måste återskapa institutioner som kan upprätthålla ordningen. Den humanitära situationen är svår och bristerna när det gäller läkemedel, mat, vatten och hygien måste åtgärdas. En demokratisk och allmänt accepterad regering måste upprättas. Irakkriget har ytterligare försämrat USA:s image i arabvärlden och detta måste amerikanerna göra något åt. Ett av de största problemen är det stöd som USA har gett till diktatorer i regionen och till Israel. Att försöka nå en lösning på konflikten mellan israeler och palestinier skulle kunna bidra till en försvagning av anti-amerikanismen i arabvärlden. Detta bör bli lättare med Saddam Hussein borta. Ledarartikeln diskuterar också de problem som Irakkriget har skapat på den internationella arenan. Organisationer som EU och FN har drabbats av svåra splittringar och därmed kan det bli svårare att upprätta ett fungerande internationellt samarbete i frågan om Iraks framtid. En stor del av skulden för detta läggs på Bush-administrationen, vars förberedelser inför kriget anses ha varit långt ifrån tillräckliga. Dessutom har amerikanerna underminerat internationella organisationer som exempelvis FN, vars delaktighet i arbetet för att bygga ett demokratiskt Irak är nödvändig. Artikeln menar också att USA, trots den snabba segern mot Saddam Hussein, i framtiden inte bör agera på egen hand utan att ha internationell legitimitet.¹⁴⁷

¹⁴⁷ (10 april 2003). *En glädjens dag*. Expressen.

I en artikel skriven av Mats Larsson kallas det Saddamstyrda Irak för tyranni och ”fruktans republik” och det framhålls hur rädslan ännu finns kvar hos befolkningen. Larsson berättar att han har talat med ett flertal irakier. Dessa håller inte med de människor som över hela världen har demonstrerat mot kriget. Istället välkomnar de invasionen som har avsatt Saddam Hussein. Mats Larsson beskriver hur irakier under Saddamregimen har fängslats, torterats, mördats och ”försvunnit”. Våldtäkter och misshandel har brukats som ett medel för att bryta ner offrens anhöriga. Irakierna som uttalar sig i artikeln fördömer Saddam Hussein och beskriver hur landet har genomgått en negativ utveckling under hans tid vid makten. Saddam och eliten inom hans Baath-parti har lagt beslag på landets oljeinkomster och fört ett överdådigt leverne medan folket har fått leva i fattigdom.¹⁴⁸

I artikeln ”*Helvetet är över*”. *Tid för hämnd- och frihet* skriver Christian Holmen om hur statyn av Saddam Hussein som stod på Paradistorget förstördes. Han beskriver hur rädslan bland invånarna som bor vid Paradistorget, vilka är till majoriteten kurder, försvinner när amerikanska soldater intar området. De välkomnar amerikanerna och går till attack mot Saddamstatyn. Några kastar skor på den för att visa sin avsky mot Saddam Hussein medan andra börjar förstöra. Med de amerikanska soldaternas hjälp rivs statyn och irakierna firar. Artikeln beskriver Saddams styre med ord som förtryck och terrorvälde. Några irakier blir intervjuade, bl.a. en kristen, en kurd, en krigsveteran och en f.d. medlem av säkerhetstjänsten, vilka alla fördömer Saddam Hussein och glädjer sig åt hans fall.¹⁴⁹

Tidningen jämför förstörelsen av Saddamstatyer med hur statyer föreställande fascistiska och kommunistiska ledare tidigare har förstörts i länder som Italien, Rumänien och Ungern. Även Berlinmurens fall tas med i jämförelsen. En psykolog som arbetar på Danderyds sjukhus uttalar sig i artikeln. Han berättar att nästan hälften av de patienter som under ett halvt decennium har sökt hjälp för sina upplevelser av tortyr och trauma har varit irakier. Psykologen nämner också vad Saddamregimen har utsatt dessa människor för, hur de har blivit torterade och hur deras släktingar har dödats. Han beskriver Saddam Husseins Irak som en brutal, vidrig diktatur som länge har förtryckt och förnedrat sin befolkning.¹⁵⁰

¹⁴⁸ Larsson, Mats (10 april 2003). *Terrorn är över efter 35 långa år. Därför hade alla som demonstrerade för fred fel.* *Expressen.*

¹⁴⁹ Holmen, Christian (10 april 2003). *”Helvetet är över”. Tid för hämnd- och frihet.* *Expressen.*

¹⁵⁰ Schönstedt, Tommy (10 april 2003). *Historien går igen. Så krossas tyrannerna.* *Expressen.*

3.3.4 2/5 2003

I en artikel rapporterar Expressen om hur ett brev som påstods vara skrivet av Saddam Hussein, som man benämner som ”diktatorn”, publicerades i den arabiska tidningen al-Quds al-Arabi. Artikeln framhåller dock att brevets äkthet är tvivelaktig och man hänvisar till att terrorexperten Magnus Ranstorp bedömer att dess publicering i denna tidning indikerar att det sannolikt är ett falsarium.¹⁵¹

3.4 Svenska Dagbladet

3.4.1 18/3 2003

Svenska Dagbladet förutspår i en artikel att ”de villiga koalitionen” kommer att segra i Irak, men att man därefter kan bli tvungen att konfronteras med olika problem. Återuppbyggnaden av Irak kommer medföra höga kostnader och risken finns att kriget orsakar instabilitet i Mellanöstern och en upptrappning av terroristnätverkens aktiviteter. Det återstår att se vad splittringen inom FN kommer att resultera i och huruvida Bush-doktrinen tillämpas mot andra länder.¹⁵²

En artikel utmålar Frankrikes president Jacques Chiracs motstånd mot Irakkriget som hyckleri. Den lyfter fram hur Chirac på 80-talet inte hade något emot att arabländerna införskaffade kärnvapen. Under hans ledning försåg Frankrike Irak med material som kunde användas för att framställa kärnvapen. Vid gasbombningen av den kurdiska staden Halabja använde den irakiska regimen flygplan tillverkade i Frankrike och tyskproducerade gaser. Artikeln hävdar att Chirac ville få del av den irakiska oljan och bedriva vapenhandel med landets regering. Den franske ”fredsduvan” prioriterar således franska intressen, medan han struntar i de kurdiska offren och Saddams förtryck av befolkningen. Artikelförfattaren påstår också att det även fanns andra skäl till Chiracs agerande. Han kände sig förödmjukad av det faktum att Frankrike skulle befinna sig under tysk ockupation om det inte vore för USA:s insats under andra världskriget. Artikeln tar upp hur Frankrike har gjort sig skyldig till statsterrorism genom att attackera skepp tillhörande Greenpeace. Trots att dess kolonialvälde är avskaffat så är fransk militär fortfarande stationerad i Afrika. Frankrike är villigt att leverera vapen till vem som helst så länge de har råd med det och man är också beredd att förse andra länder med nukleär teknologi. Artikeln avslutas med att lyfta fram att Chiracs

¹⁵¹ Thunberg, Ida (2 maj 2003). *Experterna: Det var inte Saddam som skrev brevet. Expressen.*

¹⁵² (18 mars 2003). *Nya frågetecken står på kö efter krigsutbrott. SvD.*

använde Frankrikes innehav av kärnvapen som argument för att rättfärdiga att det franska inflytandet i EU är större än Tysklands.¹⁵³

3.4.2 21/3 2003

En artikel, *Demokratins kamp mot diktatur*, stödjer Irakkriget och argumenterar för varför det bör betraktas som legitimt. Man anser att krig ibland kan bli nödvändigt, exempelvis för att avsätta diktatorer som Saddam Hussein, som har många människors liv på sitt samvete. Frankrike och Tyskland, med sitt motstånd mot kriget, ges skulden för splittringen inom EU vilken endast har spelat Saddam i händerna. Artikeln tar upp FN-resolutioner som uppmanar Irak att göra sig av med sina massförstörelsevapen och varnar för ”allvarliga konsekvenser” om detta inte hörsammats. Artikelförfattaren menar att Saddam Hussein inte har rättat sig efter dessa resolutioner och därmed är användande av militärt våld mot Irak legitimt, då det kan betraktas som en ”allvarlig konsekvens” av det irakiska trotset mot världssamfundet.¹⁵⁴

En annan artikel, skriven av Henrik von Sydow, tar också ställning för Irakkriget. von Sydow framhåller Saddam Husseins förtryck av det irakiska folket och hans grova brott mot mänskliga rättigheter och menar att det är moraliskt rätt att genomföra en humanitär militär intervention för att avsätta honom. Artikelförfattaren anser att det i diskussionen om Irakkriget läggs alltför stor vikt vid folkrätten. Enligt von Sydow fungerar folkrättens betoning av staters suveränitet som en sköld som diktatorer kan gömma sig bakom. Han pekar på hur NATO:s intervention i Kosovo för att stoppa serbernas etniska rensning liksom Irakkriget saknade mandat från FN:s säkerhetsråd.¹⁵⁵

I sin artikel rättfärdigar visserligen inte Göran Zetterqvist Irakkriget, eftersom det sker utan FN-mandat och strider mot folkrätten. Samtidigt kritiserar han dock de som protesterar mot kriget, däribland Göran Persson. Deras kritik mot USA och England beskrivs som ”moraliserande” och de anklagas för att tillämpa olika måttstockar i frågan om militära interventioners legitimitet. Liksom Henrik von Sydow jämför Göran Zetterqvist Irakkriget med NATO:s intervention i Kosovo. Dessa interventioner saknade båda FN-mandat, men Zetterqvist menar att de som nu protesterar mot Irakkriget hade större förståelse för det militära ingripandet på Balkan. Enligt Zetterqvist har en militär intervention i Irak större legitimitet än NATO:s aktion i Jugoslavien, dels eftersom FN har utfärdat fler resolutioner

¹⁵³ (18 mars 2003). *I spetsen för motståndet mot att avsätta Saddam Hussein*. SvD.

¹⁵⁴ (21 mars 2003). *Demokratins kamp mot diktatur*. SvD.

¹⁵⁵ von Sydow, Henrik (21 mars 2003). *Kriget strider mot folkrätten, framhöll statsminister Göran Persson*. SvD.

mot Irak och dels för att den irakiska regimens brott mot mänskliga rättigheter är ännu grövre än den serbiska.¹⁵⁶

3.4.3 10/4 2003

I Svenska Dagbladets artiklar läggs ingen större fokus på George W Bush. Han omnämns som USA:s president och tidningens rapportering om honom är neutral. Skrivelserna om Saddam Hussein, som omväxlande benämns som Iraks ledare och diktator, är däremot överväldigande negativa. Artiklarna beskriver hans styre med ord som vidrigt, förtryck, skräckvälde, diktatur, terrorregim och tyranni. Mycket skrivs om de illgärningar som Saddam Husseins regim har gjort sig skyldig till, bland vilka nämns tortyr, avrättningar, försvinnanden, mord, våldtäkter samt förtryck och förföljelser av kurder och shiamuslimer. Många artiklar beskriver hur irakier efter Saddams fall jublar på Bagdads gator och välkomnar de amerikanska soldaterna som befriare, särskilt i den shiadominerade stadsdelen Saddam City. Tidningen rapporterar hur irakierna förstör symboler för den avsatta regimen och särskilt fokus läggs på det som hände på Paradistorget, där irakier och amerikanska soldater tillsammans rev en staty av Saddam Hussein. Man beskriver irakiernas jubel då statyn föll och hur de kastade skor på den och dansade ovanpå resterna.¹⁵⁷

Tidningens rapportering om läget i Irak är inte endast positiv. I ett flertal artiklar skriver man om hur kaos, anarki, laglöshet och plundring har brutit ut i Basra och Bagdad efter att städerna intagits. I Bagdad är poliskåren försvunnen och ordningen har fallit samman. Man förutspår att det kommer bli svårt för koalitionsstyrkorna att få stopp på plundringen. Om de går för hårt fram i sin strävan att återupprätta lag och ordning riskerar de att bli betraktade som ockupationsstyrkor. Samtidigt kan de inte stå passiva och låta plundringen fortgå.

Svenska Dagbladet betonar att Saddam Husseins fall inte betyder att kriget är slut.

Fortfarande återstår uppgiften att ta kontroll över Iraks norra delar, vilket man spekulerar kan bli svårare än att inta Bagdad. Tidningen skriver också om de humanitära problem som råder i olika delar av Irak. Hjälps- och biståndsorganisationer vågar inte utföra sitt arbete eftersom man bedömer att situationen är alltför riskfylld. En del organisationer som fanns etablerade i Irak före invasionen har som en följd av kriget fallit samman. I Bagdad råder brist på mat,

¹⁵⁶ Zetterqvist, Göran (21 mars 2003). *Vår statsminister, en av Sveriges television anlita folk rättsexpert*. SvD.

¹⁵⁷ Atterstam, Inger (10 april 2003). *Här faller Saddam*. SvD; Hammargren, Bitte (10 april 2003). *Bagdads fall skakar arabvärlden*. SvD; (10 april 2003). *Bagdad har fallit*. SvD; Holmström, Mikael (10 april 2003). *De ursprungliga krigsmålen återstår*. SvD; (10 april 2003). *Förbannelsen är bruten i Irak*. SvD.

vatten, medicin och elektricitet. Sjukhusen är överfyllda av människor som skadats under kriget.¹⁵⁸

En artikel, skriven av Mikael Holmström, framhåller att krigets mål är att leta rätt på Iraks massförstörelsevapen, vilket varit det främsta argumentet för invasionen, samt att demokratisera landet. Han förutspår att dessa uppgifter kommer kräva mer tid och ansträngningar än vad som behövdes för att störta Saddam Hussein.¹⁵⁹

3.4.4 2/5 2003

Författaren Ingmar Karlsson skriver i artikeln *Armé av predikanter redo att frälsa irakierna* om Iraks kristna befolkning. Dessa gynnades av religionsfriheten under Saddam Husseins sekulära regering och i hans Baathparti fanns kristna medlemmar, däribland vicepresidenten. Karlsson skriver om hur väst tidigare stöttade Saddam Hussein eftersom han ansågs kunna hålla det revolutionära shiaislamistiska Iran i schack och jämför detta med Saddams relation till de kristna irakierna. Han ansåg att det var nödvändigt att ha de kristna som allierade för att kunna kontrollera den shiamuslimska delen av befolkningen. Karlsson nämner dock hur också kristna irakier har fallit offer för regimens våld, vilket han stämplar som ”brutala övergrepp”. Han skriver om hur Iraks kristna befolkning fruktar att man p.g.a. sin historiska relation till Saddam Hussein ska utsättas för våld och förföljelse från shiiternas sida. Koalitionsstyrkorna kan således bli tvungna att försvara Iraks kristna. Ingmar Karlsson betraktar också kristna fundamentalister från USA, vilka reser till Irak för att sprida sin version av kristendomen till landets kristna och muslimer, som ett problem.¹⁶⁰

FN har återigen börjat etablera sig i Bagdad och tänker bl.a. bedriva humanitärt arbete.¹⁶¹

Svenska Dagbladet rapporterar om några av krigets konsekvenser. USA kontrollerar nu Iraks olja, åtminstone temporärt, och kriget har resulterat i att priset på olja har sjunkit. En stor mängd kulturskatter har stulits och Unesco försöker återfinna dem. Innan man börjar söka

¹⁵⁸ Atterstam, Inger (10 april 2003). *Här faller Saddam*. SvD; (10 april 2003). *Bagdad har fallit*. SvD; Holmström, Mikael (10 april 2003). *De ursprungliga krigsmålen återstår*. SvD; Ekinge, Helena (10 april 2003). *Euforikänslan varar bara några dygn*. SvD; (10 april 2003). *Allt hjälparbete inställt i Bagdad*. SvD.

¹⁵⁹ Holmström, Mikael (10 april 2003). *De ursprungliga krigsmålen återstår*. SvD.

¹⁶⁰ Karlsson, Ingmar (2 maj 2003). *Armé av predikanter redo att frälsa irakierna*. SvD.

¹⁶¹ (2 maj 2003). *FN tillbaka i Bagdad igen*. SvD. TT-Reuters.

Martin Östberg 199410293170

måste tillstånd införskaffas, däribland från koalitionsstyrkan i Irak, som tidningen kallar ”ockupationsmakten”.¹⁶²

¹⁶² Lindahl, Björn (2 maj 2003). *USA utmanas på oljetronen- ryska oljebolag satsar offensivt på den internationella marknaden. SvD*; (2 maj 2003). *Unesco förhandlar med USA om Irak. SvD*.

4. Analys

4.1 Tidningarnas innehåll

4.1.1 Sydsvenskan

I Sydsvenskans rapportering om Irakkriget beskrivs George W Bush huvudsakligen på ett neutralt sätt och omnämns endast som USA:s president. En del av skrivelserna om honom och USA är till en viss del positiva. Inför kriget rapporterar tidningen att den amerikanska militären har beordrats att så långt det är möjligt försöka minska risken att irakiska kulturskatter tillfogas skador under striderna. Enligt Sydsvenskan vill amerikanerna också i största möjliga utsträckning undvika dödsfall bland Iraks civilbefolkning. Efter Saddam Husseins fall gör tidningen prognosen att de snabba framgångarna i Irakkriget kommer gynna Bush politiskt hemma i USA. Man berättar också om hur flera tidningar har blivit mer positiva till honom. Vid andra tillfällen intar Sydsvenskan en något mer skeptisk och kritisk hållning till Bush. Hans diplomatiska förmåga anses vara bristfällig och den linje han driver angående Irak alltför hård. Den retorik han använder stämplas som uppblåst och oförsonlig och får i artiklarna delvis stå som förklaring till att USA gjort sig till ovän med många andra länder. Sydsvenskan skriver att Bush-administrationen från början varit beredd att gå i krig oavsett om man har ett FN-mandat i ryggen eller inte. Tidningen anser dock att det faktum att Bush inte har kunnat vinna FN:s stöd för kriget är ett misslyckande för honom, med tanke på den starka internationella uppbackning som hans far åtnjöt under Kuwaitkriget. Inför kriget skriver Sydsvenskan att en del personer tror att de villiga koalitionen, inom vilken USA är den ledande staten, försöker se till att FN får skulden för den diplomatiska låsning som uppstått i Irakfrågan. Efter att Bagdad intagits rapporterar Sydsvenskan om hur lokala irakiska ledare som tillsatts av amerikanerna styr på ett tyranniskt sätt och att irakiska miliser som är allierade med USA stjälar från civilbefolkningen. Olle Lönnaues kommenterar en amerikansk soldats placering av sitt lands flagga över huvudet på en staty av Saddam Hussein med att liknande aktioner kan leda till att irakierna börjar betrakta amerikanska trupper som ockupationsstyrkor. En artikel berättar om hur amerikanerna tilldelar olika länder ansvaret för det som tidningen kallar ”ockupationszoner” baserat på den lojalitet dessa stater visade mot USA i Irakfrågan, inte p.g.a. att de är de bäst lämpade för uppgiften. Bushs ståndpunkt, att USA ska ta ansvaret för återuppbyggnaden av Irak och fatta de viktiga besluten, ifrågasätts med argumenten att detta bara skulle förvärra splittringen inom världssamfundet och att FN är bättre lämpat. Även hans tal ombord på ett amerikanskt krigsfartyg, då han tillkännager slutet på de huvudsakliga striderna i Irak, ställs i tidningsläsarens ögon i ett negativt ljus, eftersom

artikeltexten sätter talet i relation till våldet och oron i den irakiska staden Falluja. Vid denna tidpunkt skriver man dock i en annan artikel att om det inte vore för amerikanernas anfall mot Irak så skulle Saddam Hussein fortfarande styra landet. Sydsvenskan spekulerar kring huruvida Bush-doktrinen kommer tillämpas mot andra länder och man rapporterar att den biträdande amerikanske utrikesministern John Bolton, som man kallar en ”hök”, ger ett varningens ord till andra stater som av Bush-administrationen betraktas som ”ondskans axelmakter”, även om Bolton samtidigt säger sig föredra ett fredligt tillvägagångssätt.

Sydsvenskan har en negativ syn på Saddam Hussein och förutom Iraks ledare, president och diktator kallar man honom en tyrann och despot och hans styre beskrivs som ett ”bestialiskt förtryck” och ett skräckvälde. Man skriver om hur han har uppnått sitt mål att skapa splittring inom FN och att han under invasionen av Irak uppmanade till jihad mot amerikanerna.

Sydsvenskan ser positivt på Saddams fall och använder uttryck som ”äntligen” och ”en stor insats av koalitionsstyrkorna”. Man rapporterar om hur irakierna jublar över ”befrielsen”, välkomnar de amerikanska trupperna och förstör symboler för Saddamregimen. Tidningen menar att det svaga och illa organiserade irakiska motståndet kan förklaras med att irakierna inte har någon lust att strida för att hålla Saddam kvar vid makten. Sydsvenskan skriver att ytterst få irakier vill skydda Saddam och att de istället antagligen kommer att leda amerikanerna till hans gömställe. Bo Södersten anser i en artikel att krig var nödvändigt för att störta Saddam Hussein. I en annan artikel berättas om hur en massgrav innehållandes shiamuslimer som dödats av Saddamregimen har hittats. I endast en artikel skildrar Sydsvenskan Saddam Hussein på ett någorlunda positivt sätt, då man berättar om hur han moderniserade Irak och byggde upp en sorts välfärdsstat, även om han också drog på landet skulder.

Sydsvenskan gör inte något tydligt ställningstagande kring huruvida USA eller Irak bör ges skulden för kriget. I en del av dess artiklar kan innehållet tolkas som att man tilldelar USA en viss del av skuldbördan. Tidningen kritiserar exempelvis den hårda linje som USA har drivit i Irakfrågan och kallar de områden i Irak som koalitionsstyrkorna har tagit kontrollen över för ockupationszoner, vilket är ett negativt laddat uttryck. Olle Lönnaues varnar också i en artikel, mot bakgrund av hur en amerikansk soldat placerade sitt lands flagga över huvudet på en staty av Saddam Hussein, för att liknande aktioner kan leda till att de amerikanska trupperna blir betraktade som en ockupationsstyrka av irakierna.

Av Sydsvenskans rapportering framstår det dock som att man i minst lika stor utsträckning beskyller Irak för kriget. En del artiklar menar att kriget är nödvändigt för att störta Saddam Hussein och försvara det irakiska folkets mänskliga rättigheter mot ytterligare kränkningar. Intrycket att Iraks ledarskap bär skulden för kriget förstärks av tidningens rapportering om hur de amerikanska soldaterna välkomnades av jublande irakier efter att de intagit Bagdad och avsatt Saddam. Detta målar upp bilden av att kriget var en moralisk nödvändighet och rapporteringen kring irakiernas bemötande av invasionsstyrkan bidrar till att lägga skulden för det hela på Saddam Hussein. Tidningen skriver också om hur Irak avfyrade scudmissiler mot Kuwait efter att kriget inletts. Det är möjligt att dessa riktades mot amerikanska militärbaser, men det faktum att Kuwait inte deltar i invasionen får det att framstå som irakisk militär aggression mot ett grannland, något som ytterligare stärker bilden av Irak som den skyldiga parten.

Sydsvenskan spekulerar om vilka konsekvenser som Irakkriget kan få. Man förutspår att Saddam Hussein kommer störtas och att ett framgångsrikt krig kommer leda till stigande opinionssiffror för George W Bush. Det är möjligt att Bush-doktrinen som en följd av kriget kommer att tillämpas mot andra länder som av den amerikanska regeringen klassificerats som ”ondskans axelmakter” och att fler invasioner därmed är att vänta. Inför kriget råder fruktan i Israel och Kuwait för irakiska angrepp med kemiska och biologiska vapen. Tidningen skriver att en stor irakisk flyktingvåg är att vänta, vilket UNHCR är dåligt förberett inför p.g.a. brist på resurser, men att migrationsverket inte tror att den irakiska flyktingströmmen till Sverige kommer genomgå någon drastisk förändring. Det kommer bli nödvändigt att återuppbygga Irak efter kriget och skapa en stabil stat, ett arbete som är möjligt att genomföra trots kostnaderna och svårigheterna som det innebär. Risken finns att irakiska fornminnen och historiska artefakter skadas under kriget, vilket den amerikanska militären har fått order om att försöka undvika. De amerikanska trupperna riskerar att bli uppfattade som ockupanter ifall soldaterna uppför sig på fel sätt och när styret av landet väl överläts till irakierna själva så kan detta resultera i maktmissbruk. Tidningen förutspår att det irakiska samhället i framtiden kommer drabbas av våld från den avsatta regimens anhängare, de tidigare förtrycktas hämndaktioner mot personer och grupper som associeras med Saddam Husseins styre samt fortsatt förekomst av plundring och laglöshet. De etniska motsättningarna i landet kan utgöra ett problem när makten ska distribueras.

Sydsvenskan skriver också om de observerbara konsekvenser som Irakkriget har fått. Kriget har lett till en allvarlig splittring inom FN och EU. Flera världsledare, däribland permanenta medlemmar i FN:s säkerhetsråd, har protesterat mot invasionen av Irak och i flera länder har stora demonstrationer hållits mot kriget. Inför krigsutbrottet uppmanades utländska medborgare att lämna Irak och flera ambassader har evakuerats. Under kriget avfyrades irakiska missiler mot grannlandet Kuwait och enligt obekräftade uppgifter från Pentagon stacks några av Iraks oljekällor i brand. Invasionen resulterade i att Saddam Hussein störtades och det framgångsrika kriget fick media att bli mer positivt inställd till George W Bush. Efter regimens fall välkomnade firande irakier de amerikanska trupperna och symboler för Saddams styre förstördes. Kriget orsakade förvisso civila irakiska dödsoffer, men intagningen av Bagdad blev relativt oblodig. Jämfört med Kuwaitkriget på 90-talet blev de amerikanska militära förlusterna små. På flera platser i Irak förekommer plundring och anarki. Landet är i behov av återuppbyggnad och humanitär hjälp. Hjälporganisationer har p.g.a. den riskfyllda situationen avbrutit sitt arbete och en stor mängd av Iraks värdefulla kulturskatter har stulits och förts ut från landet. Den amerikanska militären styr för tillfället Irak och ska i sinom tid överlämna makten till irakierna. Vissa av de lokala irakiska ledare som utnämns av amerikanerna styr med järnhand och USA-stödda irakiska milisgrupper stjälar från lokalbefolkningen. Olle Lönnaues skriver i en artikel att irakierna efter Saddams fall antingen jublar, plundrar eller p.g.a. den kaotiska situationen inte vågar lämna sina hem. Våldet i Irak har fortsatt, bl.a. i staden Falluja där det råder ett utbrett missnöje med USA:s militära närvaro. Amerikanska soldater har utsatts för attentat och irakiska demonstranter har skjutits ihjäl av amerikanerna.

Sydsvenskan skriver en del om motiven bakom invasionen av Irak. Angående frågan om irakiska massförstörelsevapen rapporterar man om hur detta är såväl Tony Blairs som Colin Powells huvudargument för kriget. Båda rättfärdigar ett anfall mot Irak genom att hänvisa till FN-resolutioner som kräver att Saddam Hussein redovisar och förstör sina massförstörelsevapen. Blair hävdar att Irak enligt hemligstämplade underrättelserapporter, vars innehåll han inte redogör för, innehar massförstörelsevapen och ber britterna att lita på hans ord. För den svenske tidningsläsaren ger inte detta något särskilt övertygande intryck av att de irakiska massförstörelsevapnen existerar. Å andra sidan bidrar Sydsvenskans rapportering om rädslan i Israel och Kuwait för irakiska attacker med kemiska och biologiska vapen till att trovärdigheten hos de amerikanska anklagelserna mot Irak stärks, eftersom

artiklarna inte låter irakiska företrädare komma till tals. Angående USA:s påståenden om att den irakiska regeringen stödjer terroristgrupper ger tidningens artiklar också här ett tvetydigt intryck. Å ena sidan amvänder man sig av uttrycket ”påstodda kopplingar” när man skriver om anklagelserna om att det förekommer samverkan mellan Saddam Hussein och jihadister. Å andra sidan rapporterar Sydsvenskan om hur Saddam i irakisk TV håller tal om jihad mot de amerikanska angriparna medan hans son Uday uppmanar irakiska soldater att uppnå martyrdöden under striderna. Denna retorik ger intrycket av att det kan ligga något i anklagelserna om den irakiska regeringens kopplingar till militanta islamister. En annan av Sydsvenskans artiklar, i vilken det berättas att en del New York-bor oroar sig för att Saddam Hussein och Usama bin Laden ska alliera sig med varandra, bidrar också till att stärka denna uppfattning. Sydsvenskan skriver knappt något om att en önskan att införa demokrati i Irak skulle vara ett skäl till den USA-ledda alliansens invasion av landet. Tidningen skriver mycket om Saddam Husseins hårda styre av Irak och hur befolkningen firar hans fall, men läsaren får inte intrycket av att detta skulle ha varit en motiverande faktor för kriget. Det närmaste Sydsvenskan kommer detta är i en artikel skriven av Bo Södersten, i vilken han kritiserar FN och den alltför stora tillit som sätts till organisationen. Han påpekar att FN inte har kunnat förhindra brott mot mänskliga rättigheter i ett flertal fall, däribland i Jugoslavien, Rwanda och Afghanistan. Han menar att ett krig var nödvändigt för att störta Saddam Hussein och möjliggöra en demokratisering av Irak. Södersten anser dessutom att det var osannolikt att det arbete som FN:s vapeninspektörer bedrev skulle ha kunnat åstadkomma något. Han ger dock inga klara indikationer på huruvida han tror att Irak har massförstörelsevapen. Hans påstående att vapeninspektörernas arbete inte skulle ge resultat kan av tidningsläsaren antingen tolkas som att massförstörelsevapnen inte kan hittas eftersom de är väl gömda eller att de helt enkelt inte existerar. En annan artikel berör också frågan om huruvida en vilja att demokratisera Irak motiverade kriget när den påpekar att Saddam fortfarande skulle styra landet om USA och dess allierade inte hade gått till anfall. Ytterligare ett möjligt motiv som Sydsvenskan skriver om är en amerikansk önskan att besegra de stater som av George W Bush har stämplats som ”ondskans axelmakter”. Denna uppfattning stärks av artiklar som spekulerar om huruvida Bush-doktrinen efter Irakkriget kommer tillämpas mot andra länder som ingår i denna kategori av stater som den amerikanska regeringen har upprättat. I en artikel rapporteras det att USA:s biträdande utrikesminister John Bolton efter Saddam Husseins fall varnar de övriga av ”ondskans axelmakter”, men att han samtidigt hävdar att han föredrar att handskas med dessa stater på fredligt vis.

I sin rapportering om Irakkriget utgår Sydsvenskan i ungefär lika stor utsträckning från såväl en lokal som en global kontext.

Artiklarna sätter vid flera tillfällen in Irakkriget i ett lokalt sammanhang. Man skriver om hur Saddam Hussein har styrt Irak och behandlat sitt folk. Till en övervägande del berättar artiklarna om förtrycket och brotten mot mänskliga rättigheter som präglat landet under hans tid vid makten, men i en artikel nämns det att han också byggde en slags irakisk välfärdsstat. Det rapporteras om hur Saddam och hans son Uday under den amerikanska invasionen uppmanar till jihad respektive martyrskap. Enligt obekräftade uppgifter från en kurdisk källa gav Saddam order om att döda flyende och kapitulerande irakier. En annan uppgift som kommer från Pentagon hävdar att ett antal irakiska oljekällor står i brand, men denna betraktas också som obekräftad. Efter den irakiska regimens fall skriver tidningen om hur irakierna jublar och det svaga motstånd som den USA-ledda alliansen mötte under invasionen förklaras med att irakierna inte har någon lust att kämpa för Saddam Hussein. Kriget orsakade civila irakiska dödsoffer, men färre än väntat. Plundring och laglöshet förekommer på flera platser i Irak och man måste återuppbygga landet och distribuera humanitärt bistånd. Att bygga ett stabilt Irak är möjligt, men kommer att bli en svår uppgift. Den irakiska regimen har störtats, men det återstår fortfarande en del motståndsfickor och Saddam själv måste hittas, något som tidningen tror kommer underlättas av att få irakier vill hjälpa den avsatte ledaren att gömma sig och lokalbefolkningen kommer förmodligen istället att hjälpa amerikanerna att spåra upp honom. Irakier förstör symboler för Saddamregimen, däribland statyn vid Paradistorget i Bagdad. Olle Lönnaeus skriver om hur en amerikansk soldat under rivningen av statyn klättrade upp på den och draperade den amerikanska flaggan över dess huvud, något som Lönnaeus kommenterar med att handlingar av det här slaget kan få de amerikanska trupperna att framstå som ockupationsstyrkor i irakiernas ögon. Han ifrågasätter huruvida de irakier som kan ses jubla medan symboler för Saddamregimen förstörs kan betraktas som representativa för befolkningen i gemen och berättar om hur andra irakier ägnar sig åt plundring eller inte vågar lämna hemmet. Lönnaeus förutspår att troliga inslag i Iraks framtid kommer att bli våld från anhängare till Saddams Baathparti, tidigare förtryckta irakiernas hämnd mot uppfattade kollaboratörer till den störtade regimen samt en fortsättning på plundringen och anarkin. Den amerikanska militären ska temporärt styra Irak och så småningom överlåta den politiska makten till irakierna. Detta medför risker för maktmissbruk och tidningen berättar om hur en del lokala irakiska ledare som tillsatts av amerikanerna styr med järnhand och hur USA-

stödda milisgrupper plundrar befolkningen. Det råder också ett visst tvivel kring huruvida exilirakiska ledare är lämpade att besitta maktpositioner i det nya Irak. Att landet är så etniskt splittrat kan bli problematiskt när man ska besluta om hur Irak ska styras. Inför kriget framhåller Sydsvenskan risken för att irakiska fornminnen och historiska artefakter ska komma till skada under kriget och efter att Saddam störtats berättar man om hur många av landets kulturskatter har blivit stulna och smugglats ut ur Irak. Tidningen rapporterar om hur fortsatt våld råder på olika platser i Irak och att hjälpporganisationer anser att det är för riskfyllt att fortsätta med arbetet. I staden Falluja är situationen orolig och det har förekommit våld mellan amerikanska soldater och irakier.

Tidningen skriver också om Irakkriget utifrån en global kontext. I artiklarna rapporteras det om hur kriget har skapat en allvarlig schism inom såväl FN som EU, orsakat världsomspännande demonstrationer och bemötts av protester från flera stater, däribland Ryssland, Frankrike och Kina, tre permanenta medlemmar i FN:s säkerhetsråd. Sydsvenskan rapporterar om vilka uttalanden som olika världsledare har gjort om kriget, exempelvis EU-kommissionens ordförande och Frankrikes utrikesminister. Även personer som demonstrerar mot kriget får komma till tals i tidningen. En artikel beskyller Frankrike för att i praktiken ha hjälpt Saddam Hussein att så split inom FN, men kritiserar också Bush-administrationen för att den med sin attityd har gjort sig till ovän med många andra länder. I vissa av Sydsvenskans artiklar ägnas en betydande uppmärksamhet åt den brittiske premiärministern Tony Blair och dennes försök att samla stöd för Irakkriget, något som är svårt då både en stor del av hans eget parti och majoriteten av det brittiska folket motsätter sig en attack mot Irak. Tidningen tar också upp hur krigsförespråkare, däribland den brittiske kronjuristen Lord Goldsmith, argumenterar för att militära aktioner mot Irak legitimeras av de FN-resolutioner som utfärdats mot landet, något som ifrågasätts av bl.a. Rysslands utrikesminister. Inför krigsutbrottet lämnar utlänningar Irak och ambassader evakueras, men FN fortsätter sitt humanitära arbete i landet. Kriget förväntas resultera i en stor irakisk flyktingvåg, något som UNHCR är illa förberett för att kunna hantera. I detta sammanhang låter Sydsvenskan migrationsverket uttala sig om hur den irakiska flyktingströmmen till Sverige kommer att påverkas av kriget. Tidningen rapporterar om den oro som råder i Israel och Kuwait för att Irak under kriget ska angripa dessa länder med missiler innehållandes kemiska och biologiska stridsmedel. Efter att kriget inletts avfyrades irakiska missiler mot Kuwait, men dessa gjorde ingen större skada. Även i New York är en del människor rädda och man fruktar en eventuell allians mellan Saddam Hussein och Usama bin Laden. Efter att Bagdad intagits och Saddam

avsatts förutspår Sydsvenskan att George W Bushs opinionssiffror på hemmafronten kommer att öka som ett resultat av den framgångsrika invasionen av Irak. Det spekuleras också huruvida amerikanerna efter den snabba segern i Irak tänker tillämpa Bush-doktrinen mot övriga stater som George W Bush kallat för "ondskans axelmakter" och en artikel rapporterar om hur USA:s biträdande utrikesminister uppmanar andra länder som ingår i denna kategori att ta lärdom av det som hänt Saddam Hussein. En artikel kritiserar FN och jämför invasionen av Irak med tidigare krig, bl.a. NATO:s ingripande på Balkan under 90-talet, vilket också saknade FN-mandat. Artikelförfattaren anser att kriget i Irak kan betraktas som nödvändigt för att bli av med Saddam Hussein och demokratisera landet, precis som exempelvis andra världskriget, NATO:s aktion mot Serbien och Afghanistankriget var nödvändiga. Tidningen skriver också om vilken roll som USA respektive FN ska ha i återuppbyggnaden av Irak. När beslut ska tas om FN:s roll i det hela så måste Bush ta hänsyn till vad exempelvis det amerikanska utrikesdepartementet och Pentagon tycker om världsorganisationens medverkan. Artikelförfattaren menar att FN passar bättre än USA för flera av uppgifterna som väntar i Irak. Sydsvenskan framhåller också risken för att återuppbyggnadsarbetet i Irak kommer att leda till att Afghanistan underprioriteras. Tidningen berättar om hur amerikanerna ger andra länder ansvaret för olika delar av Irak på basis av deras "lojalitet" mot USA under upptakten till kriget.

4.1.2 Aftonbladet

Aftonbladet är mycket negativt inställd till George W Bush. För det mesta ger tidningen honom den neutrala beteckningen USA:s president, men i en artikelrubrik kallas han även för krigsherre. En artikel anser att Bush riskerar mycket genom att starta krig utan ett FN-mandat i ryggen och skribenten slår fast att den amerikanske presidenten inte bryr sig om att hans agerande av FN kommer att ses som ett brott mot folkrätten. Vidare skriver artikelförfattaren att Bush stödjer sig på principen om att "might makes right" istället för internationell lag och att han "med en religiös hängivenhet har drivit på för våldsanvändning". I artikeln vars rubrik stämplar Bush som krigsherre hävdas att den amerikanske presidenten vill slutföra det verk som hans far påbörjade genom att krossa Saddam Hussein och skapa en ny världsordning. Bushs ultimatum till Saddam kallas för krigiskt och teatraliskt och artikelförfattaren menar att USA i Irakfrågan tar på sig "sheriffens" och "missionärens" roller samtidigt som man utmålar Saddam som ondskan. Skribenten påpekar att det inte finns några bevis för att Saddam Hussein skulle ha kopplingar till terrorister och hävdar att de anklagelser gällande detta som Bush framförde var ett sätt för honom att dramatisera sitt tal. Artikelförfattaren anser att

Bushs retorik om att Irak ska demokratiseras med bomber är cynisk och avfärdar den amerikanske presidentens kritik mot FN för att världsorganisationen inte har vidtagit åtgärder mot Irak med att detta missnöje egentligen handlar om att FN inte har agerat i enlighet med USA:s önskemål. Texten fortsätter med att kalla de villigas koalition för ”USA och dess vasaller” och slår fast att Bushs tal i vilket han ger Saddam ett ultimatum är en krigsförklaring och betyder slutet för internationell rätt. Bush-administrationen har således uppnått sitt mål att underminera FN, något som kommer göra det svårare att bekämpa terrorism. Artikeln avslutas med att hävda att innebörden av Bushs tal är att USA i fortsättningen kommer att fatta beslut i internationella frågor på egen hand. Därmed har en ny världsordning upprättats, vilken av artikelförfattaren kallas skrämmande och hotfull.

I Aftonbladets rapportering stämplas Bush-administrationen som nykonservativ, högerkristen och krigisk. Det påstås att den anser att USA:s intressen är världsomspännande och att landet bör upprätthålla den globala ordningen med militär styrka. Tidningen menar att Bush-administrationen strävar efter världsherravälde och att den genom att anfälla Irak visar att man struntar i FN-mandat och internationell lag. Den får också kritik för att lägga stora summor på vapen istället för att försöka bekämpa den fattigdom som råder på många platser i världen. Bush-administrationens uttalanden om att man vill demokratisera Irak ifrågasätts med hänvisning till dess stöd till arabiska diktatorer och Israel, en stat som ockuperar palestinsk mark och har massförstörelsevapen.

Aftonbladets artiklar kallar USA för världspolis och imperium och kritiserar landet för att bryta mot internationell lag med sin invasion av Irak. En artikel insinuerar att USA:s uttalanden om att man inte kommer att tillåta att Turkiet skickar trupper till den kurdiska delen av Irak är hyckleri, eftersom amerikanska soldater har lika liten rätt att befinna sig på irakisk mark som deras turkiska motsvarigheter. I en annan artikel kallas USA för ”en nation besatt av säkerhet”. Artikelförfattaren skriver att Bush-administrationen har utnyttjat den rädsla som råder i USA efter den 11 september 2001 och att andra länder utöver Irak kan komma att utsättas för ”den neokonservativa köttkvarnen”. Artikeln rapporterar om hur det i New York finns ett utbrett motstånd mot Irakkriget och menar att staden inte kan betraktas som representativ för USA, då dess invånare är bättre utbildade och mer liberala. Vidare berättas det om hur en majoritet av det amerikanska folket tror att Irak låg bakom 11 septemberattackerna. Enligt artikelförfattaren beror detta inte på att amerikaner är idioter. De är helt enkelt inte tillräckligt insatta för att kunna skilja Saddam Hussein från Usama bin Laden och sätter sin tillit till Bush. Andra artiklar skriver om vad man kallar ”USA:s totala

diplomatiska misslyckande” och kallar de amerikanska attackerna som syftade till att eliminera Saddam för mordförsök. Efter Saddams fall menar Aftonbladet att detta är en stor seger för Bush, men att USA samtidigt riskerar sin trovärdighet om några massförstörelsevapen inte kan hittas. Det spekuleras också kring om man kommer få se en amerikansk ockupation av Irak och man frågar svensk-irakier ifall de tror att USA kommer att göra landet till en lydstat. Tidningen skriver att amerikanerna har bombat sönder Irak och hävdar att USA vill kontrollera den irakiska oljan.

Aftonbladet skriver om hur de flesta amerikanska soldater som den träffar glädjer sig inför kriget. En artikel menar att en grupp amerikanska soldater uppvisade ett arrogant beteende på bilder som togs av dem i ett av Saddam Husseins palats. I en annan artikel, vilken handlar om information och propaganda under krig, hävdar skribenten att USA:s ”informationsmaskineri” skrev historien om Irakkriget redan innan det var vunnet.

Aftonbladet beskriver också Saddam Hussein på ett negativt sätt. Förutom att benämnas som Iraks president, ledare och diktator kallas han även en tyrann och brutal diktator som länge har förtryckt det irakiska folket och gjort sig skyldig till en mängd brott mot mänskliga rättigheter. I samband med att George W Bush gav Saddam Hussein ett val mellan exil eller krig uttrycker en av tidningens skribenter i sin artikel en önskan om att Saddam blir avsatt i en militärkupp, vilket skulle bespara Irak ett krig. Efter att de amerikanska trupperna intagit Bagdad skriver Aftonbladet att Saddam Hussein besegrades snabbt och kallar hans fall en befrielse för det irakiska folket, vars firande man rapporterar om. En journalist som besökt ett av Saddams palats beskriver det som trist och sjaskigt och stämplar det som ”ondskans boning”. Allt som Aftonbladet skriver om Saddam Hussein är dock inte negativt. I en artikel berättas det om hur Saddam har satsat mycket på att utveckla Tikrit och som ett resultat är hans hemstad nu mycket välmående. Tidningen beskriver också Saddam som säkerhetsmedveten, eftersom han inte närvarar på offentliga firanden av sin födelsedag då han inte vill utsätta sig för onödiga risker.

I Aftonbladets rapportering framgår det klart att man tilldelar USA lejonparten av skulden för Irakkriget. George W Bush kallas för en krigsherre som ivrigt har drivit på för våldsanvändning mot Irak och som i sin retorik till stöd för kriget grundar sig på principen om att ”might makes right”, snarare än legitimitet. Hans tal i vilket han ger Saddam Hussein valet mellan exil eller krig kallas för en krigsförklaring. Bush-administrationen beskrivs som

krigisk och USA stämplas som en världspolis och ett imperium. De amerikanska attackerna som syftade till att eliminera Saddam Hussein kallas mordförsök. Aftonbladet skriver att det illegala kriget bryter mot internationell lag och framhåller att USA inte har någon rätt att avsätta den irakiska regeringen. Man befarar att Irak kan hamna under amerikansk ockupation oavsett om irakierna väljer att strida eller kapitulera. Tidningen spekulerar också kring att irakierna i framtiden kan komma att betrakta de amerikanska trupperna som ockupanter istället för befriare. Ytterligare tillfällen då Aftonbladet ger USA den största skulden för kriget är när man skriver att Irak inte kan använda massförstörelsevapen och således inte utgör något hot, påpekar att det inte finns några bevis för att Saddam Hussein har kopplingar till terrorister och ställer sig avvisande till att den irakiska regimen skulle ha varit inblandad i 11 septemberattackerna. Tidningen intervjuar också irakier som har en negativ syn på USA och uttrycker en vilja att göra motstånd mot den amerikanska invasionen av deras land.

Vid endast två tillfällen i Aftonbladets rapportering skriver man något som skulle kunna tolkas som att Irak ges en del av skulden. Vissa artiklar berättar om hur Irak under kriget besköt Kuwait med scudmissiler, vilket framstår som irakisk militär aggression då deras grannland inte var en del av den USA-ledda koalitionen. Det rapporteras också kring hur irakierna jublar över Saddam Husseins fall, något som ger intrycket av att det irakiska folket var positivt inställda till USA:s krig eftersom det störtade den diktator som under lång tid förtryckt dem.

Aftonbladet ser ett flertal möjliga och sannolika konsekvenser av kriget. Det kommer att resultera i en omfattande förstörelse av Iraks infrastruktur, civila dödsoffer och ett stort antal flyktingar som världssamfundet inte är i stånd att ta hand om. USA:s val att gå till anfall mot Irak utan FN-mandat kommer leda till att internationell lag, FN och kampen mot terrorismen undermineras och att en ny världsordning upprättas inom vilken USA dominerar och kan fatta beslut utan att ta hänsyn till världssamfundet. Skulle kriget bli kort innebär detta en framgång för de allierade, medan ett långt krig skadar hemmaopinionen och gynnar Saddam Hussein och kommer därmed att utgöra en politisk katastrof för Bush-administrationen och dess bundsförvanter. Det förutspås att återuppbyggnaden av Irak kommer bli dyr och att ett långvarigt engagemang kommer vara nödvändigt för att försöka åstadkomma stabilitet i landet, något som lär bli svårt. Flera problem som komplicerar denna uppgift kan framträda. Efter Saddams fall kan nya konflikter uppstå. Grannlandet Iran kan reagera ifall det skulle

uppleva utvecklingen i Irak som ett hot mot dess intressen. Anhängare till Saddams Baathparti kan bilda motståndsrörelser som bedriver gerillakrig mot koalitionsstyrkorna och om irakiska ayatollor försöker stärka sin makt kan det leda till schismer mellan landets religiösa grupper. Iraks etniska splittring kan destabilisera landet och orsaka krig i andra delar av regionen, exempelvis mellan Turkiet och kurderna. Som en följd av Irakkriget kan nya terroristattacker äga rum, exempelvis på amerikansk mark, och USA kanske beslutar sig för att tillämpa Bush-doktrinen vid ytterligare tillfällen och invadera andra länder utöver Irak. Även om USA i praktiken kommer att ockupera Irak så kan amerikanerna motverka bilden av dem som ockupanter genom att så snart som möjligt överlåta ansvaret för styret av landet till irakierna. USA löper också risk för att dess trovärdighet skadas ifall man inte skulle hitta några massförstörelsevapen. Frågan om vem som ska ta det huvudsakliga ansvaret för situationen i Irak, USA eller FN, måste också avgöras. Det förutspås också att amerikanerna kommer se till att få kontroll över den irakiska oljan.

Tidningen skriver också om de konsekvenser som invasionen av Irak redan har fått. Under kriget besköts Kuwait med irakiska scudmissiler. I Irak förekommer plundring och anarki på flera håll och det förutspås att koalitionsstyrkorna lär få svårt att upprätthålla ordningen. Kriget har fått FN att stoppa sitt humanitära arbete i Irak. Detta är allvarligt, eftersom den rådande humanitära situationen i landet är svår, med bristande tillgång på mat, vatten och medicin och sjukhus som är överfulla med krigets offer.

Aftonbladets artiklar för fram många olika synpunkter angående USA:s motiv för kriget. Ett par av dem hävdar att Irakkriget är en del av Bush-administrationens strävan att upprätta en ny världsordning grundad på amerikansk hegemoni. Flera artiklar framhåller att USA:s främsta argument för kriget var Saddam Husseins innehav av massförstörelsevapen. Huruvida artiklarna sätter någon tillit till detta varierar. I vissa artiklar skrivs det att Saddam Hussein förnekar att han besitter massförstörelsevapen, medan andra rapporterar om den oro som råder i Kuwait och Israel för att Irak ska attackera dessa länder med kemiska vapen. Även en av Aftonbladets journalister känner olust vid tanken på att de scudmissiler som Irak avfyrar mot Kuwait kanske kan innehålla gas. En artikel menar att Irak saknar möjlighet att använda massförstörelsevapen mot andra länder och att FN:s tillvägagångssätt med vapeninspektörer är fullt tillräckligt. Andra artiklar konstaterar att USA:s trovärdighet kommer bli ifrågasatt ifall några massförstörelsevapen inte hittas, då man rättfärdigade kriget med hänvisning till

dessa, samt spekulerar kring att vapnen kan vara gömda i Tikrit, men kallar dem samtidigt för Iraks ”påstådda massförstörelsevapen”. Ytterligare en artikel anser att USA:s riktade attacker mot Saddam Hussein visar att krigets verkliga motiv är att avsätta honom och att massförstörelsevapen endast används som ursäkt. När det gäller Bush-administrationens påståenden om att det finns kopplingar mellan Saddam Hussein och al-Qaida slår en av Aftonbladets artiklar fast att det inte finns några bevis för detta. En annan artikel kommenterar det faktum att en majoritet av amerikanerna tror att Irak var delaktigt i 11 septemberattackerna med att detta inte beror på att de är dumma, utan snarare att de inte kan skilja på Usama bin Laden och Saddam Hussein och att de tror på det som Bush säger. I en artikel hävdas det att USA vill få kontroll över den irakiska oljan. Det påstås visserligen inte att detta skulle vara ett bakomliggande motiv till kriget, men det kan samtidigt bidra till att läsarna får uppfattningen att USA invaderade Irak p.g.a. olja. Ett argument som Bush-administrationen använde sig av för att legitimera en invasion var att man ville demokratisera Irak. En artikel avfärdar att en önskan att sprida demokrati skulle vara den amerikanska regeringens skäl till att anfälla Irak och hänvisar till USA:s stöd till arabiska diktatorer och den israeliska ockupationen av de palestinska områdena. Samma artikel tar också upp att USA stödjer kärnvapenmakten Israel och därmed har dess argumentation för att en invasion av Irak är nödvändig på grundval av massförstörelsevapen ingen större trovärdighet. I en artikel påstås det att ett möjligt skäl till att George W Bush vill invadera Irak är en önskan att följa i faderns fotspår och besegra Saddam Hussein för gott.

I frågan om motiveringar för kriget ställde sig således Aftonbladet avvisande till Bush-administrationens påståenden om att det finns kopplingar mellan Saddam Hussein och al-Qaida och att Irak var inblandat i 11 septemberattackerna. Tidningens inställning till USA:s anklagelser om att Saddam Hussein besitter massförstörelsevapen är aningen svårare att sätta fingret på. Vissa artiklar avfärdar helt Bush-administrationens påståenden att Irak skulle kunna angripa andra länder med denna sortens vapen och betraktar den amerikanska retoriken kring massförstörelsevapen som hyckleri. Andra artiklar ställer sig tvivlande till existensen av dessa ”påstådda massförstörelsevapen” och konstaterar att oförmågan att hitta dem innebär att USA:s trovärdighet står på spel. Ytterligare några artiklar rapporterar om den rädsla som finns i Israel och Kuwait för kemiska angrepp från Irak och en av Aftonbladets reportrar verkar tro att det finns en risk för irakisk användning av stridgas. Även om dessa artiklar inte hävdar att Irak skulle besitta massförstörelsevapen så bidrar ändå deras rapportering om rädslan för kemiska attacker till att ge intrycket av att det kan ligga något i USA:s anklagelser mot

Saddam Hussein. I en artikel skriver författaren att USA:s verkliga motiv till kriget är att göra sig av med Saddam Hussein och att massförstörelsevapen endast utgjort en ursäkt för att invadera Irak. Det går dock inte att från texten utläsa huruvida artikelförfattaren tror att Irak besitter dessa vapen eller inte. Aftonbladet skriver inte särskilt mycket om huruvida USA:s mål med kriget skulle vara att demokratisera Irak. En artikel nämner demokratiargumentet och avfärdar det som tomma ord. Endast två artiklar hävdar att Bush-administrationens egentliga syfte med invasionen av Irak är att stärka sin makt och skapa en världsordning dominerad av USA. Än mer sällsynt är påståendet att Bush startar krig mot Saddam Hussein med avsikten att avsluta det som hans far inledde i början av 90-talet.

I sin rapportering sätter Aftonbladet in Irakkriget i såväl ett lokalt som ett globalt sammanhang.

I artiklarna skildras konflikten vid flera tillfällen utifrån ett lokalt sammanhang. Situationen i Irak beskrivs och man låter irakier och svensk-irakier uttala sig om kriget. Man skriver om hur Saddam Hussein har behandlat det irakiska folket och gynnat sin hemstad Tikrit. I en artikel konstateras det att kriget bryter mot internationell lag, eftersom Irak är en suverän stat och därmed har amerikanerna ingen rätt att lägga sig i dess interna angelägenheter och genomföra ett regimskifte. Efter Saddams fall rapporterar Aftonbladet om hur irakierna jublar, att plundring och anarki har brutit ut på flera håll i landet samt att den rådande humanitära situationen i Irak är svår. Man skriver om att den etniska splittringen inom landet kan leda till konflikter och maktkamper och att koalitionsstyrkorna så fort som möjligt måste överlämna kontrollen av Irak till dess befolkning.

Aftonbladet sätter oftare in Irakkriget i ett globalt sammanhang än i ett lokalt. Tidningen skriver om hur Irakfrågan har orsakat konflikt och splittring inom FN och att denna organisation har underminerats. I artiklarna rapporteras det om hur ledare från flera olika länder har uttryckt sina åsikter om kriget och tidningen uppmärksammar de demonstrationer som ägt rum på många håll i världen. Man skriver att USA och dess allierade bryter mot internationell lag när de går till anfall mot Irak och att ett utdraget krig kan påverka opinionen i såväl USA som inom världssamfundet i en negativ riktning. Ett betydande fokus läggs på hur Irakkriget påverkar andra länder i regionen, exempelvis att man i Kuwait och Israel fruktar eventuell irakisk användning av kemiska vapen, att irakiska scudmissiler avfyrades mot Kuwait under kriget och att Iran kan uppleva utvecklingen i Irak som ett hot. Tidningen

rapporterar också om hur befolkningen i Jordanien och Syrien ser på ett krig mot Irak och man låter jordanier och syrier uttala sig om det. En artikel berättar om hur demonstrationer mot kriget i Irak har ägt rum i andra arabländer och slagits ner av dessa länders diktatorer som fruktar att de liksom den irakiska regimen ska bli störtade. Aftonbladet skriver om vad ett krig i Irak i kombination med landets etniska splittring kan innebära för resten av regionen och förutspår att det kan leda till att nya konflikter bryter ut i andra områden, exempelvis mellan Turkiet och kurderna. En artikel tar upp Palestinakonflikten och USA:s stöd till Israel och arabiska diktatorer i sin kritik mot invasionen av Irak. Aftonbladet undersöker också hur rapporteringen om Irakkriget ser ut i arabiska medier för att kontrastera detta med västerländsk media. I ett par artiklar läggs fokus på situationen i USA, amerikanernas syn på kriget och risken att invasionen av Irak leder till nya terrorattacker på amerikansk mark. Tidningen skriver om frågan om vem som ska ta ansvaret för Iraks återuppbyggnad och konstaterar att denna uppgift kräver ett internationellt samarbete i vilket länder som USA, Frankrike och Tyskland deltar. En artikel rapporterar om världssamfundets bristfälliga förberedelser inför en trolig irakisk flyktingvåg.

4.1.3 Expressen

Till en övervägande del benämner Expressen endast George W Bush som USA:s president, men i en artikel kallas han ”cowboyen i Vita huset”, vilket i mina ögon är negativt laddat då det utmålar Bush som en skjutglad vildhjärna. Det kan dock möjligen vara så att epitetet inte är menat att vara nedsättande, utan att det istället syftar på att han kommer från Texas. Expressen anser att Bush tar stora risker med ett krig mot Irak, men samtidigt har frågan gynnat honom och han har den amerikanska opinionen bakom sig. Tidningen varnar dock för att ifall kriget skulle utvecklas på ett sätt som inte är önskvärt, med höga dödssiffror bland amerikanska soldater och civila irakier, så kan det orsaka ett nederlag för Bush i presidentvalet 2004. Expressen menar att Bush, efter att ha misslyckats med att övertyga världssamfundet om att en invasion av Irak är nödvändig, har kört över andra statschefer och åtminstone en artikel hävdar att den amerikanske presidenten vill skapa en ny världsordning. En ledarartikel ifrågasätter hur USA planerar att agera i Irak efter Saddam Husseins fall och hänvisar till amerikanernas bristfälliga engagemang i Afghanistan, något som kan få tvivel att uppstå kring huruvida man verkligen hyser omtanke gentemot det irakiska folket. Vidare anser artikeln att Bush i samband med Irakkriget borde försöka göra mer för att lösa Palestinakonflikten och varnar för att USA kommer att betraktas som hycklare om detta inte

görs. Att Bush har talat en del om ett eventuellt upprättande av en palestinsk stat och kritiserat Israel för dess bosättningar räcker inte om man fortsätter att stödja den israeliska regeringen i lika stor utsträckning. Artikelförfattaren anser att USA i Irakfrågan hade kunnat gå vägen genom FN om man efter 11 septemberattackerna hade tagit tillfället i akt och byggt upp de nödvändiga allianserna. Istället har den amerikanska regeringen uppfört sig odiplomatiskt och försökt få sin vilja fram genom förolämpningar och hotelser, vilket har resulterat i att man gjort sig till ovän med många andra länder. I ytterligare artiklar fortsätter Expressen att betona att USA tar en stor risk genom att anfalla Irak när man saknar FN-mandat och ett starkt internationellt stöd. Tidningen ställer sig tveksam till om amerikanerna är tillräckligt förberedda för det som de gett sig in på och menar att det hade varit bättre om man hade väntat med att agera. Vidare skriver tidningen att USA har orsakat splittring inom och underminerat internationella organisationer med vilka samverkan var nödvändigt för att kunna bygga ett fungerande, demokratiskt Irak. Expressen anser att USA:s ledarroll inom världssamfundet är nödvändig, men att den måste grundas på legitimitet och inte endast överlägsen militär styrka. I Irakfrågan har Bush-administrationen inte bekymrat sig om legitimitet och har istället stött sig på ”might makes right”. Tidningen anser att USA i fortsättningen inte bör ta saker i egna händer utan att ha internationell legitimitet. Efter att kriget utbrutit rapporterar Expressen om George W Bush på ett sätt som möjligtvis skulle kunna tolkas som negativt, då man berättar om hur han satt och åt middag medan amerikansk militär gjorde sig redo att inleda attackerna mot Irak. Tidningen skriver också att USA:s riktade attacker mot Saddam Hussein, vilka kallas för mordförsök, misslyckades eftersom Bushs order om dem kom för sent. Expressen beskriver Bush-administrationen som arrogant och menar att den struntar i vad andra länder vill, en attityd som har alienerat en stor del av världssamfundet. Det berättas att USA är föga omtyckt i den muslimska världen, där synen på amerikaner som korsfarare och kolonialister är utbredd. Ett problem är det stöd som USA har gett arabiska diktatorer och Israel. Således måste USA anstränga sig mer för att förändra dessa attityder i en positiv riktning och skapa sig en bättre image.

Expressen ger Saddam Hussein ett flertal negativa epitet. Förutom att benämnas som Iraks ledare och diktator används också uttryck som tyrann och plågoande. Hans styre av Irak kallas ”en ovanligt brutal terrorregim”, ”det irakiska folkets värsta fiende”, en särskilt brutal och blodig diktatur, förtryckarregim, terrorvälde, tyranni samt ”fruktans republik”. Tidningen skriver mycket om de övergrepp som Saddam gjort sig skyldig till och hur det irakiska folket länge har levt under ett hårt förtryck där några kritiska ord mot regeringen kan resultera i

avrättning. Inför kriget argumenterar en ledarartikel för att det bara är positivt om Saddam Hussein blir avsatt, eftersom han har begått grova brott mot det irakiska folkets mänskliga rättigheter, orsakat stora flyktingströmmar från Irak, bedrivit övervakning av irakier i utlandet, destabiliserat Mellanöstern genom militär aggression och angrepp mot grannländerna, gett stöd till palestinska terrorister samt trotsat FN-resolutioner angående irakiska massförstörelsevapen. En annan artikel menar att inget land utom möjligen Nordkorea är villigt att ta emot Saddam om han skulle fly Irak och att hans försök att bli en framstående ledare inom den arabiska gemenskapen har misslyckats, då de andra arabländerna skyr honom. I en artikel hävdas att Saddam tvingar irakier att bli självmordspiloter genom att hålla deras familjemedlemmar som gisslan. Expressen ser positivt på Saddams fall och kallar det ”en glädjens dag”, eftersom irakierna har befriats från en blodbesudlad diktator som mördat hundratusentals människor. Slutet på hans regeringstid innebär att han inte längre har någon möjlighet att använda massförstörelsevapen eller orsaka ytterligare instabilitet i Mellanöstern genom att attackera andra länder i regionen. Dessutom kan det bli lättare att nå en lösning på Palestinakonflikten nu när han inte längre styr Irak. Expressen rapporterar om hur irakierna firar Saddams fall och hälsar de amerikanska trupperna som befriare. Statyer och andra symboler med kopplingar till Saddam förstörs och tidningen jämför detta med förstörelsen av monument över kommunistiska och fascistiska diktatorer i Europa. Man beskriver hur irakier kastar skor mot en staty av Saddam Hussein, något som inom arabisk kultur ses som en stor skymfning. Tidningen nämner också hur Saddam och andra höga ledare inom Baathpartiet har använt inkomsterna från landets olja till att finansiera ett liv i lyx medan det irakiska folket är fattigt.

Expressen gör inte helt klart vilken av de stridande parterna som man lägger skulden för kriget på, men som jag ser det så verkar det som att tidningen tillskriver Irak det största ansvaret. USA får visserligen en del av skulden i några artiklar. Tidningen skriver att kriget sannolikt bryter mot internationell lag och att det är tveksamt om tidigare utfärdade FN-resolutioner mot Irak rättfärdigar militära aktioner. Man anser att Bush-administrationen i samband med Irakkriget stödjer sig på ”might makes right” istället för legitimitet. Tidningen kallar de riktade amerikanska attackerna mot Saddam Hussein för mordförsök.

Irak tilldelas dock en något större skuldbörda. En del artiklar argumenterar för att en invasion av Irak är legitim. Man hänvisar till hur Saddamregimen har gjort sig skyldig till en mängd

brott mot mänskliga rättigheter, trotsat FN-resolutioner angående massförstörelsevapen samt destabiliserat Mellanöstern genom sin militära aggression mot grannländerna. Ett krig som avsätter Saddam Hussein skulle således kunna göra slut på förtrycket av det irakiska folket och säkerställa att han inte längre kan angripa andra länder i regionen. Tidningen rapporterar om hur Kuwait besköts med irakiska scudmissiler efter att amerikanska trupper gått in i Irak. Detta förstärker bilden av Iraks militära aggression mot sina grannländer. En artikel hävdar att FN-inspektörerna inte har kunnat hitta några massförstörelsevapen eftersom dessa hålls gömda, vilket stärker uppfattningen av att Irak utgör ett potentiellt hot och att ett krig därför är nödvändigt. Andra artiklar berättar om hur irakier som man har talat med välkomnar invasionen som avsatte Saddam och det rapporteras kring det irakiska firandet efter att amerikanska trupper intagit Bagdad.

Expressen ser flera troliga konsekvenser av Irakkriget. Tidningen skriver att George W Bush och Tony Blair tar en stor politisk risk genom beslutet att anfälla Irak. Blair har mött starkt motstånd inom sitt eget parti och hans opinionssiffror är låga. Om kriget skulle resultera i höga dödsiffror bland amerikanska soldater och civila irakier så kan detta minska Bushs chanser att bli omvald 2004. Expressen förutspår att kriget kommer resultera i att Saddam Hussein blir avsatt, Irak demokratiseras och USA tar kontrollen över landets olja. Om kriget blir kort och endast orsakar ett litet antal civila dödsoffer samtidigt som läget i Irak och Mellanöstern förbättras så kommer det att betraktas som en framgång och ges retroaktiv legitimitet. Ett utdraget krig som resulterar i en stor mängd civila dödsoffer och gör situationen i regionen värre kommer däremot för amerikanerna att bli ett nytt Vietnam. Tidningen förutspår att koalitionsstyrkorna inte kommer ha några större problem med att störta Saddam, men att det som följer kommer bli en större utmaning för världssamfundet. Landets etniska splittring kan mycket väl göra det svårare att upprätta stabilitet och införa demokrati i Irak. Återuppbyggnaden av Irak kommer medföra höga kostnader och kriget lär sannolikt resultera i stora irakiska flyktingströmmar och humanitära problem. Irakkriget kan leda till nya konflikter i regionen, däribland mellan Turkiet och kurderna, men samtidigt kan arbetet för att lösa Palestinakonflikten underlättas av Saddam Husseins fall. Om USA i samband med invasionen av Irak inte arbetar hårdare för att uppnå en lösning på Palestinakonflikten riskerar amerikanerna att betraktas som hycklare och situationen i Mellanöstern kan komma att förvärras. Dessutom gynnas jihadister av ett långt krig medan ett kort krig missgynnar dem.

Expressen rapporterar om vilka konsekvenser som kriget har fått i Irak redan innan det inletts. Saddamregimens kontroll har försvagats och irakierna vågar kritisera det politiska styret. I Bagdad har priserna på olika sorters förnödenheter höjts avsevärt och FN-personal lämnar landet.

Tidningen skriver också om de observerbara konsekvenser som kriget i Irak har resulterat i. Under invasionen avfyrades irakiska scudmissiler mot Kuwait. Irakfrågan har orsakat splittringar inom FN och EU, något som gör det svårare att få till stånd ett internationellt samarbete angående hanteringen av Irak efter Saddam Husseins fall. Att Saddam avsatts är enligt Expressen en positiv förändring, eftersom det innebär att han inte kan använda massförstörelsevapen eller angripa sina grannländer. Som en konsekvens av kriget har Irak befriats från sin diktator, men invasionen har också resulterat i många problem. På flera håll i landet förekommer plundring och kaos. Den humanitära situationen är svår och det råder brist på mat, vatten och medicin samtidigt som hygien är otillräcklig. Kriget har skördat civila offer och de anti-amerikanska attityderna i den muslimska världen har stärkts. USA har genom sitt beslut att angripa Irak underminerat såväl FN som NATO och på flera håll i världen har demonstrationer utbrutit mot kriget.

I Expressens rapportering sätts Irakkriget in i både ett lokalt och ett globalt sammanhang.

Flera artiklar utgår från en lokal kontext när man skriver om konflikten. Texterna skildrar vad det irakiska folket har utsatts för under Saddam Husseins styre och man låter irakier uttala sig om regimen, USA och kriget. Man rapporterar om situationen i Irak och befolkningens känslor både innan kriget har brutit ut och efter att Saddam störtats. Tidningen tror att Saddam med stor sannolikhet kommer bli avsatt, men att det blir svårare för koalitionsstyrkorna att hantera den efterföljande situationen i Irak och kriget förutspås bl.a. resultera i en stor mängd irakiska flyktingar. Artiklarna menar att kriget kommer betraktas som en framgång om Irak befrias från Saddam utan alltför många civila dödsoffer. Under invasionen drabbas dock civila irakier av kriget och efter Saddams fall skriver Expressen om hur det på flera platser i Irak förekommer plundring och anarki. Den humanitära situationen i landet rapporteras vara allvarlig och tidningen tror att den etniska splittringen kommer att försvåra byggandet av ett stabilt och demokratiskt Irak. Expressen rapporterar om hur irakierna jublade efter den hatade Saddam Husseins fall och rev en staty av honom. Irakier som intervjuas ser positivt på

invasionen av deras land och håller inte med de människor som på olika håll i världen har demonstrerat mot kriget.

Än mer förekommande i artiklarna är att kriget mot Irak sätts in i en global kontext. Expressen skriver att Irakkriget medför stora risker för George W Bush och Tony Blair på hemmaplan och att det kan påverka opinionen i USA och England i en för dem negativ riktning. Stora demonstrationer mot kriget har ägt rum över hela världen, däribland i Blairs England. Bush har blivit tvungen att lägga fram en amerikansk nödbudget för att klara kostnaderna för kriget. Flera artiklar menar att Bush och hans administration i Irakfrågan har kört över andra statschefer och att USA bryter mot internationell lag genom att invadera Irak utan vare sig FN-mandat eller tillräckligt internationellt stöd. Tidningen anser att USA:s internationella ledarroll är nödvändig, men att den måste ha legitimitet och inte endast kan baseras på överlägsen militärmakt. Man varnar för att Bush-administrationens tillvägagångssätt, vilket innefattar att inte bry sig om vad andra länder vill och grundar sig på devisen ”might makes right”, kommer få allvarliga konsekvenser för världen. Någon enstaka artikel påstår till och med att Bush-administrationen eftersträvar en ny världsordning präglad av amerikansk hegemoni. Det hävdas att USA kunde ha uppnått sina mål angående Irak, men att man genom sitt beteende gentemot andra länder har alienerat dessa och isolerat sig själv, vilket har omöjliggjort upprättandet av fördelaktiga allianser. Det finns ett starkt motstånd mot Irakkriget inom världssamfundet och FN har varit handlingsförlamat, något som en artikel menar att även länder som Frankrike och Tyskland är medskyldiga till. FN:s generalsekreterare kritiserar för sin insats i dispyten om Irak och tidningen nämner att den franske presidenten däremot har fått beröm. Kriget har orsakat splittring inom EU, FN och NATO och underminerat dessa internationella organisationer, vilket innebär att det blir svårare att bedriva det internationella samarbete som är nödvändigt för att nå framgång i Irak, exempelvis när det gäller demokratiseringen av landet. Med utgångspunkt i USA:s arbete i Afghanistan spekuleras det kring hur amerikanerna kommer att handskas med situationen i Irak efter Saddams fall. Ett par artiklar skriver om Iraks militära aggression i Mellanöstern och hur regionen har destabiliserats av dess angrepp på Iran, Kuwait, Saudiarabien och Israel samt stödet till palestinska terrorister, något som en invasion av landet och störtandet av dess regim skulle sätta punkt för. Ett krig mot Irak kommer också att innebära att landet drabbas av konsekvenserna för dess trots mot FN i frågan om massförstörelsevapen. En artikel kopplar Irakkriget till Palestinakonflikten och menar att USA i anknytning till sin invasion måste göra större ansträngningar för att få till stånd en fred mellan israeler och palestinier. Saddams fall

skulle ha en positiv inverkan på möjligheterna att uppnå en lösning på Palestinakonflikten, vilket skulle förbättra situationen i Mellanöstern och försvaga de anti-amerikanska attityderna bland dess befolkning. Om USA inte vid sidan om kriget mot Saddam Hussein försöker driva på fredsprocessen mellan israeler och palestinier så kommer Irakkrieget endast ha negativa effekter på regionen. Irakkrieget kommer att betraktas antingen som en framgång eller katastrof beroende på om det förbättrar eller förvärrar läget i Mellanöstern. Tidningen spekulerar om att kriget kan leda till nya konflikter på andra platser i regionen, däribland mellan Turkiet och kurderna. Ett utdraget krig i Irak skulle dessutom vara fördelaktigt för militanta islamistgrupper, medan dessa skulle missgynnas om kriget blir kort. Expressen skriver att de anti-amerikanska attityderna i den muslimska världen har blivit ännu starkare p.g.a. Irakkrieget och att USA måste göra något för att ändra på denna trend. Ytterligare problem för USA:s image i regionen utgör dess stöd till Israel och arabiska diktatorer. Tidningen skriver om hur Irakkrieget påverkar andra länder i regionen, som Israel där rädsla råder bland befolkningen och Kuwait som angripits med irakiska scudmissiler. Angående Saddam Hussein hävdar en artikel att ytterst få av världens länder, inklusive arabstaterna, vill ha med honom att göra, medan andra i sin rapportering av rivningen av Saddamstatyn på Paradistorget i Bagdad drar paralleller till förstörelsen av fascistiska och kommunistiska symboler i europeiska länder. Expressen gör också en Sverigevinkling när man låter en svensk psykolog kommentera Saddams styre av Irak.

Expressen skriver en del om de bakomliggande motiven till Irakkrieget. Knut Göran- Källberg går igenom flera olika motiv i sina artiklar. Enligt honom är krigets huvudmål att eliminera Iraks massförstörelsevapen, vars existens han ger intrycket av att tro på, eftersom han skriver att anledningen till att FN-inspektörerna inte har kunnat hitta några vapen av detta slag är för att de är lätta att dölja. Han ser dock inte detta som det enda motivet. Källberg menar att Bush-administrationen vill avsätta Saddam Hussein och demokratisera Irak, men samtidigt önskar man också skapa en ny världsordning. Att olja skulle vara ett motiv till kriget berörs enbart i Källbergs artiklar. Han tror att amerikanerna efter att Saddam störtats tänker ta kontrollen över Iraks olja, men han hävdar aldrig att detta motiverade Bush-administrationen att invadera landet. Ett antal av Expressens artiklar stärker uppfattningen att Irak skulle besitta massförstörelsevapen. Man skriver om rädslan som finns bland irakier för att kemiska vapen ska användas under det förestående kriget. Det rapporteras om hur israelerna fruktar att Irak ska angripa deras land med missiler innehållandes kemiska eller biologiska stridsmedel.

Tidningen berättar om hur irakiska scudmissiler avfyrades mot Kuwait efter att kriget brutit ut och att Irak tidigare har hävdat att man inte besitter dessa sorters vapen, vilket kan ge läsaren intrycket att det i Saddam Husseins arsenal även finns andra vapen som han förnekat att han innehar, däribland de massförstörelsevapen som Bush-administrationen hänvisat till för att rättfärdiga invasionen. Efter att Saddam störtats skriver Expressen att han inte längre kan använda massförstörelsevapen. En ledarartikel anser att ett krig mot Irak är legitimt av flera skäl. Saddam är en brutal diktator som gjort sig skyldig till en mängd brott mot det irakiska folket och därför bör han avsättas. Dessutom har Irak under hans tid vid makten varit ett orosmoment som orsakat instabilitet i Mellanöstern genom sin militära aggression. Saddam har också trotsat FN-resolutioner som uppmanar honom att redogöra för och förstöra sitt lands massförstörelsevapen. På dessa punkter kan ett krig som avsätter Saddam Hussein enligt artikelförfattaren således åstadkomma en gynnsam utveckling. Ledarartikeln menar dock att det är problematiskt att Saddams behandling av det irakiska folket inte har varit ett av Bush-administrationens prioriterade argument för kriget. Istället har dess retorik främst fokuserat på irakiska massförstörelsevapen och Saddams vägran att efterfölja FN-resolutioner angående dessa samt hans kopplingar till terroristgrupper. Expressen skriver inte särskilt mycket om Bush-administrationens påståenden om att den irakiska regeringen har samröre med terrorister och det är utifrån artiklarna svårt att avgöra huruvida man sätter någon tillit till dessa anklagelser eller inte. Den enda artikel som kan ge läsaren intrycket att det finns grund för anklagelserna om Saddamregimens terrorkopplingar rapporterar om hur Saddam har tvingat irakier att bli självmordspiloter och krascha flygplan mot amerikanska militärbaser. Detta kan till en viss del stärka trovärdigheten hos påståendena om att Saddam Hussein är lierad med al-Qaida, då denna terroristgrupp använde sig av just självmordspiloter vid attackerna i USA den 11 september 2001. Att ett motiv bakom Irakkriget skulle vara att införa demokrati skriver inte Expressen heller särskilt mycket om. Som redan har nämnts hävdar Knut Göran- Källberg att en önskan att demokratisera Irak är ett av USA:s motiv till kriget, men han menar samtidigt att irakiska massförstörelsevapen är det huvudsakliga skälet. Den ledarartikel som tagits upp legitimerar ett krig mot Irak med att Saddam förtrycker sin befolkning och att han bör avsättas, med militärt våld om så krävs. Däremot nämner artikeln också att den amerikanska regeringen i sin argumentation för kriget har talat om massförstörelsevapen och terrorkopplingar och har inte framhållit Saddamregimens hårda styre och dess brott mot det irakiska folket i särskilt stor utsträckning. Andra artiklar berör demokratimotivet utan att vare sig styrka eller underminera det. Före kriget skriver man om hur det kan komma att ses som en framgång om Irak befrias från Saddam Hussein. Efter hans fall rapporteras det om hur

irakierna firar och i flera artiklar räknar tidningen upp de brott mot det irakiska folket som Saddamregimen har gjort sig skyldig till.

4.1.4 Svenska Dagbladet

Svenska Dagbladet skriver inte särskilt mycket om George W Bush och benämner honom endast som USA:s president.

Betydligt större fokus läggs på Saddam Hussein och han omnämns som Iraks ledare och en diktator som länge har förtryckt sitt folk. Hans styre av Irak kallas för vidrigt, förtryck, skräckvälde, diktatur, terrorregim och tyranni och tidningsartiklarna räknar upp de brott och övergrepp som hans regim har begått mot det irakiska folket. Ett antal av Svenska Dagbladets artiklar argumenterar för att ett krig mot Irak bör ses som en moraliskt korrekt och nödvändig humanitär intervention för att störta en diktator som gjort sig skyldig till grova brott mot mänskliga rättigheter. Man skriver att en intervention i Irak har större legitimitet än NATO:s aktioner på Balkan under 90-talet, dels eftersom ett större antal FN-resolutioner har utfärdats mot Irak vilka Saddam sedermera har trotsat, dels då Saddamregimen har begått värre brott än vad dess serbiska motsvarighet gjorde sig skyldig till under de etniska rensningarna i Bosnien och Kosovo. Tidningen berättar om hur irakierna jublar över hans fall och visar sin avsky mot honom genom att förstöra symboler för hans styre och kasta skor mot en staty av honom, vilket är en grov förolämpning inom arabisk kultur. Svenska Dagbladets beskrivning av Saddam Hussein är således till en övervägande del negativ, men en artikel lyfter fram en någorlunda positiv aspekt av hans styre- religionsfriheten i landet. Detta gynnade de kristna irakierna och en del framstående medlemmar i det styrande Baathpartiet tillhörde denna grupp. Ett skäl till denna religiösa tolerans var dock att Saddam såg de kristna som nödvändiga allierade för att hålla landets shiamuslimer på mattan. Artikelnen nämner att även de kristna irakierna utsatts för regimens brutala övergrepp.

I Svenska Dagbladets rapportering tilldelas Irak skulden för kriget. En del artiklar menar att ett krig mot Irak är legitimt och nödvändigt för att avsätta Saddam Hussein. Hans brott mot mänskliga rättigheter och förtrycket som han utsatt sitt folk för innebär att det är moraliskt rätt att genomföra en humanitär intervention för att störta honom. Man anser att diktatorer inte ska tillåtas använda folkrätten som en sköld. Tidningen hänvisar till att NATO:s ingripande i Jugoslavien också saknade FN-mandat och menar att i jämförelse med den aktionen är en

intervention i Irak mer legitim, eftersom fler FN-resolutioner har utfärdats mot Irak och Saddams regering har begått värre brott mot mänskliga rättigheter än dess serbiska motsvarighet. Ett annat argument som tidningen använder för att rättfärdiga kriget är att Saddam Hussein länge har trotsat FN-resolutioner angående Iraks massförstörelsevapen. Dessa resolutioner hotar med allvarliga konsekvenser ifall de inte åtföljs och en artikel menar att ett krig mot Irak kan anses utgöra dessa konsekvenser. Expressen rapporterar också om hur de amerikanska soldaterna välkomnades av jublande irakier när de intog Bagdad. Detta ger bilden av att det irakiska folket såg positivt på USA:s invasion.

I tidningens rapportering stöter man enbart vid två tillfällen på innehåll som skulle kunna tolkas som att USA ges en viss del av skulden. Man skriver att kriget strider mot folkrätten. Detta motsäger dock inte de artiklar som rättfärdigar kriget, eftersom deras argument är att folkrätten inte får missbrukas av diktatorer. De hävdar inte att kriget är i enlighet med folkrätten. I en artikel kallas de USA-ledda koalitionsstyrkorna i Irak för ”ockupationsmakten”, ett negativt laddat ord.

Svenska Dagbladet spekulerar om vilka möjliga konsekvenser som Irakkriget kan få. Tidningen tror att USA och dess allierade kommer att störta Saddam Hussein, men att världssamfundet därefter kan konfronteras av olika slags problem. Kostnaderna för återuppbyggnaden av Irak kommer att bli höga och risken finns att invasionen destabiliserar Mellanöstern och leder till nya terrorattentat i Väst. Att demokratisera landet kan bli en svår uppgift. Det återstår att se huruvida Bush-doktrinen kommer att tillämpas mot andra länder och resultera i fler invasioner. En artikel skriver också om rädslan bland kristna irakier för att de p.g.a. sina relativt goda relationer till Saddam Husseins regim kommer att förföljas av landets shiamuslimska majoritet efter hans fall.

Tidningen rapporterar också om de konsekvenser som kriget har fått. Saddam Hussein har avsatts och irakierna jublar, men kriget har samtidigt lett till demonstrationer på flera håll i världen. Plundring och laglöshet har utbrutit i ett flertal irakiska städer och ett stort antal av landets kulturskatter har blivit stulna. Koalitionsstyrkorna måste se till att ordningen återställs, en uppgift som kan bli svår och man riskerar bl.a. att bli betraktad som en ockupationsstyrka om man går för hårt fram i sina försök att stävja kaoset. De humanitära förhållandena i Irak är svåra och det råder brist på mat, vatten, medicin och elektricitet, samtidigt som sjukhusen är överfulla av människor som skadats under kriget. De hjälporganisationer som är etablerade i

landet vågar p.g.a. den riskfyllda situationen inte utföra humanitärt arbete och en del av dem har dessutom upplösts. FN har dock återigen etablerat sig i Irak, bl.a. för att bedriva humanitärt arbete. USA har för tillfället tagit kontrollen över den irakiska oljan och kriget har lett till att oljepriset har sjunkit. Amerikanska kristna fundamentalister reser till Irak med avsikten att missionera bland landets kristna och muslimer. Irakkriget har orsakat splittring inom FN och EU och det är oklart vilka konsekvenser som detta kommer få.

Svenska Dagbladet sätter in Irakkriget i såväl ett lokalt som ett globalt sammanhang.

Vid flera tillfällen skildras kriget utifrån en lokal kontext. Tidningen skriver om hur Saddam har behandlat sitt folk under sin tid vid makten och hur irakierna jublar och välkomnar amerikanerna som befriare efter att han störtats. I artiklarna rapporterar man om hur situationen ser ut i Irak, med svåra humanitära förhållanden, hjälporganisationer som p.g.a. riskerna antingen läggs ner eller inte vågar arbeta, förekomst av plundring och anarki samt frånvaron av poliser på Bagdads gator. Man spekulerar om svårigheterna för koalitionsstyrkorna att återupprätta ordningen i landet och om kostnaderna som återuppbyggnaden av Irak kommer att medföra. Vidare skriver man om att den norra delen av Irak måste underställas koalitionsstyrkornas kontroll och att det kommer att behövas såväl tid som arbete för att hitta de irakiska massförstörelsevapnen och införa demokrati i landet. Den kristna befolkningsgruppens situation i Irak och dess relation till Saddamregimen och landets shiamuslimer beskrivs. Tidningen nämner också att USA tagit kontrollen över Iraks olja och att en mängd av landets värdefulla historiska artefakter har stulits.

Irakkriget sätts också in i en global kontext. Svenska Dagbladet spekulerar om att en invasion av Irak kan skapa instabilitet i Mellanöstern och leda till nya terrorattacker på olika platser i världen. Dessutom kan Bush-doktrinen komma att tillämpas mot andra länder och resultera i militära aktioner även mot dessa. Tidningen skriver om schismen som Irakkriget har skapat inom FN och EU och hur bl.a. Frankrike och Tyskland har motsatt sig den USA-ledda invasionen. En del artiklar kritiserar de globala protesterna mot kriget, däribland Göran Perssons ställningstagande, och jämför Irakkriget med NATO:s ingripande mot Serbien under 90-talet. Det rapporteras om hur kristna predikanter från USA beger sig till Irak för att bedriva mission bland landets befolkning, att FN återupptar sin verksamhet i Bagdad och att Unesco söker efter de irakiska kulturskatter som blivit stulna. Man nämner också att oljepriset har sjunkit som en följd av kriget i Irak.

I några artiklar skriver tidningen om vilka motiv som USA har till kriget mot Irak. En artikel menar att syftet med kriget har varit att hitta de irakiska massförstörelsevapen som amerikanerna anförut som det huvudsakliga skälet, samt att införa demokrati i Irak. Utöver denna artikel nämns inte massförstörelsevapen särskilt ofta i tidningens rapportering, förutom i ett par artiklar där författarna legitimerar militära aktioner mot Irak med hänvisning till att Saddam under lång tid har trotsat FN-resolutioner angående landets biologiska och kemiska vapen och att en invasion således utgör de konsekvenser som resolutionerna varnar för ifall de inte efterföljs. Att ett motiv till kriget skulle vara att demokratisera Irak får stöd i ett antal artiklar. Dessa menar att en militär humanitär intervention i Irak kan vara nödvändig för att avsätta en diktator som länge har förtryckt sitt folk och gjort sig skyldig till åtskilliga brott mot mänskliga rättigheter. Artikelförfattarna anser att folkrätten ges alltför stor betydelse i argumenteringen mot kriget och att man inte bör acceptera att suveränitetsprincipen skyddar diktatorer. Kritik uttrycks mot vad man ser som dubbla måttstockar hos de som protesterar mot kriget. Paralleller dras till NATO:s ingripande på Balkan under 90-talet, en militär aktion som liksom Irakkriget saknade FN-mandat, men som åtnjöt större acceptans. Detta trots att den irakiska regimen har drabbats av fler FN-resolutioner och begått värre brott mot mänskliga rättigheter än dess serbiska motsvarighet, vilket i artikelförfattarnas ögon gör en intervention i Irak mer legitim än NATO:s militära aktioner under kriget på Balkan. Svenska Dagbladet hävdar inte att ett bakomliggande motiv för USA med invasionen av Irak skulle vara en önskan att lägga beslag på landets oljetillgångar. En artikel nämner att amerikanerna för tillfället har tagit kontroll över oljan. Detta kan förvisso stärka uppfattningen att olja var ett motiv för kriget, men tidningen påstår aldrig något sådant och förutom denna artikel nämns olja knappt alls.

4.2 Jämförelse av tidningarna

4.2.1 Aktörer

De fyra tidningarnas beskrivningar av Saddam Hussein är mycket likartade och är till en övervägande del starkt negativa. Alla fyra ger honom de neutrala beteckningarna ledare och president, men ger honom också många negativa stämplat, främst diktator och tyrann. I övrigt tilldelar tidningarna honom och hans styre av Irak flera olika negativa epitet, exempelvis tyranni, terrorregim och skräckvälde. Sydsvenskan, Aftonbladet, Expressen och Svenska

Dagbladet skriver alla utförligt om hur Saddam Hussein har förtryckt det irakiska folket och om de många grova brott mot mänskliga rättigheter som han och hans regim har begått. Inför kriget argumenterar artiklar i Sydsvenskan och Svenska Dagbladet för att en invasion av Irak är nödvändig för att avsätta diktatorn. Alla tidningarna ser positivt på hans fall och rapporterar om hur irakierna firar och visar sitt hat mot Saddam genom att förstöra statyer av honom. En del av det som Expressen skriver om Saddam tas inte upp i de andra tidningarna. Expressen berättar om hur han har stöttat palestinska självmordsbombare, destabiliserat Mellanöstern genom sin militära aggression och orsakat stora flyktingströmmar från Irak. Tidningen nämner också den korruption som rått i Irak under Saddams styre, där oljepengarna har hamnat i högt uppsatta regeringsmedlemmars fickor medan det irakiska folket inte har fått ta del av dessa inkomster. Expressen slår också fast att nästan ingen vill ha med Saddam Hussein att göra, vare sig i arabvärlden eller globalt. Även om nästan allt som tidningarna skriver om Saddam är negativt laddat så finns det några få undantag. Sydsvenskan nämner att Saddam moderniserade Irak och skapade en välfärdsstat. Aftonbladet skriver om hur han har utvecklat sin hemstad Tikrit och gjort den välmående. Svenska Dagbladet berättar att de kristna irakierna har haft en stark ställning tack vare den religionsfrihet som rått i landet under Saddams styre.

Svenska Dagbladet skriver ytterst lite om George W Bush, hans regering och USA i de artiklar som jag har läst igenom. Tidningen ger honom endast den neutrala beteckningen USA:s president. I endast en artikel förekommer en negativt laddad beskrivning av USA, då dess trupper i Irak kallas ”ockupationsmakten”. När det gäller de övriga tre tidningarna så finns det flera likheter mellan det de skriver om Bush, den amerikanska regeringen och USA. Sydsvenskan, Aftonbladet och Expressen anser att Bush och hans administration uppvisar allvarliga brister när det kommer till diplomati. Tidningarna bedömer att den amerikanska regeringen genom sin attityd, vilken beskrivs som arrogant och burdus, har lyckats alienera en stor del av världssamfundet. Man skriver att Bush och hans regering struntar i att de saknar FN-mandat och är fullt villiga att bryta mot internationell lag, trots att den amerikanske presidenten tar en stor risk genom detta agerande. Sydsvenskan och Aftonbladet beskriver båda Saddams fall som en seger för Bush och Sydsvenskan och Expressen rapporterar att han har det amerikanska folket bakom sig. Aftonbladet och Expressen menar att Bush-administrationen i avsaknad av FN-mandat stödjer sig på principen om att ”might makes right” när man försöker legitimera en invasion av Irak. De båda tidningarna insinuerar att amerikanerna skulle vara hycklare ifall de anfäller Irak samtidigt som man fortsätter stödja

arabiska diktatorer och Israel. Tidningarna skriver också att USA har underminerat viktiga internationella organisationer som FN och hävdar att Bush-administrationen eftersträvar en ny världsordning präglad av amerikansk dominans.

Medan alla tidningarna uppvisar en klart negativ syn på Saddam Hussein så är deras inställning till George W Bush mer ambivalent. Sydsvenskan berättar om hur Bush höll ett tal i vilket han förkunnade att de huvudsakliga striderna i Irak är över samtidigt som amerikanska soldater utsattes för attentat i staden Falluja. Även om det förmodligen inte var tidningens avsikt så får detta sätt att rapportera Bush att framstå som världsfrånvärd, då han i princip annonserar slutet på stridigheterna medan amerikanska soldater attackeras i Irak. USA ställs i ett än mer negativt ljus när Sydsvenskan berättar om hur irakiska demonstranter i Falluja har skjutits ihjäl av amerikansk militär. Sydsvenskans rapporter om hur den biträdande amerikanske utrikesministern John Bolton har uppmanat andra länder som av USA betraktas som fiender att ta lärdom av Saddam Husseins fall. Detta kan bidra till att Bush-administrationen framstår som krigisk. Tidningen anser att det faktum att George W Bush inte har kunnat få ett FN-mandat till stöd för hans invasion av Irak är ett misslyckande för honom, då hans far under Kuwaitkriget på 90-talet stöddes av FN och en stor del av världssamfundet. Sydsvenskan skriver om hur amerikanerna har tilldelat olika länder ansvaret för ockupationszonerna i Irak på basis av deras stöd för USA i Irakfrågan, inte för att just dessa länder är de bäst lämpade kandidaterna för uppgiften. Detta ger också en negativ bild av USA, då det visar hur amerikanerna väljer ut vilka länder som ska få viktiga uppdrag utifrån deras ”lojalitet”, istället för att gå efter kompetens. Sydsvenskans rapportering om USA är dock också positiv. Tidningen skriver att amerikanerna vill undvika civila dödsoffer och skador på Iraks kulturskatter. En artikel påpekar att Saddam Hussein fortfarande skulle ha styrt Irak om inte amerikanerna hade invaderat landet.

Aftonbladet är mycket negativt inställd till George W Bush. Tidningen skriver att han struntar i folkrätten och att han har ”med religiös hängivenhet drivit på för våldsanvändning”. En artikel kallar George W Bush en krigsherre som vill invadera Irak för att slutföra sin fars verk. Hans tal i vilket han ger Saddam Hussein ett ultimatum betecknas som krigiskt och teatraliskt och artikelförfattaren menar att Bush försökte dramatisera det med terrorismanklagelser. Skribenten menar att innebörden av Bushs retorik är att Irak ska demokratiseras genom bombningar och kallar detta cyniskt. Vidare menar artikeln att Bushs kritik mot FN går ut på att världsorganisationen inte har underkastat sig USA:s vilja. Artikelförfattaren menar att Bushs krig mot Irak betyder slutet för internationell rätt och att en ny världsordning, inom

vilken USA på egen hand tar beslut i internationella frågor, har upprättats, vilket kallas skrämmande och hotfullt.

Aftonbladet skriver att Bush-administrationen, vilken stämplas som nykonservativ, högerkristen och krigisk, betraktar det egna landets intressen som globala och att den anser att USA bör upprätthålla världsordningen med vapenmakt. Tidningen menar att den amerikanska regeringen vill uppnå världsherravälde och att den har utnyttjat den rädsla som rått i USA efter 11 septemberattackerna. Bush-administrationen kritiserar också för att satsa stora summor på vapen, medan den inte visar något intresse för att använda dessa pengar till att motverka fattigdomen i världen.

I Aftonbladets artiklar stämplas USA som "världspolis" och "imperiet" och man anser att landet tar på sig rollen som "sheriff" och "missionär". Dessa beteckningar är negativt laddade och utmålar USA som en maktlysten nation vilken tror sig ha rätt att styra världen och bestämma över andra staters interna angelägenheter. En artikel anklagar implicit USA för hyckleri, eftersom amerikanerna förbjuder Turkiet att skicka trupper till norra Irak när de amerikanska soldaternas närvaro i landet är precis lika olaglig. Aftonbladet skriver att USA har bombat sönder Irak och att man vill ta kontrollen över landets olja. Tidningen spekulerar om huruvida man kommer få se en amerikansk ockupation av Irak och frågar svensk-irakier om de tror att USA kommer att göra deras ursprungsland till en lydstat. USA framställs därmed som en makthungrig ockupationsmakt som vill lägga under sig Irak och komma åt dess värdefulla naturresurser. I en annan artikel kallas USA "en nation besatt av säkerhet", ett uttryck som kan tolkas som negativt p.g.a. användningen av ordet "besatt". Artikelförfattaren anser att New York inte är representativt för USA, då dess befolkning är bättre utbildad och har mer liberala värderingar. Detta ger läsaren en negativ bild av USA och man får intrycket av att amerikaner i gemen är lågutbildade och trångsynta. Samma artikel berättar att en majoritet av amerikanerna tror att Saddam Hussein var inblandad i 11 septemberattackerna. Skribenten framhåller visserligen att detta inte innebär att amerikaner är dumma, utan snarare att de inte är tillräckligt insatta för att kunna skilja två araber, Saddam Hussein och Usama bin Laden, från varandra. De litar helt enkelt på Bush. Det kanske inte var artikelförfattarens avsikt, men sättet som texten är skriven på får majoriteten av det amerikanska folket att framstå som dumma. De kan inte skilja på saudiern som låg bakom 11 september och Iraks president, så de litar blint på vad Bush säger? Tidningsläsaren ges här intrycket av att hälften av amerikanerna är okunniga och lättledda.

Expressen ställer sig tveksam till att amerikanerna är redo för att hantera den situation som man kommer att ställas inför i Irak efter Saddams Husseins fall. Tidningen hänvisar till det bristande engagemang som USA har uppvisat i Afghanistan och menar att detta kan leda till att folk ifrågasätter huruvida amerikanerna verkligen bryr sig om det irakiska folket. Den bild som läsaren här får av amerikanerna är att de är vårdslösa och oansvariga. De invaderar länder utan att först ha gjort de nödvändiga förberedelserna för att därefter nonchalera det ansvar man har för att se till att situationen som man har bidragit till att skapa inte urartar. Expressen skriver att Bush har kört över andra statschefer och att USA p.g.a. sitt odiplomatiska uppförande på den internationella arenan har misslyckats med att upprätta nödvändiga allianser. Tidningen kallar Bush-administrationen arrogant och anser att den ignorerar andra länders åsikter och önskemål. En av dess artiklar slår fast att USA:s internationella ledarroll är nödvändig, men att den måste baseras på legitimitet och inte endast på överlägsen militärmakt, ett faktum som amerikanerna i samband med Irakfrågan har struntat i. Tidningen är också av åsikten att USA inte har gjort tillräckligt för att försöka förändra de utbredda anti-amerikanska attityderna i den muslimska världen. I Expressens rapportering framstår således Bush-administrationen vid vissa tillfällen som arrogant och lidande av hybris. Tidningsläsaren ser en regering och en nation som anser sig ha rätten att agera efter eget tycke och som trampar på andra länder. Ett par artiklar berättar om hur Bush har fått lägga fram en nödbudget för att USA ska kunna klara kostnaderna som Irakkriget medför. Även detta får Bush-administrationen att framstå som oansvarig, då de stora summor som man spenderar på kriget behövs för andra ändamål.

Av de fyra tidningarna är således Aftonbladet klart mest negativ till George W Bush, Bush-administrationen och USA. Min teoretiska utgångspunkt var att tidningarnas rapportering påverkades av deras politiska färg. Jag förväntade mig att Aftonbladet, den tidning som stod längst till vänster på den politiska skalan, skulle uppvisa den mest negativa synen på USA och dess regering och i det här fallet överensstämde min teori med resultatet av min undersökning. Detsamma kan inte sägas angående vilken tidning som på grundval av dess politiska färg borde ha den mest positiva inställningen till USA. Inför min undersökning antog jag att det skulle vara borgerliga Svenska Dagbladet, då den tidningen är den mest högerinriktade bland de fyra. Överraskande nog så skrev Svenska Dagbladet väldigt lite om George W Bush och USA. Resultatet av min undersökning blev således av den liberala tidningen Sydsvenskan var mest positivt inställd till USA i sin rapportering. Det Sydsvenskan skrev om Bush, Bush-administrationen och USA var inte lika negativt som det Expressen och Aftonbladet gav

uttryck för i sina artiklar. Sydsvenskan kritiserade visserligen USA på en del punkter, men man var också den tidning som skrev mest positivt om amerikanerna. Man var exempelvis ensam om att skriva att USA ville undvika civila dödsoffer och skador på Iraks kulturskatter under kriget.

4.2.2 Skuldfrågan

Den teori som jag utgått från i det här arbetet, att tidningarnas rapportering influeras av deras politiska färg, visade sig stämma. Precis som jag förväntat mig gav socialdemokratiska Aftonbladet USA den huvudsakliga skulden för Irakkriget, medan borgerliga Svenska Dagbladet till en övervägande del beskyllde Irak. De liberala tidningarna Sydsvenskan och Expressen tog som väntat inte klart ställning i skuldfrågan, och den skuldbörda som Expressen tillskrev Irak var endast aningen större än USA:s.

4.2.3 Konsekvenser

I sina spekulationer kring sannolika konsekvenser av kriget och rapporteringen om dess observerbara följder är tidningarna i stor utsträckning ganska samstämmiga. Konsekvenser av Irakkriget som alla de fyra tidningarna lyfter fram är att plundring och anarki har utbrutit på flera platser i Irak, den humanitära situationen är svår och landet är i behov av återuppbyggnad, vilket kommer medföra höga kostnader. I 3 av 4 tidningar skriver man om den flyktingström som kriget förväntas orsaka, den etniska splittringen i Irak som kan utgöra ett problem vid maktdelningen och destabilisera landet, risken för att ett krig i Irak kan leda till att nya konflikter uppstår i andra delar av Mellanöstern samt möjligheten att Bush-doktrinen kan komma att tillämpas mot andra länder utöver Irak. De konsekvenser som kan beskådas är att Saddam Hussein har blivit avsatt, Kuwait har beskjutits med irakiska scudmissiler, den riskfyllda situationen i Irak har tvingat ett flertal hjälporganisationer att avbryta sitt arbete i landet, Irakfrågan har skapat splittring inom FN och EU och kriget har gett upphov till världsomspännande demonstrationer.

Sydsvenskan och Aftonbladet varnar för att Irak kan få uppleva våldsdåd från Saddam Husseins återstående anhängare och att amerikanska soldater riskerar att bli betraktade som en ockupationsstyrka om de uppför sig på ett felaktigt sätt. Aftonbladet och Expressen förutspår att amerikanerna kommer att ta kontrollen över den irakiska oljan och spekulerar om att ett krig i Irak kan leda till att konflikter uppstår i andra delar av regionen, exempelvis mellan

Turkiet och kurderna. De båda tidningarna menar också att för USA och dess allierade kommer ett kort krig att betraktas som en framgång, medan däremot ett långt krig innebär en politisk katastrof. I samband med att Sydsvenskan och Svenska Dagbladet skriver om den plundring och anarki som förekommer på olika platser i Irak förutspår man att den kaotiska situationen kommer att fortgå under en tid framöver. Aftonbladet och Svenska Dagbladet spekulerar om risken för att Irakkriget kommer att leda till nya terrorattacker på olika håll i världen, däribland i USA.

Inför krigsutbrottet rapporterar Sydsvenskan och Expressen om hur FN-personal lämnar Irak och efter Saddam Husseins fall berättar dessa tidningar om de civila dödsoffer som kriget har krävt.

Personligen har jag svårt att se hur min teori om att tidningarnas rapportering influeras av deras politiska färg kan tillämpas på det som Sydsvenskan, Aftonbladet, Expressen och Svenska Dagbladet skriver om Irakkrigets konsekvenser. Som jag nämnt tidigare så är tidningarna i sina spekulationer och rapportering kring krigets konsekvenser i stor utsträckning mycket samstämmiga. Således verkar deras politiska färg inte ha någon större betydelse i detta sammanhang.

4.2.4 Motiv

Sydsvenskan skriver att massförstörelsevapnen var Tony Blairs och Colin Powells huvudsakliga argument för varför en invasion av Irak var nödvändig och att de stödde sig på FN-resolutioner som ålade Saddam Hussein att redovisa och förstöra sina arsenaler. Tidningen rapporterar att Blair hävdar att hemliga underrättelserapporter bekräftar att Irak besitter massförstörelsevapen, men han avslöjar inte dessa rapporters innehåll och ber istället det brittiska folket att lita på honom. I det här fallet bidrar Sydsvenskans rapportering knappast till att övertyga den genomsnittlige tidningsläsaren om att det skulle ligga någon sanning i påståendena att Irak har massförstörelsevapen. Å andra sidan stärks denna uppfattning när tidningen berättar om hur man i Israel och Kuwait fruktar irakiska angrepp med kemiska eller biologiska vapen, utan att artikeln låter någon representant för den irakiska staten kommentera detta. Därmed får tidningsläsaren intrycket av att det är möjligt att Irak faktiskt innehar massförstörelsevapen. I en artikel ställer sig Bo Södersten tvivlande till att världssamfundet skulle kunna uppnå några resultat i Irakfrågan med hjälp av FN:s vapeninspektörer. Södersten klargör inte huruvida han tror att Irak har massförstörelsevapen

eller inte. Hans skepsis till att vapeninspektörernas arbete skulle kunna åstadkomma någonting kan tolkas som att han inte tror att massförstörelsevapnen kan hittas, antingen för att Irak inte har några eller för att vapnen är väl gömda.

Sydsvenskan rapporterar om hur Saddam Hussein och hans son Uday talar om jihad respektive martyrdöd. Detta kan ge tidningsläsaren intrycket av att det kan ligga något i de amerikanska påståendena att den irakiska regeringen samverkar med terroristgrupper, eftersom begrepp som ”jihad” och ”martyrskap” ofta associeras med militanta islamister. Samma effekt kan uppnås av rapporteringen kring hur en del invånare i New York fruktar att Saddam Hussein och Usama bin Laden ska ingå en allians. Sydsvenskan verkar dock ställa sig skeptisk till USA:s anklagelser mot Saddam, vilka omnämns som de ”påstådda kopplingarna” mellan Irak och terrorister.

Tidningen skriver mycket sparsamt om huruvida en önskan att införa demokrati i Irak skulle vara ett bakomliggande motiv till USA:s krig. Man beskriver Saddams hårda styre av Irak och hur befolkningen firar hans fall. Bo Södersten kritiserar i en artikel den oförmåga att skydda mänskliga rättigheter som FN vid ett antal tillfällen har uppvisat och menar att ett krig mot Irak var nödvändigt för att störta Saddam Hussein och införa demokrati i landet. En annan artikel framhåller att utan den amerikanska invasionen av landet så skulle Saddam ha suttit kvar vid makten i Irak. Ingen av Sydsvenskans artiklar påstår dock att en vilja att demokratisera Irak motiverade kriget.

Sydsvenskan påstår aldrig att USA:s krig i Irak skulle ha motiverats av en önskan att besegra ”ondskans axelmakter”, en kategori i vilken det Saddamstyrda Irak ingick. En tidningsläsare kan dock utifrån spekulationerna om huruvida Bush-doktrinen kommer att tillämpas mot andra länder som stämplats som ”ondskans axelmakter”, samt av rapporteringen om den biträdande amerikanske utrikesministern John Boltons uppmaning till dessa stater att ta lärdom av Irak, dra slutsatsen att detta var en motiverande faktor bakom USA:s beslut att invadera Irak.

Endast två av Aftonbladets artiklar påstår att Bush-administrationens motiv till ett krig mot Irak är en önskan att upprätta en ny världsordning dominerad av USA.

Flera av Aftonbladets artiklar skriver att massförstörelsevapnen är USA:s främsta argument för kriget. Angående huruvida Irak besitter dessa sorters vapen eller inte berättar vissa artiklar

om hur Saddam Hussein förnekar innehav av massförstörelsevapen, medan andra rapporterar om den rädsla som råder i Israel och Kuwait för irakiska angrepp med kemiska vapen mot dessa länder. I en artikel ger en av tidningens journalister, som är på plats i Kuwait, uttryck för sin oro över att irakiska scudmissiler innehållandes gas ska slå ner. Denna rapportering bidrar till att stärka anklagelserna om att Irak besitter massförstörelsevapen, även om dessa artiklar inte uttryckligen tar ställning till huruvida dessa vapen existerar eller inte. Det närmaste Aftonbladet kommer till att hävda att Irak innehar massförstörelsevapen är en artikel som spekulerar om att massförstörelsevapnen kan vara gömda i staden Tikrit. Denna artikel omnämner dock dessa som Iraks ”påstådda massförstörelsevapen”, vilket tyder på att man ställer sig skeptisk till deras existens. Andra artiklar är antingen skeptiska till eller ifrågasätter påståendena att Irak har massförstörelsevapen. I en artikel påpekas det att USA riskerar sin trovärdighet om några massförstörelsevapen inte kan hittas, då amerikanerna grundade krigets legitimitet på Iraks innehav av dessa. En annan artikel invänder mot USA:s påståenden och skriver att Irak inte har någon möjlighet att angripa andra länder med massförstörelsevapen. Artikelförfattaren kritiserar kriget och anser att de åtgärder som FN har vidtagit, med vapeninspektörer som genomsöker Irak, räcker och menar att USA genom sitt stöd till Israel, en stat som besitter kärnvapen, tillämpar dubbla måttstockar. Enligt ytterligare en artikel är USA:s egentliga motiv till kriget att göra sig av med Saddam Hussein och massförstörelsevapen är enbart en ursäkt.

Aftonbladet verkar inte sätta någon större tilltro till Bush-administrationens påståenden om att Irak samarbetar med terroristgrupper. En artikel framhåller att det inte finns några bevis för att Saddam Hussein skulle ha kopplingar till terrorister. En annan kommenterar det faktum att en majoritet av amerikanerna tror att Irak var inblandat i 11 septemberattackerna med att detta inte beror på att de är dumma, utan snarare att de inte är tillräckligt insatta för att kunna skilja på Saddam Hussein och Usama bin Laden och att de litar på Bushs ord.

Endast en av Aftonbladets artiklar hävdar att USA vill ta kontrollen över Iraks olja, men den påstår inte att detta skulle ha motiverat kriget.

Att en vilja att införa demokrati i Irak skulle vara ett motiv till kriget avfärdas i en av Aftonbladets artiklar med hänvisning till USA:s stöd till arabiska diktatorer och den israeliska ockupationen av Palestina.

Enligt två artiklar är ett av USA:s motiv till invasionen av Irak att göra sig av med Saddam Hussein. Den ena artikeln drar utifrån de riktade amerikanska attackerna mot Saddam

slutsatsen att krigets verkliga motiv var att eliminera honom. I den andra artikeln hävdas det att Bush motiveras av en önskan att slutföra det arbete som hans far påbörjade under Kuwaitkriget genom att besegra Saddam för gott.

I Expressen skriver Knut Göran- Källberg i en artikel att krigets huvudsakliga målsättning är att neutralisera Iraks massförstörelsevapen. Källberg tror uppenbarligen att dessa vapen existerar och han förklarar FN-inspektörernas oförmåga att hitta massförstörelsevapnen med att de är lätta att gömma. Han tillägger dock att massförstörelsevapen inte är det enda motivet till kriget. Andra artiklar rapporterar om den rädsla som finns bland irakier för att kemiska vapen ska användas under kriget. Att även irakierna fruktar att deras regering ska ta till dessa vapen ger definitivt USA:s anklagelser mot Saddam Hussein angående detta trovärdighet. Detsamma gör rapporteringen kring hur man i Israel och Kuwait är rädda för att Irak ska attackera dessa länder med kemiska eller biologiska vapen. Ytterligare en artikel berättar om hur Irak har avfyrat scudmissiler mot Kuwait. Artikeln nämner att Irak tidigare hävdade att man inte besitter dessa sorters vapen, vilket kan bidra till att tidningsläsaren börjar undra ifall Saddam Hussein har andra vapen som han förnekat innehav av, exempelvis de massförstörelsevapen som förespråkare för kriget har talat om. I samband med Saddams fall skriver Expressen att detta innebär att han inte längre kan använda massförstörelsevapen, vilket stärker trovärdigheten hos uttalanden som företrädare för Bush-administrationen gjorde inför kriget i vilka man betonade risken för att den irakiska regeringen skulle attackera andra länder med kemiska och biologiska vapen. En av Expressens ledarartiklar framhåller att Iraks massförstörelsevapen och Saddam Husseins trots mot FN-resolutioner som uppmanar honom att redogöra för och förstöra dessa var ett av Bush-administrationens prioriterade argument för att rättfärdiga kriget.

Expressen skriver inte särskilt mycket angående demokratisering av Irak som ett av amerikanernas motiv till kriget. I en ledarartikel argumenterar skribenten för att ett krig mot Irak är legitimt eftersom det är hög tid att genomföra ett regimskifte i landet och göra slut på Saddam Husseins brutala diktatur, med allt vad det har inneburit i form av förtryck och brott mot mänskliga rättigheter. Artikelförfattaren anser att det är problematiskt att detta inte var tillräckligt framträdande i Bush-administrationens argumentering till stöd för kriget. Skribenten är uppenbarligen av åsikten att en vilja att införa demokrati i Irak är ett starkt argument för ett krig, men dennes syn på huruvida detta motiverade USA går inte att utläsa ur

artikeln. En annan artikel menar att kriget kan betraktas som en framgång om det resulterar i att Saddam Hussein blir avsatt, men liksom ledarartikeln tar den inte ställning i frågan om detta var ett motiv bakom beslutet att invadera Irak. Den enda av Expressens artiklar som gör detta är skriven av Knut Göran- Källberg. Han menar att Bush-administrationen vill störta Saddam Hussein och införa demokrati i Irak, samtidigt som man också eftersträvar en ny världsordning. Källberg bedömer dock att frågan om Iraks massförstörelsevapen är det främsta motivet till kriget.

Endast Knut Göran- Källbergs artiklar lägger fokus på olja. Han skriver att amerikanerna efter att ha störtat Saddam Hussein tänker se till att få kontroll över den irakiska oljan, men han hävdar aldrig att USA:s krig i Irak skulle ha motiverats av detta.

En av Expressens ledarartiklar framhåller att ett av Bush-administrationens mest framträdande argument för varför ett krig mot Irak är legitimt är landets samverkan med terroristgrupper. I övrigt skriver Expressen väldigt lite om de amerikanska påståendena angående Saddam Husseins terroristkopplingar och tidningen klargör inte huruvida man betraktar USA:s anklagelser som trovärdiga eller inte. Det enda i Expressens rapportering som skulle kunna ge en tidningsläsare intrycket av att det kan ligga något i dessa utsagor är en artikel som berättar om hur Saddam tvingat irakier att bli självmordspiloter och krascha flygplan mot amerikanska militärbaser. Utifrån detta skulle man kunna göra kopplingar mellan Saddam och 11 septemberattackerna, då självmordspiloter kraschade flygplan mot byggnader i USA.

En av Svenska Dagbladets artiklar skriver att krigets syfte är att införa demokrati i Irak och hitta de massförstörelsevapen som utgjort amerikanernas huvudargument för invasionen. För övrigt omnämns massförstörelsevapen relativt sparsamt i Svenska Dagbladet. I några artiklar rättfärdigas militära aktioner mot Irak med hänvisning till Saddam Husseins trots mot FN-resolutioner som ålägger honom att förstöra sina massförstörelsevapen.

Gällande en önskan att införa demokrati i Irak så bidrar några artiklar till att stärka uppfattningen att detta skulle vara ett motiv bakom kriget. Artikelförfattarna anser att i fallet Irak så är en militär humanitär intervention nödvändig för att störta en diktator som under lång tid har förtryckt sitt folk och begått grova brott mot mänskliga rättigheter. Man bedömer att motståndarna till kriget lägger alltför stor vikt vid folkrätten och man påpekar att suveränitetsprincipen inte bör tillåtas skydda diktatorer. Vidare framhåller man att

krigsmotståndarna tillämpar dubbla måttstockar på Irakkriget och NATO:s intervention i Jugoslavien, militära aktioner som båda saknade FN-mandat. Artiklarna menar att ett krig mot Irak har större legitimitet än NATO:s ingripande på Balkan, eftersom den irakiska regeringen har fått fler FN-resolutioner utfärdade mot sig och gjort sig skyldig till värre brott mot mänskliga rättigheter än den serbiska regeringen vid tiden för Jugoslaviens sönderfall.

Endast en av Svenska Dagbladets artiklar tar upp oljan. Den berättar att USA har tagit kontrollen över Iraks olja, men hävdar inte att detta skulle ha motiverat amerikanerna att anfälla landet.

Aftonbladet avfärdar påståendena att drivkraften bakom USA:s beslut att invadera Irak skulle vara en vilja att demokratisera landet och pekar på det stöd som amerikanerna har gett arabiska diktatorer och Israels ockupation av de palestinska områdena. Att en tidning som Aftonbladet, som politiskt står till vänster, ställer sig avvisande till att demokrati skulle ha varit en motiverande faktor för USA i samband med Irakkriget överensstämmer med min teori om att tidningarna influeras av sin politiska färg. Både Sydsvenskan, Expressen och Svenska Dagbladet anser att ett krig mot Irak kan rättfärdigas av behovet att införa demokrati i landet. Sydsvenskan hävdar dock inte att detta skulle ha motiverat USA:s krig. Expressen är ambivalent angående detta. En artikel skriver att behovet av att demokratisera Irak inte har varit ett av Bush-administrationens framträdande argument för att rättfärdiga kriget. I en annan artikel menar skribenten att ett av Bush-administrationens mål med kriget är att avsätta Saddam Hussein och införa demokrati i Irak. Svenska Dagbladet är av samma åsikt. Att borgerliga Svenska Dagbladet skulle rättfärdiga invasionen av Irak med argumentet att landet måste demokratiseras var utifrån min teoretiska utgångspunkt väntat. Däremot var det överraskande att de två liberala tidningarna Sydsvenskan och Expressen instämde i detta. Att dessa utifrån sin politiska färg skulle vilja se en demokratisering av Irak var högst sannolikt, men att de anser att detta kan rättfärdiga ett krig var ganska förvånande.

I Sydsvenskans artiklar tar man inte upp vilken roll Iraks olja hade i samband med kriget. Aftonbladet och Expressen skriver att USA vill ta kontrollen över den irakiska oljan och Svenska Dagbladet rapporterar efter Saddams fall att amerikanerna har gjort detta. Ingen av tidningarna hävdar dock att USA:s motiv för sin invasion av Irak var en önskan att komma åt landets värdefulla naturtillgångar.

Sydsvenskan, Aftonbladet och Expressen rapporterar om hur ett av Bush-administrationens främsta argument för Irakkriget har varit att det finns kopplingar mellan Saddam Hussein och terroristgrupper. De två förstnämnda tidningarna verkar inte sätta någon större tilltro till anklagelserna mot Saddam, då man använder uttryck som ”påstådda kopplingar” och slår fast att det inte finns några bevis för detta. Expressen klargör inte i sin rapportering huruvida man tror att Saddam samverkar med terrorister eller inte. Svenska Dagbladet skriver inte någonting om det.

Alla tidningarna framhåller att ett av Bush-administrationens främsta argument för en invasion av Irak har varit landets massförstörelsevapen. Däremot skiljde de sig åt i sin syn på USA:s anklagelser mot Saddam Hussein. I Aftonbladet fanns det visserligen en artikel i vilken en av tidningens journalister som var på plats i Kuwait kände oro för att de missiler som Irak skickade mot landet skulle innehålla gas. Detta kan bidra till att tidningsläsaren får uppfattningen att det finns en möjlighet att Irak faktiskt har massförstörelsevapen, men det är i mina ögon inte tillräckligt för att man ska kunna säga att journalisten som skrivit artikeln tror att dessa vapen existerar. I övrigt ställer sig Aftonbladet skeptisk och avvisande till USA:s påståenden att Irak besitter massförstörelsevapen. Tidningens artiklar omnämner dem som ”påstådda massförstörelsevapen”, varnar för att USA:s trovärdighet kommer skadas om dessa vapen inte kan hittas och slår fast att Irak inte kan attackera andra länder med massförstörelsevapen och att FN-inspektörernas arbete var åtgärd nog. Att vänsterinriktade Aftonbladet var den tidning som var mest benägen att tvivla på och ifrågasätta USA:s anklagelser om Saddams massförstörelsevapen var helt i enlighet med min teori om att tidningarna influeras av sin politiska färg. Inför min genomgång av tidningarnas artiklar antog jag att borgerliga Svenska Dagbladet skulle vara den tidning som satte störst tillit till påståendena om att Irak hade massförstörelsevapen. Här visade sig dock min teori inte stämma. Medan Svenska Dagbladet och Sydsvenskan inte klargjorde huruvida man trodde att Saddam Hussein besatt massförstörelsevapen eller inte var det den liberala Expressen som var mest benägen att tro på att dessa vapen existerade. Expressen-journalisten Knut- Göran Källberg skriver i princip att FN-inspektörerna inte har kunnat hitta några massförstörelsevapen eftersom den irakiska regimen med lätthet har kunnat hålla dem väl gömda. I en artikel publicerad i samband med Saddam Husseins fall menar tidningen att han nu inte längre har någon möjlighet att använda massförstörelsevapen. Innebörden av detta är, som jag tolkar det, att Saddam före invasionen av Irak hade tillgång till fungerande massförstörelsevapen och att Bush-administrationens påståenden var tillförlitliga.

4.2.5 Lokal och global kontext

Sydsvenskan var den tidning som i sin rapportering oftast satte in Irakkriget i en lokal kontext, vid 25 tillfällen, vilket står i skarp kontrast till Aftonbladet (10), Expressen (14) och Svenska Dagbladet (13). Det fanns även en betydande skillnad mellan tidningarna gällande hur ofta de skrev om kriget utifrån ett globalt perspektiv. Detta var klart vanligast i Expressen, som vid 31 tillfällen satte in Irakkriget i ett globalt sammanhang, vilket kan jämföras med Sydsvenskan, Aftonbladet och Svenska Dagbladet, där det gjordes vid 22, 16 respektive 10 tillfällen. Förhållandet mellan lokal och global kontext kan också jämföras inom tidningarna. I Sydsvenskan och Svenska Dagbladet satte man oftare in Irakkriget i ett lokalt sammanhang än i ett globalt, medan det motsatta förhållandet gällde i Aftonbladet och Expressen. Skillnaden var störst i Expressen, där man skrev om kriget utifrån ett globalt perspektiv vid 31 tillfällen medan den lokala motsvarigheten förekom vid 14 tillfällen. Differensen var minst i Sydsvenskan och Svenska Dagbladet. Sydsvenskan och Svenska Dagbladet satte in Irakkriget i ett lokalt sammanhang vid 25 respektive 13 tillfällen, medan det globala perspektivet förekom vid 22 respektive 10 tillfällen.

Jag anser inte att min teori om att tidningarnas rapportering influeras av deras politiska färg är applicerbar gällande hur de skriver om Irakkriget utifrån en lokal och en global kontext. Min uppfattning är att tidningarnas position på den politiska skalan inte påverkar deras användning av ett lokalt eller ett globalt perspektiv och denna faktor är således i det här sammanhanget irrelevant.

4.3 Min undersökning och tidigare forskning

Att jämföra mitt arbete med *Tio dagar som skakade världen* av Lars Nord och Jesper Strömbäck är ganska svårt. Medan min egen undersökning fokuserar på svenska tidningars rapportering kring Irakkriget går mycket av Nords och Strömbäcks studie ut på att jämföra svensk medias rapportering i samband med 11 septemberattackerna respektive Afghanistankriget. Dessutom har jag i min uppsats knappt ägnat någon uppmärksamhet åt det som de har lagt fokus på, exempelvis anonyma källor, elitkällor, anti-muslimska och anti-amerikanska teman.

Nord och Strömbäck ställde upp ett flertal hypoteser vars riktighet de besvarade utifrån sin analys. De kom fram till slutsatser angående förekomsten av anonyma källor, amerikanska

elitkällor, spekulationer, Sverigevinklingar och anti-amerikanska respektive anti-muslimska händelser och retoriska figurer i rapporteringen.

I min egen undersökning använde sig ibland de svenska tidningarna av anonyma källor i sin rapportering kring Irakkriget, exempelvis talesmän för Pentagon, civila irakier och kurdiska ledare vars namn inte uppges. Amerikanska elitkällor förekommer också vid flera tillfällen, i form av politiker och militärer. Även svenska elitkällor används, i form av politiker och experter. I de tidningar som jag har studerat är spekulationer vanligt förekommande, särskilt när det gäller Irakkrigets konsekvenser. Tidningarna gör också Sverigevinklingar i sin rapportering av Irakkriget, vilket bl.a. innefattar att man skriver om svenska politikere, demonstranter och svensk-irakiers åsikter om kriget. Liksom vad Nord och Strömbäck kom fram till i sin studie så har jag i min undersökning funnit att anti-muslimska händelser knappt förekommer alls i medierapporteringen kring Irakkriget, medan tidningarna däremot berättar om vissa anti-amerikanska händelser, främst demonstrationer mot den amerikanska invasionen av Irak och kritiska uttalanden om USA. Gällande retoriska figurer så anländer Nord och Strömbäck vid slutsatsen att de anti-muslimska förekommer oftare än de anti-amerikanska och att den vanligaste är ”muslimer som fanatiker”. I min egen studie har jag fått ett annat intryck. Här är den retoriska figuren ”muslimer som fanatiker” sällsynt och förekommer endast i ett fåtal artiklar, exempelvis en som berättar om hur jordanierna betraktade Saddam Hussein som en hjälte under Kuwaitkriget. Personligen skulle jag säga att anti-amerikanska retoriska figurer är vanligare än anti-muslimska i medierapporteringen om Irakkriget. Ett exempel på detta är ”USA som världspolis”, vilken är särskilt förekommande i Aftonbladet. Nord och Strömbäck bedömer i sin studie att svensk medias rapportering angående muslimer inte är negativ i någon högre grad. Inte heller i min studie av media och Irakkriget upplever jag att de svenska tidningarnas rapportering angående muslimer tenderar att vara negativ.

Den andra studien som Lars Nord och Jesper Strömbäck har gjort är *Från osäker källa* och analyserar hur svensk media rapporterade kring Irakkriget. Arbetet lägger fokus på källor, tematiska perspektiv, aktörer, fakta, spekulationer och retoriska figurer, medan jag i min egen undersökning har tittat på medias beskrivning av krigets aktörer, vad som skrivs om krigets konsekvenser och motiv samt huruvida kriget i rapporteringen sätts in i ett lokalt eller globalt sammanhang. Nord och Strömbäck studerade medierapporteringen om Irakkriget under två tidsperioder, 20-24 mars och 6-10 april. Själv valde jag ut artiklar från fyra datum, 18 mars, 21 mars, 10 april och 2 maj, vilka samtliga föregicks av en dag då något betydelsefullt med

koppling till Irakkriget inträffade. Förutom sändningar från tre nyhetsprogram använde sig författarna av fyra svenska tidningar som källmaterial. Dessa var samma tidningar som jag själv studerade i min undersökning, med undantaget att jag använde mig av Sydsvenskan istället för Dagens Nyheter.

I sin undersökning kom Nord och Strömbäck fram till en del slutsatser. De mest förekommande temana i medierapporteringen var beskrivningar av krigsförloppet, situationen för civila irakier, sökandet efter Saddam Hussein och protesterna mot kriget. I mitt eget arbete brydde jag mig inte om vilka teman som var vanligast i tidningarnas artiklar, men jag kan ändå säga att även jag fann att rapportering kring krigsförloppet, den irakiska befolkningens situation och protester mot kriget var starkt förekommande. Däremot skrevs det inte särskilt mycket om jakten på Saddam Hussein.

När det gäller källor så bedömde Nord och Strömbäck att användningen av anonyma källor i artiklarna var betydande. De vanligaste källorna var amerikanska officiella källor, följt av deras irakiska och brittiska motsvarigheter. Bland de politiska ledarna stod det klart att George W Bush förekom oftare i medierapporteringen än Saddam Hussein och Tony Blair. Även i de tidningar som jag har studerat, Sydsvenskan, Aftonbladet, Expressen och Svenska Dagbladet, var anonyma källor som exempelvis icke-namn-givna talesmän för Pentagon vanliga. Amerikanska officiella källor, exempelvis politiker och militärer, användes också i betydande utsträckning av tidningarna. Även irakiska officiella källor, främst politiker, förekom vid flera tillfällen. Däremot var användningen av brittiska officiella källor ytterst begränsad. Jag har i min genomgång av Sydsvenskan, Aftonbladet, Expressen och Svenska Dagbladet inte upplevt att det finns någon stor skillnad mellan hur ofta George W Bush och Saddam Hussein förekommer i tidningarnas rapportering. Snarare tycker jag att båda är mycket framträdande i artiklarna och även om det finns skillnader mellan hur stor deras förekomst är så är dessa relativt små. Däremot finns det en betydande skillnad mellan dessa politiska ledares förekomst i medierapporteringen och Tony Blairs. Endast ett fåtal artiklar lägger fokus på Blair och hans roll i Irakfrågan. Nord och Strömbäck fann också i sin undersökning att andra prominenta källor som media använde sig av var civila irakier och svenska experter och medborgare. Dessa källor figurerade även i mitt arbete och när det gäller svenska källor så framträdde förutom experter och medborgare också politiker samt demonstranter mot kriget.

Författarna kom fram till att de vanligaste spekulationerna i medierapporteringen kring Irakkriget rörde sig om hur kriget skulle utveckla sig, vad som skulle hända i Irak efter kriget och mängden dödsoffer som den amerikanska krigföringen orsakat. Å andra sidan förekom inte spekulationer om Saddam Hussein i någon högre grad. I min undersökning fann jag att det fanns gott om spekulationer i tidningarna och några av de mest framträdande handlade om krigsutvecklingen och krigets konsekvenser för Irak. Spekulationer om hur stora dödssiffror som kriget skulle leda till förekom visserligen, men var relativt sällsynta och liksom Nord och Strömbäck fick jag intrycket av att spekulationer rörande Saddam Hussein var färre än man kunde ha förväntat sig.

Gällande retoriska figurer så drog författarna slutsatsen att USA som en förkämpe för frihet och demokrati var vanligast, följt av "USA som världspolis". I min egen undersökning förekom visserligen artiklar som skulle kunna anses porträttera USA som strävande efter frihet och demokrati, exempelvis vid de tillfällen då några av tidningarna rättfärdigade krig med att Irak måste demokratiseras samt när man berättade om hur jublande irakier firade sin befrielse efter Saddams fall. Jag skulle dock inte säga att dessa artiklar målade upp en bild av USA som en förkämpe för frihet och demokrati, men om deras rapportering kan anses ingå i denna retoriska figur så kan man dra slutsatsen att den var relativt framträdande. "USA som världspolis" förekom också, särskilt i Aftonbladet. Liksom Nord och Strömbäck fann jag att anti-muslimska retoriska figurer inte förekom i någon betydande grad.

Nord och Strömbäck uppmärksammade det visserligen inte, men i deras undersökning av svensk media och de teman och retoriska figurer som förekom i rapporteringen lyfte de ibland fram tillfällen då media satte in Irakkriget i lokala och globala sammanhang. De svenska medier som författarna studerade skrev om kriget utifrån ett lokalt perspektiv när de spekulerade kring vilka konsekvenser kriget skulle få för Irak, samt rapporterade om sökandet efter Saddam Hussein och om hur situationen såg ut för Iraks civilbefolkning. De satte också in kriget i en global kontext när de skrev om de protester som Irakkriget gett upphov till i olika delar av världen. När jag undersökte hur de svenska tidningar som jag studerade skrev om Irakkriget utifrån ett lokalt och ett globalt perspektiv tog jag också upp deras rapportering om situationen för civila irakier, jakten på Saddam och protester mot kriget, samt spekulationerna om vilka konsekvenser som invasionen av Irak skulle ha för landet.

I *Gulfkriget-ett mediedrama i två akter* drar författarna Håkan Hvitfelt och Karin Mattsson flera slutsatser av sin analys av svensk medias rapportering kring Kuwaitkriget som har

relevans för min egen undersökning. En av dem är att svensk media under Kuwaitkriget bedrev en personifierad journalistik, inom vilken olika aktörer blev symboler. I detta sammanhang fick Saddam Hussein symbolisera fienden och ondskan och mediernas beskrivning av honom var ytterst negativ. Även i min egen genomgång av svenska tidningars rapportering kring Irakkriget var det uppenbart att Saddam var en av huvudaktörerna i medieberättelsen om kriget. I de tidningsartiklar som jag har analyserat fick han representera ondskan, grymhet och brutalitet. De svenska tidningarnas beskrivning av honom var övervägande negativ och i artiklarna redogjordes det utförligt för de vidrigheter som Saddam utsatt det irakiska folket för. Hvitfelt och Mattson skriver att den amerikanske generalen Norman Schwarzkopf under Kuwaitkriget skildrades på ett positivt sätt i svensk media, som "the good guy". Jag har i min undersökning av svenska tidningars rapportering kring Irakkriget inte fått intrycket av att de framstående amerikanska aktörerna, exempelvis George W Bush, framställs som den "goda" sidan. Istället förekommer skepsis, kritik och ifrågasättande av Bush och hans administration i flera av Sydsvenskans, Aftonbladets och Expressens artiklar, medan Svenska Dagbladet skriver väldigt lite om dessa aktörer.

En annan slutsats som författarna drar är att svensk media i sin rapportering ägnade betydande uppmärksamhet åt irakiska scudmissiler, trots dessas marginella inverkan på kriget. De svenska tidningar som jag har studerat rapporterade också om hur scudmissiler avfyrades mot Kuwait under Irakkriget 2003, även om de knappt gjorde någon skada.

Liksom svensk media under Kuwaitkriget använde sig av kommentarer från svenska militärer så lät de tidningar som förekommer i min undersökning personer från exempelvis den svenska försvarshögskolan uttala sig om kriget i Irak.

Hvitfelt och Mattson skriver om hur svensk media skildrade Kuwaitkriget och dess aktörer utifrån sagan om prinsen och draken. I rapporteringen var Norman Schwarzkopf prinsen, Saddam Hussein draken och Kuwait prinsessan som skulle befrias från drakens grepp. Författarna drar också slutsatsen att sagan inte stämde överens med verkligheten, eftersom draken satt kvar vid makten i Irak. De svenska tidningarnas rapportering kring Irakkriget påminner om detta. Här är Saddam fortfarande den ondskefulla draken, men nu representeras prinsessan i nöd av det irakiska folket, som draken håller i fångenskap och förtryck. Jag är dock tveksam till om det i det här sammanhanget finns en prins. Tidningarna skriver visserligen om hur de amerikanska trupperna välkomnas av den jublande "prinsessan" efter att man har besegrat "draken", men samtidigt har inte amerikanerna beskrivits som den gode,

hjältmodige prinsen. På en punkt överensstämde dock sagan om prinsen och draken bättre med verkligheten under Irakkriget, eftersom draken besegrades för gott i och med Saddams fall.

Författarna fokuserade i sin undersökning inte på huruvida svensk media gav USA eller Irak skulden för Kuwaitkriget. Man fann dock att den USA-ledda koalitionen i rapporteringen porträtterades som ”de goda”, medan Saddam Hussein var den ondskefulle fienden. Detta tolkar jag som att svensk media lade skulden för kriget på Irak. I min egen studie fann jag att Expressen och Svenska Dagbladet beskyllde den irakiska sidan för Irakkrigets utbrott, medan Aftonbladet gav USA skulden och Sydsvenskan uppvisade en oklar inställning i skuldfrågan.

Jag anser att Hvitfelts och Mattsons slutsats, att media i sin rapportering utgår från devisen om kampen mellan gott och ont, inte stämmer när det gäller Irakkriget. Sydsvenskan, Aftonbladet, Expressen och Svenska Dagbladet porträtterade visserligen Saddam Hussein som ”den onde”, men som tidigare har framhållits så känner jag inte att tidningarna skildrar George W Bush och USA som den ”goda” parten.

I *Hopp och fruktan* skriver Stig Hadenius och Elisabeth Stur om de prognoser som svensk media gjorde under Kuwaitkriget och tillämpar ett hopp/fruktan-tema. Fruktan-temat förekommer bl.a. i medias spekulationer om att kriget kan bli långt och blodigt med stora förluster för den USA-ledda koalitionen, att Irak kan komma att använda kemiska och biologiska vapen och försöka skaffa kärnvapen samt att terrordåd kan genomföras i Väst som en konsekvens av kriget. Av de två temana var fruktan det mest förekommande i medias prognoser, men några förutsägelser innehöll hopp. Dessa utgjordes bl.a. av spekulationer kring att konflikten skulle kunna lösas på fredlig väg samt av rapportering om hur amerikanerna försäkrade att man skulle få se ett kort krig. Författarna anser att dessa hoppfulla prognoser var naiva och orealistiska. I medias förutsägelser varnade man för att Mellanösternkonflikten inte skulle kunna lösas genom att den USA-ledda alliansen drev ut de irakiska styrkorna från Kuwait och att risken fanns att kriget istället skulle resultera i nya oroligheter i regionen. Huruvida kriget var nödvändigt ifrågasattes ett flertal gånger. Det spekulerades också kring att protesterna mot kriget bara skulle växa i styrka och utrikeskorrespondenterna i USA förutspådde att den amerikanska opinionen skulle bli allt mer negativ ju fler av det egna landets soldater som stupade. Svensk media var också mer eller mindre överens om att Kuwaitkriget skulle resultera i att Saddam Hussein avsattes.

Hadenius och Stur lade ingen fokus på det i sin studie, men när de tittade på vilka förutsägelser som svensk media gjorde lyfte de ibland fram tillfällena då Kuwaitkriget i medierapporteringen sattes in i en global kontext. Media spekulerade bl.a. om att den USA-ledda koalitionen ingripande i Kuwait skulle kunna resultera i att Västländer drabbas av terrorattacker, att andra delar av Mellanöstern destabiliseras, att de protester mot kriget som kunnat beskådas i olika länder kommer bli starkare samt att attityderna till kriget över tid kommer bli mer negativa i USA. När jag i min studie undersökte huruvida svenska tidningar i sin rapportering satte in Irakkriget i en global kontext fann jag att de, liksom de medier som Hadenius och Stur analyserade, gjorde detta när de skrev om risken för att Irakkriget kan leda till att nya terrordåd inträffar i Väst och att Mellanöstern blir än mer instabilt. De svenska tidningar som jag studerat skriver också om de världsomspännande protesterna mot Irakkriget och om möjligheten att den amerikanska opinionens inställning till kriget blir alltmer negativ ju fler dödsoffer som krävs.

I min uppsats använde jag mig inte av något hopp/fruktan-tema, men när jag undersökte Sydsvenskans, Aftonbladets, Expressens och Svenska Dagbladets rapportering kring Irakkriget kunde jag inte undgå att lägga märke till att många artiklar uttryckte hopp och fruktan. Liksom vad Hadenius och Stur har funnit i sin studie så var fruktan det dominerande temat av de två. Olika artiklar uttryckte exempelvis farhågor om att kriget skulle bli utdraget och kräva en stor mängd civila dödsoffer, att Irak skulle kunna attackera Israel och Kuwait med kemiska och biologiska vapen, risken för nya terroristattacker i Väst som en följd av kriget, svårigheterna att bygga ett fungerande, demokratiskt Irak, de negativa konsekvenser som kriget har för internationella relationer samt den våldsamma och turbulenta utveckling som invasionen kan trigga i såväl Irak som Mellanöstern. Ibland uttrycktes dock hopp, däribland att Saddam Husseins eventuella fall skulle innebära att irakierna befriades från en diktator med mycket blod på sina händer, att han inte längre skulle kunna destabilisera Mellanöstern genom militär aggression och att försöken att lösa Palestinakonflikten skulle underlättas av att han inte längre satt vid makten i Irak. Andra hoppfulla spekulationer var att amerikanerna skulle kunna införa demokrati i Irak och att kriget förhoppningsvis skulle bli kort. Till skillnad från vad Hadenius och Stur fann i sin studie om Kuwaitkriget så hyste mina utvalda svenska tidningar i sin rapportering innan Irakkriget bröt ut inga orealistiska förhoppningar om att det hela skulle kunna lösas på fredlig väg. På ett antal andra punkter liknade dock förutsägelseerna och spekulationerna i de svenska medier som Hadenius och Stur undersökte de som jag återfann i Sydsvenskan, Aftonbladet, Expressen och Svenska

Dagbladet. Tidningarna som jag undersökte befarade att Irakkriget inte skulle lösa problemen i Mellanöstern utan snarare orsaka mer instabilitet i regionen, att omvärlden över tid skulle bli allt mer negativ till kriget och att ett stort antal dödade amerikanska soldater skulle få även opinionen i USA att vända sig mot det. I flera av de svenska tidningarnas artiklar uttrycktes skepsis mot krigets nödvändighet. Gällande Saddam Husseins öde rådde bland tidningarna i princip konsensus om att Irakkriget skulle leda till att han störtades.

I avhandlingen *Vietnam* studerar Eva Queckfeldt hur tidningarna Aftonbladet, Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter rapporterade kring Vietnamkonflikten. Hon väljer att endast analysera tidningarnas ledarartiklar eftersom hon är intresserad av deras åsikter i Vietnamdebatten. I min egen undersökning studerade jag Sydsvenskans, Aftonbladets, Expressens och Svenska Dagbladets syn på vissa aspekter av Irakkriget, men jag fokuserade inte enbart på deras åsikter och gick förutom ledarartiklar också igenom nyhetsartiklar och krönikor. Queckfeldt gjorde också en jämförande studie av tidningarnas syn på Vietnamkonflikten, precis som jag själv jämförde mina undersökta tidningars rapportering kring Irakkriget. Till skillnad från Queckfeldt så tittade jag inte på huruvida mina valda tidningars syn på Irakkriget genomgick en förändring under den studerade tidsperioden. Liksom Eva Queckfeldt så baserades mitt val av tidningarna som skulle undersökas på att jag ville att de skulle representera ett så brett politiskt spektrum som möjligt.

En av slutsatserna som Queckfeldt kommer fram till är att även om de svenska tidningarna ibland kritiserade USA:s beteende i Vietnam så skrev man utifrån en västerländsk kontext. Deras syn på Vietnamkonflikten och den retorik som man använde kring det har större likheter med den amerikanska inställningen och retoriken än den nordvietnamesiska. Detta förklaras av Queckfeldt med att Sverige ligger närmare USA politiskt, ekonomiskt, kulturellt och språkligt. Något liknande kan beskådas i min egen undersökning, även om jag inte har ägnat ett betydande fokus åt det. De tidningar som jag studerat skriver om Irakkriget utifrån en västerländsk kontext, inte en irakisk eller arabisk. Man kritiserar och ifrågasätter visserligen USA, men detta tar sig för det mesta uttryck i bl.a. synpunkter på krigets legitimitet, USA:s relationer till det internationella samfundet och huruvida kriget kommer få ett lyckat resultat. Hade tidningarna skrivit utifrån en arabisk kontext så hade man nog lagt större fokus på koloniala aspekter och relationerna mellan USA och arabvärlden.

I återkopplingen till *Global war- local views* jämför jag mina resultat med de slutsatser som de olika kapitlen har kommit fram till.

Kapitlet *Europe can say "no" to America* analyserar två turkiska och två tyska tidningar och deras rapportering och argumentering kring Irakkriget jämförs. Fokus läggs på vilka aktörer som är framträdande i artiklarna, vem som skuldbeläggs för kriget samt tidningarnas inställning till kriget och de stridande parterna. I min egen undersökning har jag också tittat på tidningars syn på George W Bush, USA, Saddam Hussein och Irak samt jämfört deras rapportering om Irakkriget. I övrigt skiljer sig dock de aspekter av medierapporteringen som jag har fokuserat på från kapitlets.

Kapitlets författare kom fram till flera resultat. De fyra tidningarna lade fokus på inrikesfrågor, de tyska rapporterade kring den transatlantiska alliansen och de turkiska om kurderna. De tyska tidningarna befinns vara anti-amerikanska. Av dess rapportering kring Irakkriget drar man också slutsatsen att de tyska tidningarnas syn på Irak har genomgått en förändring sedan Kuwaitkriget i början av 90-talet. Vid tiden för Irakkrigets utbrott hade bilden av Irak som fiende och av Saddam Hussein som ond förlorat en del av sin forna kraft. Detta förklaras med att den anti-amerikanism som råder i tyska tidningar har resulterat i att det inte längre är självklart att USA betraktas som en vän till Tyskland. En annan slutsats är att tyska tidningar som politiskt står i mitten fokuserar på "krig", medan tidningar längre till vänster uppmärksammar "flykt" och "motstånd". Författarna finner också att protesterna mot kriget får ganska litet utrymme i tidningarnas rapportering. Ytterligare en slutsats som kapitlet drog utifrån sin jämförelse av de tyska och turkiska tidningarnas rapportering kring Irakkriget är att likheterna är större än skillnaderna. Till skillnad från *Europe can say "no" to America* upplevde jag inte att de tidningar som jag studerade i sin rapportering om Irakkriget fokuserade på inrikesfrågor. Man gav visserligen utrymme åt exempelvis svenskars åsikter och reaktioner i fråga om kriget, men den huvudsakliga uppmärksamheten ägnades åt utrikesfrågor, däribland läget i Irak och USA samt krigets påverkan på internationella relationer. Jag anser också att det vore felaktigt att stämpla svenska tidningar som anti-amerikanska på det sätt som kapitlet gör med deras tyska motsvarigheter. Sydsvenskan, Expressen och Svenska Dagbladet var relativt balanserade i sin rapportering angående USA. Den enda svenska tidning som med rätta kan beskyllas för anti-amerikanism är Aftonbladet, som i flera artiklar gav uttryck för en starkt negativ syn på USA och dess regering. Jag kan inte bedöma huruvida de svenska tidningarnas syn på Irak har förändrats sedan Kuwaitkriget, då jag inte har gjort någon sådan jämförelse. I kontrast till det intryck som kapitlets författare

har fått i sin genomgång av tyska och turkiska tidningar så finner jag att de svenska tidningarna i sin rapportering ägnar relativt stor uppmärksamhet åt protesterna mot kriget. I likhet med den slutsats som kapitlet kom fram till i sin jämförelse av de tyska och turkiska tidningarnas rapportering kan jag konstatera att likheterna mellan vad de svenska tidningarna skrev om Irakkriget var tydliga, särskilt angående Saddam Hussein och krigets konsekvenser. Det är svårt att avgöra huruvida likheterna var större än skillnaderna, men de var definitivt större än jag hade förväntat mig.

Framing coverage of Iraq war in Pan- Arab press analyserar den arabiska tidningen *al-Hayats* rapportering kring Irakkriget. I likhet med min egen undersökning fokuserar kapitlet bl.a. på hur tidningen såg på Irakkrigets aktörer. Liksom jag undersökte kapitlets författare huruvida tidningen var positivt eller negativt inställd till George W Bush och Saddam Hussein, men han ägnade också sin uppmärksamhet åt dess syn på Tony Blair och Jacques Chirac. En annan sak som min undersökning och kapitlet har gemensamt är att båda lade fokus på de studerade tidningarnas rapportering kring anklagelserna om att Irak var i besittning av massförstörelsevapen och i vilken utsträckning man trodde på dessa påståenden. Kapitlet tittade också på förekomsten av olika slags ”ramar” i *al-Hayats* rapportering. Jag undersökte visserligen inte hur ofta specifika ”ramar” förekom i Sydsvenskan, Aftonbladet, Expressen och Svenska Dagbladet. Kapitlets utvalda ramar berörde dock de områden som jag fokuserade på i min studie, bl.a. tidningarnas rapportering kring motiven bakom kriget och dess konsekvenser. Den enda ram som inte hade någon anknytning till det som jag studerade var Mellanösternkartan- ramen.

Liksom kapitelförfattaren fann jag att mina utvalda tidningar till en övervägande del var negativt inställda till Saddam Hussein. I fråga om deras syn på George W Bush blir det mer komplicerat. I likhet med *al-Hayat* var Aftonbladets inställning till Bush klart negativ, men Sydsvenskan, Expressen och Svenska Dagbladet intog en mer ambivalent position angående den amerikanske presidenten. Kapitlet kom fram till slutsatsen att majoriteten av *al-Hayats* artiklar misstrodde USA:s påståenden att Irak var i besittning av massförstörelsevapen, medan endast 4 % betraktade dessa anklagelser som trovärdiga samtidigt som 41 % ställde sig neutrala. I min egen undersökning var det endast ett par artiklar i Expressen som verkade tro att Irak hade massförstörelsevapen. Å andra sidan var det, med undantag för Aftonbladet, relativt ovanligt att de svenska tidningarna uttryckte rättfram kritik mot USA:s anklagelser. Istället tog tidningarna för det mesta inte ställning till huruvida de amerikanska påståendena var tillförlitliga eller inte. Kapitlet fann att två av de vanligast förekommande ramarna i *al-*

Hayats rapportering var Mellanösternkartan och hegemoni. I min undersökning förekom inte Mellanösternkartan- ramen i de svenska tidningarnas rapportering och endast Aftonbladet skrev i någon större utsträckning om hur Bush-administrationen ville upprätta en ny världsordning dominerad av USA. Däremot skrev de svenska tidningarna i likhet med *al-Hayat* mycket om Irakkrigets negativa inverkan på relationerna mellan USA och Europa och hur det underminerade FN. Endast Expressen lade fokus på hur kriget skulle påverka möjligheterna att uppnå en lösning på Palestinakonflikten och ingen av de svenska tidningarna hävdade att invasionen av Irak skulle ha motiverats av olja. Till skillnad från *al-Hayat* gjorde de tidningar som jag har undersökt relativt ofta kopplingar mellan 11 septemberattackerna och Irakkriget samt skrev om hur kriget kunde leda till nya terrorattacker i Väst. I de svenska tidningarna var, i likhet med *al-Hayat*, imperialism- ramen ovanlig. Aftonbladet var den enda tidning som utmålade USA:s utrikespolitik som imperialistisk samt hävdade att George W Bush genom invasionen av Irak avsåg att avsluta sin fars verk. Aftonbladet påstod dock aldrig att Bush-administrationen hyste rasistiska föreställningar om araber.

Framing coverage of Iraq war in Pan- Arab press uppmärksammade i sin undersökning av hur pass förekommande olika ramar var i *al-Hayats* rapportering inte huruvida tidningen satte in Irakkriget i en lokal eller en global kontext. Genom att titta på hur mycket *al-Hayat* skriver om krigets underminering av FN, dess påverkan på amerikansk-europeiska relationer och fredsprocessen mellan Israel och Palestina, risken för nya terrorattacker i Väst och en eventuell amerikansk önskan att upprätta en ny världsordning, framhåller dock kapitlet hur ofta tidningen skriver om Irakkriget utifrån ett globalt perspektiv. I min egen undersökning tog jag upp hur bl.a. dessa ”ramar” är exempel på hur Sydsvenskan, Aftonbladet, Expressen och Svenska Dagbladet i sin rapportering sätter in kriget i ett globalt sammanhang.

Kapitlet *Even the toilet brush is gilded* analyserar två österrikiska tidningars rapportering kring Irakkriget och lägger fokus på beskrivningen av krigets aktörer, artikelförfattarnas ställningstaganden och huruvida kriget personifieras. Jag tittade själv på hur de svenska tidningarna beskriver krigets aktörer, George W Bush/USA och Saddam Hussein/Irak. Till skillnad från kapitlet lade jag fokus på tidningarnas ställningstaganden, inte artikelförfattarnas, och jag ägnade ingen uppmärksamhet åt huruvida kriget personifierades.

Kapitlet anländer vid slutsatsen att den ena tidningen kan anses inta en neutral position i förhållande till Irakkriget och betraktar det utifrån såväl en amerikansk som en irakisk

synvinkel. Den andra tidningen ägnar ett betydande utrymme åt vilka konsekvenser som kriget kommer att få för Österrike. Positionen som tidningen och dess skribenter intar är anti-amerikansk. Detta innebär dock inte att den är pro-irakisk och syftet med de argument som får den att framstå som sådan är att kritisera USA. I min egen undersökning anlände jag vid slutsatsen att Aftonbladet är negativt inställt till kriget och att tidningens hårda kritik mot USA utgör en grund för att beskylla den för att vara anti-amerikansk. Sydsvenskan, Expressen och Svenska Dagbladet var visserligen inte neutrala i debatten om Irakkrieget, men de var mer ambivalenta än Aftonbladet. I tidningarnas rapportering betraktade man vid vissa tillfällen kriget utifrån ett irakiskt perspektiv, exempelvis då Aftonbladet kritiserade USA för dess politik i Mellanöstern och Sydsvenskan varnade för att sådana aktioner som att placera en amerikansk flagga över en staty av Saddam Hussein kan leda till att irakierna börjar se USA som en ockupationsmakt. Det var dock vanligare att tidningarna tillämpade ett amerikanskt perspektiv och skrev om hur amerikanerna såg på kriget. Detta berodde förmodligen på att Sverige och USA ligger närmare varandra politiskt, ekonomiskt, språkligt och kulturellt än Sverige och Irak. I likhet med de österrikiska tidningarna skriver Sydsvenskan, Aftonbladet, Expressen och Svenska Dagbladet mycket om vilka konsekvenser som kriget kommer få, men i detta sammanhang lägger man fokus på konsekvenser för Irak, USA och internationella relationer, inte för det egna landet. Kapitlet lyfte också fram att en av tidningarna skrev om hur Irakkrieget skulle påverka Österrike. Därmed visade man att tidningen satte in kriget i ett globalt sammanhang, även om detta inte var något som kapitlet lade fokus på. De svenska tidningar som jag undersökte skrev om kriget utifrån ett globalt perspektiv när man exempelvis spekulerade om de konsekvenser som invasionen av Irak kunde få för länder i Väst, däribland USA.

I kapitlet *Vox populi, vox dei* undersöks hur grekiska tidningar rapporterade om händelser med koppling till Irakkrieget. Fokus läggs på hur tidningarna såg på anklagelserna om att Saddam Hussein besatt massförstörelsevapen och hade kopplingar till terrorister, deras rapportering kring EU:s roll i samband med kriget samt hur mediedebatten kring Irakfrågan såg ut. I likhet med detta kapitel undersökte jag i mitt arbete hur de svenska tidningarna ställde sig till påståendena att Saddam Hussein hade massförstörelsevapen och samverkade med terrorister. Däremot lade jag ingen större vikt vid EU eller mediedebatten.

Analysen kom fram till en del slutsatser. Grekisk media var mer samstämmig än vad som varit fallet under tidigare konflikter och man ställde sig kritisk till kriget i Irak. Tidningarna ägnade ett stort utrymme åt Greklands roll i det hela och ansvaret som landets ordförandepost

i EU medförde. Kritik uttrycktes mot den grekiska regeringen för att inte ha tagit ställning i Irakfrågan. Tidningarna bedrev en omfattande rapportering om kriget och hämtade information från en mångfald av källor. Även om tidningarna intog en kritisk position till kriget gav man utrymme åt de argument som framfördes av krigsförespråkare. Ett betydande fokus lades på vilka konsekvenser som Irakkriget skulle få för Grekland, EU och det internationella samfundet. Tidningarna hade en positiv syn på internationella organisationer som EU och FN. Det fördes en bred debatt om kriget i tidningarna och en mångfald personer fick möjlighet att uttala sig, däribland vanliga grekiska medborgare. I min egen studie upptäckte jag att de svenska tidningarna var överraskande samstämmiga på en del punkter, däribland i deras syn på Saddam Hussein och Irakkrigets konsekvenser. Bland de fyra tidningarna skulle jag säga att Aftonbladet ställer sig negativ till kriget, medan de andra inte lika tydligt tar ställning i frågan. De svenska tidningarna uppvisade således inte något klart konsensus i synen på Irakkriget. Till skillnad från de grekiska tidningarna lade de svenska inte något större fokus på det egna landets roll i Irakfrågan. Däremot kritiserades ibland svenska politiker, inte för att de underlåtit att ta ställning angående kriget, utan för deras uttalanden om det. De svenska tidningarna hämtade information från ett flertal olika källor, både amerikanska och irakiska, och man lät såväl krigsförespråkare som krigsmotståndare komma till tals. Tidningarna ägnade stort utrymme åt Irakkrigets konsekvenser och man skrev bl.a. om hur det påverkade EU, FN och det internationella samfundet, inom vilka det orsakat splittringar. I min genomgång av de svenska tidningarna fick jag intrycket att de var positivt inställda till internationella organisationer, däribland EU och FN, eftersom man betonade att dessa var essentiella för att nå framgång i arbetet att bygga ett stabilt, demokratiskt Irak. I likhet med de grekiska tidningarna lät de svenska flera olika personer uttrycka diverse åsikter i debatten om Irakkriget, däribland ett flertal vanliga svenskar. De grekiska tidningarna satte i likhet med de svenska tidningar som jag studerade in Irakkriget i ett globalt sammanhang när man skrev om vilka konsekvenser det skulle få för EU och det internationella samfundet. Det fokus som lades på Grekland var också ett exempel på hur tidningarna rapporterade om kriget utifrån en global kontext, på samma sätt som Sydsvenskan, Aftonbladet, Expressen och Svenska Dagbladet tillämpade ett globalt perspektiv när de skrev om hur andra länder, som USA och Mellanöstern i stort, skulle komma att påverkas av Irakkriget.

I kapitlet *Irish media, Iraq and the charge of anti-americanism* undersöks hur irländsk media rapporterar om Irakkriget och den tillhörande debatten, vilken syn den har på kriget och USA samt huruvida den kan beskyllas för anti-amerikanism. Författaren Sean Phelans hypotes är

att det nationella TV- och radionätverket *RTE* och tidningen *The Irish Times* intar en kritisk position till USA medan tidningen *Sunday Independent* är pro-amerikansk. Liksom Phelan undersökte jag i mitt arbete hur de svenska tidningarna såg på USA. Jag lade dock ingen större vikt vid svensk medias syn på kriget eller dess rapportering kring debatten om det.

Slutsatsen dras att *RTE* och *The Irish Times* kan beskyllas för anti-amerikanism med hänvisning till att de stödjer FN och demonstrationerna som hållits mot kriget, uttrycker tvivel om hur väl en demokratisering av Irak kommer att fungera samt uppmärksammar att en majoritet av irländarna har en negativ syn på kriget. Den främsta orsaken till att *RTE* och *The Irish Times* har stämplats som anti-amerikanska är deras objektiva rapportering om Irakkriget, vilket inte gynnar USA. Medan dessa två intar en skeptisk hållning till amerikanernas tillvägagångssätt i Irakfrågan ställer sig *Sunday Independent* positiv till USA och dess krig i Irak. I författarens ögon så är dock inte *RTE* och *The Irish Times* anti-amerikanska. Phelan anser att bakom dessa anklagelser står personer som motsätter sig en upplevd anti-amerikanism inom det irländska samhället. Han menar att skälet till att *RTE* och *The Irish Times* beskylls för anti-amerikanism är deras kritik och ifrågasättande av USA och dess krig. Som Phelan ser det gör detta inte dessa medier anti-amerikanska, utan de visar snarare prov på kritiskt tänkande och accepterar inte blint vad krigets anhängare säger om vilken utveckling som situationen i Irak kommer att genomgå. Utifrån min egen undersökning kan jag konstatera att Aftonbladet rimligen kan beskrivas som anti-amerikansk. Tidningens framhållande av hur en majoritet av det svenska folket motsätter sig kriget, dess inställning till FN och anti-krigsdemonstrationer samt skepsis till huruvida införandet av demokrati i Irak kommer bli en framgångshistoria är dock inte tillräckliga grunder för denna stämpel, då de andra tidningarna vars inställning till USA jag betraktar som mer balanserad också rapporterar snarlikt angående dessa punkter. Som jag ser det så kan Aftonbladet beskyllas för anti-amerikanism baserat på vad tidningen skriver om USA, exempelvis hur man beskriver den amerikanska regeringen som kolonialister, hycklare och maktlystna krigshetsare. Sean Phelan anser att de irländska medier som han studerat blir orättvist anklagade för att vara anti-amerikanska eftersom de rapporterar objektivt om Irakkriget, kritiserar och ifrågasätter både detta och USA samt tillämpar en granskande journalistik istället för att okritiskt lita på krigsförespråkares ord om vilka effekter som kriget kommer ha på situationen i Irak. Att jag själv anser att det finns grund för att beskylla Aftonbladet för anti-amerikanism beror inte på att tidningen är objektiv eller att den i sin rapportering missgynnar och kritiserar USA. Sydsvenskan, Expressen och Svenska Dagbladet är mer objektiva i sin rapportering och vid

flera tillfällen missgynnas och kritiseras USA i deras artiklar. Detta gör inte dessa tidningar anti-amerikanska. Anledningen till att Aftonbladet rimligen kan betraktas som anti-amerikansk är som jag tidigare nämnt dess mycket negativa beskrivningar av USA. *RTE* och *The Irish Times* rapporterar om Irakkriget utifrån en lokal kontext när man uttrycker skepsis mot huruvida införandet av demokrati i Irak kommer att bli framgångsrikt. Tidningarna sätter också in kriget i ett globalt sammanhang genom att framhålla hur majoriteten av det irländska folket är negativt inställd till det. De svenska tidningar som jag undersökte gjorde detsamma, dels när man spekulerade kring svårigheterna som kunde uppstå under demokratiseringsprocessen av Irak, dels när man lyfte fram att en majoritet av svenska folket motsatte sig kriget.

Good-doers or bad-doers? undersöker hur de norska tidningarna *VG* och *Aftenposten* skrev om Irakkriget, den norska militärens inblandning och frågan om detta var lagligt. Författaren Rune Ottosens ställer upp två hypoteser: att *Aftenposten* har en mer negativ syn på Irakkriget än *VG* samt att de två tidningarna ger en positiv bild av den norska militärens arbete i Irak, vilket framställs som innefattande goda gärningar och hjälp till landets civilbefolkning. Att jämföra mina resultat med vad detta kapitel har kommit fram till är svårt, då jag i min undersökning av svenska mediers rapportering har fokuserat på helt andra aspekter än Ottosen. Liksom han antog jag på förhand att bland de tidningar som jag valde att studera skulle en, Aftonbladet, vara mer negativt inställd till Irakkriget än de andra, men jag lade inte någon större vikt vid detta i min analys.

Ottosen kunde dra en del slutsatser av sin analys. Hans första hypotes stämde och *Aftenposten* var mer kritisk till USA:s politik och kriget än *VG*. *VG* hade en mer positiv syn på anfallet mot Irak. I sin rapportering kring den norska militärens arbete i Irak gav tidningarna större utrymme åt riskerna som soldaterna utsatte sig för än frågan om deras närvaro i landet var laglig. Ottosen kommer fram till att också hans andra hypotes, att tidningarna skildrar norska soldater som ”good-doers”, i princip är korrekt då de aldrig ifrågasätter denna bild. En ytterligare slutsats är att media när det gäller utrikes- och säkerhetspolitik för det mesta avstår från att ifrågasätta regeringens linje. Mitt antagande att Aftonbladets syn på Irakkriget skulle vara mer negativ än de övriga tidningarnas visade sig stämma. Till skillnad från Ottosen upplevde jag inte att de svenska tidningarna som jag studerade underlät att ifrågasätta den egna regeringens utrikes- och säkerhetspolitik. Tvärtom kritiserade man bl.a. svenska politikernas uttalanden om Irakkriget och Sveriges vapenförsäljning till USA. När de norska tidningarna skriver om det egna landets soldater och deras arbete i Irak så sätter man in

Irakkriget i såväl ett lokalt som ett globalt sammanhang. Detta kan inte riktigt jämföras med de svenska tidningar som min undersökning analyserat, eftersom svenska soldater inte var verksamma i Irak.

Kapitlet *The Iraq war in the Slovenian media* undersöker hur slovensk media, närmare bestämt TV-stationerna *TV SLO* och *POP TV* samt tidningen *Delo*, rapporterade om Irakkriget. Särskild fokus läggs på hur media såg på kriget, orden som användes i dess rapportering och valet av källor. I min studie hade svensk medias syn på själva kriget och dess val av källor ingen större betydelse. Däremot lade jag fokus på vilka värdeord som förekom i tidningarnas rapportering, exempelvis om krigets aktörer och påståendena att Irak besatt massförstörelsevapen.

Författaren anländer vid slutsatsen att rapporteringen i *Delo* och *TV SLO* var relativt objektiv, medan den i pro-amerikanska *POP TV*, som hade en positiv syn på kriget, var vinklad. Även om jag inte fokuserade på det i mitt arbete, så fann jag att de svenska tidningarnas rapportering om Irakkriget var ganska balanserad, men att den samtidigt påverkades av deras politiska färg, något som särskilt märktes i Aftonbladets artiklar vilka vid flera tillfällen utgick från ett vänsterperspektiv.

Stig Nohrstedt tittar i sitt kapitel *Media reflexivity in the War on terror* på huruvida svenska tidningar uttryckte ett större mått av självkritik mot sin rapportering angående Irakkriget än deras amerikanska motsvarigheter, samt om man var mer kritisk till de argument som Bush-administrationen använde för att rättfärdiga sin invasion. Jag undersökte själv hur vissa svenska tidningar ställde sig till USA:s anklagelser om att Irak var i besittning av massförstörelsevapen och hade kopplingar till terrorister, men jag gjorde inga jämförelser med amerikanska tidningar. Jag ägnade inte heller någon uppmärksamhet åt huruvida Sydsvenskan, Aftonbladet, Expressen och Svenska Dagbladet var självkritiska gentemot sin rapportering.

Nohrstedt fann i sin studie att de svenska tidningarna i en högre grad än de amerikanska kritiserade och ifrågasatte USA:s påståenden om Iraks innehav av massförstörelsevapen och terrorkopplingar. Eftersom jag själv inte har jämfört Sydsvenskans, Aftonbladets, Expressens och Svenska Dagbladets rapportering med amerikanska tidningars så kan jag inte säga huruvida de svenska tidningarna var mer eller mindre kritiska än de amerikanska. Däremot kom jag fram till vissa slutsatser. Sydsvenskan, Expressen och Svenska Dagbladet ställde sig relativt neutrala till de amerikanska påståendena att Irak hade kopplingar till terrorism, medan

Aftonbladet ifrågasatte dessa anklagelser och framhöll att det inte fanns några bevis. Sydsvenskan och Svenska Dagbladet klargjorde inte huruvida man trodde att Irak hade massförstörelsevapen eller inte. Aftonbladet ställde sig kritisk till USA:s anklagelser medan ett par artiklar i Expressen gav intrycket av att sätta en viss tilltro till dem. Utifrån sin studie drog Nohrstedt slutsatsen att de svenska tidningarna Aftonbladet och Expressen visade prov på ett större mått av självkritik än de amerikanska tidningarna, bl.a. genom att i sina artiklar uppmärksamma den propaganda som var i omlopp i samband med Irakkriget. Dagens Nyheter delgav sina läsare de metoder som tidningen hade för att sålla bort otillförlitlig information, vilket får dess rapportering om kriget att framstå som trovärdig och den objektiva sanningen, något som gör att DN uppvisar en lägre grad av självkritik än de andra två tidningarna. Nohrstedt framhåller att amerikansk propaganda lätt kan influera media, vilket kan leda till att tidningar i sin rapportering kring exempelvis irakiska massförstörelsevapen oavsiktligt skriver på ett sätt som får USA:s anklagelser mot Irak att framstå som mer trovärdiga, oavsett om man själv tror på dessa. Som jag tidigare framhöll så lade jag i min undersökning ingen fokus på om Sydsvenskan, Aftonbladet, Expressen och Svenska Dagbladet uttryckte någon självkritik mot sin egen rapportering och jag jämförde inte mina utvalda tidningar med amerikanska. Däremot lade jag märke till att de svenska tidningarna skrev en del om propagandan som spreds inom ramen för Irakkriget och man uppgav ibland att några av de uppgifter som man mottagit var obekräftade. Därmed visade de svenska tidningar som jag studerat prov på ett visst mått av självkritik. Även jag märkte att tidningarna ibland rapporterade på ett sätt som stärkte trovärdigheten hos USA:s påståenden att Irak besatt massförstörelsevapen.

Tell me lies fokuserar på vad man anser vara medias okritiska rapportering av den amerikanska och brittiska regeringens propaganda kring Irakkriget. Själv har jag i min egen undersökning inte fått intrycket av att de svenska tidningarna som jag studerat har varit okritiska eller vidarebefordrat propaganda i samband med Irakkriget. *Tell me lies* menar att media har rapporterat kring USA:s påståenden att Saddam Hussein besitter massförstörelsevapen och har kopplingar till terrorism utan att ifrågasätta detta. De svenska tidningarna i min undersökning har inte okritiskt skrivit om massförstörelsevapen och terrorkopplingar och en del artiklar har ifrågasatt USA:s påståenden eller ställt sig skeptiska till dem.

5. Diskussion och slutsatser

Under mitt arbete med den här uppsatsen har jag funnit att min teori, att tidningarnas rapportering påverkas av deras politiska färg, delvis stämmer. Inför min studie antog jag att Aftonbladet skulle vara den tidning som i sin rapportering om Irakkriget uppvisade den mest negativa attityden till Bush-administrationen och USA. Detta antagande visade sig vara korrekt och bland de tidningar som jag valde att analysera var det Aftonbladet som i störst utsträckning kritiserade George W Bush och hans regering, beskyllde USA för Irakkriget och ifrågasatte de argument som amerikanerna använde för att motivera kriget, exempelvis Saddams Husseins påstådda innehav av massförstörelsevapen och terrorkopplingar samt att man hyste en önskan om att införa demokrati i Irak. Det visade sig således att socialdemokratiska Aftonbladet, som stod längre till vänster på den politiska skalan än de andra tidningar som jag studerade, i sin rapportering influerades av sin politiska färg. Detsamma gällde dock inte för mitt andra antagande. Innan jag gjorde det här arbetet trodde jag att borgerliga Svenska Dagbladet, som bland mina fyra studerade tidningar politiskt stod längst till höger, skulle vara mest pro-amerikansk och uppvisa den största beredvilligheten att ställa sig bakom de argument som Bush-administrationen använde för att legitimera invasionen av Irak. Min teori om att tidningarnas politiska färg influerar deras rapportering stämde här endast i frågan om vilken av aktörerna som man beskyllde för kriget, då Svenska Dagbladet som väntat var den tidning som tydligast lade skulden på Irak. I rapporteringen kring de motiv som USA uppgav för sitt krig mot Irak var det i kontrast till mina förväntningar liberala Expressen som satte störst tilltro till påståendena om att Saddam Hussein besatt massförstörelsevapen, medan Svenska Dagbladet skrev överraskande lite om detta. Svenska Dagbladet skrev förvisso att USA:s invasion av Irak motiverades av en önskan att införa demokrati i landet och tidningen rättfärdigade kriget med demokratiseringsargumentet, men detsamma gjorde Expressen, vilket innebar att min teori även i det här fallet var inkorrekt. Detta gällde också för Bush-administrationens påståenden om att Saddam Hussein hade kopplingar till terrorism, vilket Svenska Dagbladet inte skrev någonting om. Om George W Bush, hans administration och USA skrev Svenska Dagbladet väldigt lite, vilket jag inte hade väntat mig. I enlighet med min teori hade jag antagit att Svenska Dagbladet skulle vara den tidning som var mest positivt inställd till dessa aktörer. Istället visade det sig att liberala Sydsvenskan tillhandahöll den mest pro-amerikanska rapporteringen av de fyra tidningarna. Eftersom Sydsvenskan är en liberal tidning som står någonstans i mitten av det politiska spektrumet så hade jag, utifrån min teori, inför den här uppsatsen antagit att den skulle inta en relativt neutral och balanserad position i sin rapportering om

Irakkriget. Förutom det faktum att Sydsvenskan uppvisade den mest positiva synen på USA så var min teori i övrigt korrekt. Tidningen tog inte klart ställning till vilken av de stridande parterna, USA eller Irak, som bar den största skulden till kriget. Sydsvenskan klargjorde inte huruvida man trodde på Bush-administrationens påståenden om att Saddam Hussein var i besittning av massförstörelsevapen och hade kopplingar till terroristgrupper. Man såg visserligen positivt på att demokrati kunde införas i Irak efter att Saddam störtats, men skriver inget om att en önskan att demokratisera landet skulle vara ett bakomliggande motiv till kriget. Innan jag analyserade tidningarnas rapportering så hade jag ungefär samma förväntningar på liberala Expressen som på Sydsvenskan, d.v.s. att den i enlighet med min teori skulle vara relativt neutral då den politiskt står i mitten. Detta stämde ganska bra när tidningen tog ställning i frågan om vem som skulle beskyllas för kriget, då man endast tilldelade Irak en aningen större del av skuldbördan än USA. Man skrev också balanserat kring USA:s påståenden om att Saddam Hussein samverkade med terrorister och gjorde inget ställningstagande angående trovärdigheten hos dessa anklagelser. Tidningen rättfärdigade Irakkriget genom att framhålla nödvändigheten av att införa demokrati i landet, men ställde sig ambivalent till huruvida detta hade motiverat USA:s invasion. I övrigt visade det sig att gällande Expressen så var min teori felaktig. I kontrast till mina förväntningar så kritiserade tidningen George W Bush, hans regering och USA i en ganska betydelsefull utsträckning. Av de fyra tidningar som jag studerat var det Expressen som uttryckte störst tillit angående de irakiska massförstörelsevapnens existens.

Utifrån min undersökning kan jag dra vissa slutsatser. Min teori, att tidningarnas rapportering påverkas av deras politiska färg, visade sig huvudsakligen korrekt angående socialdemokratiska Aftonbladet och liberala Sydsvenskan. Däremot höll den till största delen inte när det gällde borgerliga Svenska Dagbladet och liberala Expressen.

För den här uppsatsen valde jag att använda Sydsvenskan, Aftonbladet, Expressen och Svenska Dagbladet som källmaterial eftersom tidningarna intar olika positioner på den politiska skalan, vänster, mitten och höger, i tron att det skulle finnas stora skillnader mellan deras rapportering om Irakkriget. Efter att ha analyserat tidningarnas innehåll har jag kommit fram till slutsatsen att det finns skillnader mellan deras rapportering om kriget, deras syn på aktörerna, skuldfrågan och konsekvenserna samt deras tendens att sätta in konflikten i ett lokalt respektive globalt sammanhang, men att likheterna samtidigt är större än väntat. Att tidningar har olika politiska inriktning innebär således inte att deras rapportering nödvändigtvis måste vara väsensskild.

Såvitt jag vet finns det en del framtida forskning som kan göras om medierapportering kring väpnade konflikter och andra uppmärksammade händelser. Utöver Sydsvenskan, Aftonbladet, Expressen och Svenska Dagbladet finns det en mängd andra tidningar, såväl svenska som utländska, vars rapportering kan studeras och jämföras. I den här uppsatsen har jag fokuserat på vad mina utvalda tidningar skriver om Irakkrigets aktörer, konsekvenser och motiv, samt hur de sätter in konflikten i ett lokalt och ett globalt sammanhang. Framtida studier kan istället välja att uppmärksamma andra aspekter av medias rapportering om ett krig eller en betydelsefull händelse.

6. Käll- och litteraturförteckning

Queckfeldt, Eva, *Vietnam*, CWK Gleerup 1981

Nord, Lars; Strömbäck, Jesper, *Tio dagar som skakade världen*, Styrelsen för psykologiskt försvar 2002

Nord, Lars; Strömbäck, Jesper; Shehata, Adam, *Från osäker källa*, Krisberedskapsmyndigheten 2003

Hvitfelt, Håkan; Mattson, Karin, *Gulfkriget- ett mediedrama i två akter*, Styrelsen för psykologiskt försvar 1992

Hadenius, Stig; Stur, Elisabeth, *Hopp och fruktan*, Styrelsen för psykologiskt försvar 1992

Nohrstedt, Stig A; Ottosen, Rune, *Global war- local views*, Nordicom 2005

Miller, David, *Tell me lies*, Pluto Press 2004

Sydsvenskan

Pehrson, Lennart; Engberg, Ulla; Söderberg, Karen; Samuelsson, Henrik (18 mars 2003). *Irakkrisen: Saddam fick chans att gå i exil*. *Sydsvenskan*. TT.

(18 mars 2003). *Vid vägs ände*. *Sydsvenskan*.

Engberg, Ulla (18 mars 2003). *Blair liknas vid desperat hasard-spelare*. *Sydsvenskan*.

(18 mars 2003). *Frankrike och EU beklagar*. *Sydsvenskan*. TT/AFP.

(18 mars 2003). *EU-toppmöte i krigets skugga*. *Sydsvenskan*. TT/AFP.

Engberg, Ulla (18 mars 2003). *Kriget lagligt enligt brittiske kronjuristen*. *Sydsvenskan*.

(18 mars 2003). *Hjälpförberedelser i motvind*. *Sydsvenskan*. TT.

Magnusson, Erik (18 mars 2003). *Inga irakier avvisas till Irak*. *Sydsvenskan*.

Samuelsson, Henrik (18 mars 2003). *Israeler kvävda i igentejpat sovrum*. *Sydsvenskan*. TT.

(18 mars 2003). *Vid vägs ände*. *Sydsvenskan*.

Lönnaeus, Olle; Thorsson, Håkan (21 mars 2003). *Irakkriget: Bomber mot Bagdad*. *Sydsvenskan*.

Söderberg, Karen (21 mars 2003). *Protester mot kriget och regeringen*. *Sydsvenskan*.

Bjerre, Lisa (21 mars 2003). *Skoldemonstration spårade ur*. *Sydsvenskan*.

Lönnaeus, Olle; Thorsson, Håkan (21 mars 2003). *Irakkriget: Bomber mot Bagdad*. *Sydsvenskan*.

Granath, Claus (21 mars 2003). *Tusen demonstrerade i Malmö*. *Sydsvenskan*.

(21 mars 2003). *Kriget har börjat*. *Sydsvenskan*.

Lönnaeus, Olle (21 mars 2003). *Saddams TV-tal: Saddam manade till heligt krig*. *Sydsvenskan*.

Pålsson, Fredrik (21 mars 2003). *Kritiken har tystnat. Nu sluter New York-borna upp bakom sin president*. *Sydsvenskan*.

(21 mars 2003). *Kriget hotar kulturskatter*. *Sydsvenskan*. TT.

(10 april 2003). *Befrielsen*. *Sydsvenskan*.

Pehrson, Lennart (10 april 2003). *USA varnar Iran, Syrien och Nordkorea*. *Sydsvenskan*.

(10 april 2003). *Jubel i Bagdad när regimen kollapsade*. *Sydsvenskan*. TT/Reuters.

Lönnaeus, Olle (10 april 2003). *Irakkriget dag 22: Rymdteknik spårar Saddam*. *Sydsvenskan*.

Magnusson, Erik (10 april 2003). *Irakkriget dag 22: Lokal ledare har infört skräckvälde*. *Sydsvenskan*.

(10 april 2003). *Förlusterna lägre än 1991*. *Sydsvenskan*. TT.

Lönnaeus, Olle (10 april 2003). *Irak- ockuperat land?* *Sydsvenskan*.

Södersten, Bo (10 april 2003). *När FN inte förmår. Sydsvenskan.*
Magnusson, Erik (10 april 2003). *FN:s roll i Irak: Bush har inte råd att snäsa av FN i längden. Sydsvenskan.*
(2 maj 2003). *Massgrav från 90-talet funnen i Irak. Sydsvenskan. TT/DPA.*
(2 maj 2003). *Internationell solidaritet. Sydsvenskan.*
Thorsson, Håkan (2 maj 2003). *Samma läge men helt skilda förutsättningar. Sydsvenskan.*
(2 maj 2003). *Amerikaner skadade i attack. Stämningen är spänd i staden al-Falluja där amerikanska soldater dödat femton demonstranter. Sydsvenskan. TT/Reuters.*
(2 maj 2003). *Unesco vill skicka experter. Sydsvenskan. TT.*
Thorsson, Håkan (2 maj 2003). *Afghanistan har hamnat i skuggan av Irak. Sydsvenskan.*
(2 maj 2003). *Polacker får administrera Irak. Sydsvenskan. TT.*

Aftonbladet

Hansson, Wolfgang (18 mars 2003). *Tiden är ute för Saddam. Aftonbladet.*
(18 mars 2003). *Krigsherren George W Bush. Aftonbladet.*
Virtanen, Fredrik (18 mars 2003). *48 timmar till anfallet- USA:s hot mot Saddam Hussein. Aftonbladet.*
(18 mars 2003). *Krigsherren George W Bush. Aftonbladet.*
Falkehed, Magnus; Svarstad, Asbjörn; Malm, Åke; Österlind, Robert; Gunnarsson, Bo; Kasvi, Leif (18 mars 2003). *Bestörtning över att FN kördes över. Aftonbladet. TT.*
Hamid, Urban (18 mars 2003). *Fruktan växer i Bagdad. Rapport inifrån Bagdad- De som kan lämna stan- de andra gör sig beredda på krig. Aftonbladet.*
Kasvi, Leif (18 mars 2003). *Så ska USA anfalla- Bombmatta under två dygn är bara början. Aftonbladet.*
Lundell, Mattias (18 mars 2003). *Saddam Hussein: Krigshetsaren Bush borde avgå. Aftonbladet. AP.*
(18 mars 2003). *Krisen timme för timme. Aftonbladet.*
(21 mars 2003). *Världspolisen går till attack. Aftonbladet.*
(21 mars 2003). *NEJ till imperiet. Aftonbladet.*
Bengtsson, Jesper (21 mars 2003). *En nation som är besatt av säkerhet. Aftonbladet.*
Virtanen, Fredrik (21 mars 2003). *USA splittrat efter anfallet- New York laddar för jättedemonstration mot Irakkriget. Aftonbladet.*
Zettermark, Hans (21 mars 2003). *Krig har för vana att bli längre än man tror. Aftonbladet.*
Lundh, Jonas (21 mars 2003). *De raka nyheterna om kriget kom i kläm. Aftonbladet.*
Laanatza, Marianne (21 mars 2003). *Då ville USA också få bort en obekvämlig regim. Aftonbladet.*
Ovander, Petter (21 mars 2003). *Polisspärren stoppade protesttåg- Demonstrationer samlade 15 000. Aftonbladet.*
(21 mars 2003). *Sju av tio: Fel att anfalla Irak. Aftonbladet.*
Hansson, Wolfgang (21 mars 2003). *Här bränns inga flaggor- ännu. 1991 hyllade jordanierna Saddam- nu råder tystnad. Aftonbladet.*
Gunnarsson, Bo; Norström, Camilla; Carlsson, Mattias, von Sydow, Emily (21 mars 2003). *Världens reaktioner på kriget mot Irak. Aftonbladet.*
Kadhammar, Peter (21 mars 2003). *Gaslarmet går- i öknen- Aftonbladets reporter överraskad av anfall- kilometrar från skydd. Aftonbladet.*
Carlsson, Mattias (21 mars 2003). *Scud- robotarna har tömt stan. Aftonbladet.*
Virtanen, Fredrik (21 mars 2003). *USA- trupp på väg mot Basra. Aftonbladet.*
Virtanen, Fredrik (21 mars 2003). *"Det ska bli ännu värre"- USA:s försvarsminister hotar Bagdad med chockbombning. Aftonbladet.*
Hansson, Wolfgang (21 mars 2003). *Är det den äkta Saddam? Det skiljer bara två dagar mellan dessa TV-bilder. Aftonbladet.*
Virtanen, Fredrik (10 april 2003). *Jakten på diktatorn- USA bombar Saddam Husseins hemstad Tikrit. Aftonbladet.*
Hamid, Urban (10 april 2003). *Här faller Saddam- folkmassorna förstör statyer av sin diktator. Aftonbladet.*
Hansson, Wolfgang (10 april 2003). *Striden- om freden i Irak. Brist på vatten- risk för gerillakrig. Aftonbladet.*
Laanatza, Marianne (10 april 2003). *Det som händer väcker förvåning. Aftonbladet.*
(10 april 2003). *Inbördeskrig- Bagdads fall. Aftonbladet.*
Virtanen, Fredrik (10 april 2003). *Pensionären som ska bygga upp landet igen. Aftonbladet.*
Weigl, Kerstin (10 april 2003). *Saddams palats är trist och vardagligt. Aftonbladet.*

Lindham, Elisabeth (10 april 2003). *Familjen Alsaati firar- i Sverige. Aftonbladet.*
Touqan, Nael (10 april 2003). *Kriget i arabiska medier. Aftonbladet.*
Heimerson, Staffan (10 april 2003). *"Nej, det är inte sant"- Grannländer skräms av Iraks fall. Aftonbladet.*
Virtanen, Fredrik (2 maj 2003). *Bush satte kurs mot Lincoln. Aftonbladet.*
Bjurman, Per (2 maj 2003). *Halvdan fredsskiva- diverse artister. Aftonbladet.*
Roosvall, Anna (2 maj 2003). *Krig och journalistik- sanning och lögn- den andra bilden av kriget. Aftonbladet.*

Expressen

Källberg, Knut- Göran (18 mars 2003). *Saddam Hussein kommer dö i Irak. Expressen.*
Alselind, Magnus (18 mars 2003). *Regeringsprotester mot Tony Blairs krig. Expressen.*
(18 mars 2003). *Rätt sak men fel krig. Expressen.*
Lundh, Olof (18 mars 2003). *-Ge upp eller dö. Saddam fick 48 timmars ultimatum. Expressen.*
Lapidus, Arne (18 mars 2003). *Israelerna hämtar gasmasker- men många planerar flykt. Expressen.*
Bergsaker, Tore (18 mars 2003). *På flykt för livet. "Jag kan inget göra, annat än att hoppas att Gud är med oss". Expressen.*
Larsson, Mats (18 mars 2003). *Svenske FN- kaptener tvingas lämna gränsen. Expressen.*
Larsson, Mats (18 mars 2003). *Fast vid fronten. Deras chef tvingar dem att stanna och vänta på anfallet. Expressen.*
Holmen, Christian (21 mars 2003). *Dagen då Bush såg chansen till en snabb lösning. Expressen.*
(21 mars 2003). *Bomba med förnuft. Expressen.*
Källberg, Knut- Göran (21 mars 2003). *Enda chansen: alliansen måste vinna- snabbt. Expressen.*
Källberg, Knut- Göran (21 mars 2003). *Saddam kan vara död- men USA måste veta säkert. Expressen.*
Rislund, Niclas; Garme, Cecilia (21 mars 2003). *Röda korset rustar för miljoner på flykt. Expressen.*
Johansson, Gunnar (21 mars 2003). *Räddad ur helvetet. Nu kommer krigets första flyktingar till tätlägren i öknen. Expressen.*
Wendel, Per (21 mars 2003). *Mjölkkvoter viktigare än kriget. EU-ledarna kunde inte ens beklaga anfallet. Expressen.*
Larsson, Mats (21 mars 2003). *Gasalarm i Kuwait. Expressens Mats Larsson på plats i skyddsrummet. Expressen.*
Lapidus, Arne (21 mars 2003). *Så ska USA krossa scudhotet mot Israel. Expressen.*
Alselind, Magnus; Pettersson, Erik (21 mars 2003). *Irak visar upp offer. 6 personer i samma familj skadades. Expressen.*
Alselind, Magnus (21 mars 2003). *"Irak använder kamikazepiloter". Expressen.*
(10 april 2003). *En glädjens dag. Expressen.*
Larsson, Mats (10 april 2003). *Terrorn är över efter 35 långa år. Därför hade alla som demonstrerade för fred fel. Expressen.*
Holmen, Christian (10 april 2003). *"Helvetet är över". Tid för hämnd- och frihet. Expressen.*
Schönstedt, Tommy (10 april 2003). *Historien går igen. Så krossas tyrannerna. Expressen.*
Thunberg, Ida (2 maj 2003). *Experterna: Det var inte Saddam som skrev brevet. Expressen.*

Svenska Dagbladet

(18 mars 2003). *Nya frågetecken står på kö efter krigsutbrott. SvD.*
(18 mars 2003). *I spetsen för motståndet mot att avsätta Saddam Hussein. SvD.*
(21 mars 2003). *Demokratins kamp mot diktatur. SvD.*
von Sydow, Henrik (21 mars 2003). *Kriget strider mot folkkratten, framhöll statsminister Göran Persson. SvD.*
Zetterqvist, Göran (21 mars 2003). *Vår statsminister, en av Sveriges television anlita folkrättsexpert. SvD.*
Atterstam, Inger (10 april 2003). *Här faller Saddam. SvD.*
Hammargren, Bitte (10 april 2003). *Bagdads fall skakar arabvärlden. SvD.*
(10 april 2003). *Bagdad har fallit. SvD.*
Holmström, Mikael (10 april 2003). *De ursprungliga krigsmålen återstår. SvD.*
(10 april 2003). *Förbannelsen är bruten i Irak. SvD.*
Ekinge, Helena (10 april 2003). *Euforikänslan varar bara några dygn. SvD.*

Martin Östberg 199410293170

(10 april 2003). *Allt hjälparbete inställt i Bagdad. SvD.*

Karlsson, Ingmar (2 maj 2003). *Armé av predikanter redo att frälsa irakierna. SvD.*

(2 maj 2003). *FN tillbaka i Bagdad igen. SvD. TT-Reuters.*

Lindahl, Björn (2 maj 2003). *USA utmanas på oljetronen- ryska oljebolag satsar offensivt på den internationella marknaden. SvD.*

(2 maj 2003). *Unesco förhandlar med USA om Irak. SvD.*